

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Katedra teorie kultury (kulturologie)
Obecná teorie a dějiny umění a kultury - kulturologie

PhDr. Ondřej Hubáček
Sociokulturní adaptace lokálních společenství
Socio-cultural adaptation of local communities

Disertační práce

školitel: Doc. PhDr. Martin Matějů

2012

Prohlašuji, že jsem disertační práci napsal samostatně s využitím pouze uvedených a řádně citovaných pramenů a literatury a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

.....
PhDr. Ondřej Hubáček

Abstrakt

Tématem práce je sociokulturní adaptace lokálních společenství na vnější (exogenní) změny vnitřními (endogenními) změnami prvků lokálního sociokulturního systému. Práce navazuje na výzkumy lokální kultury prováděné dlouhodobě katedrou teorie kultury (kulturologie) Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Soustřeďuje se na problematiku sociokulturního potenciálu měst, který sleduje ze dvou hledisek. Z hlediska specifik daných měst, především rozdílů mezi jednotlivými složkami a formami sociokulturního potenciálu, a z hlediska jeho reprodukce, tedy průběhu změn jednotlivých složek a forem. Metodologicky je práce založená na sekundární analýze dat z uvedených výzkumů a reinterpetaci poznatků a závěrů v minulosti provedených analýz. Práce má tři cíle. Za prvé, doplnit spektrum pohledů na problematiku změn odehrávajících se v důsledku makrosociálních transformačních procesů na úrovni lokálních společenství a lokálních kultur o pohled kulturologický. Za druhé, přispět k teoretické konceptualizaci a operacionalizaci sociokulturních jevů souvisejících s problematikou kulturní adaptace lokálních společenství v rámci jejich zkoumání v aplikované kulturologii. Za třetí, pod tímto zorným úhlem reanalyzovat a reinterpetovat dosavadní výsledky některých výzkumů lokální kultury.

Abstract

This dissertation deal with the socio-cultural adaptation of local communities to the external (exogenous) changes by means of internal (endogenous) changes of the elements of the local socio-cultural system. The dissertation builds on the long-term research on local culture conducted by the Department of Cultural Studies, Faculty of Arts, Charles University in Prague. It focuses on issues of socio-cultural potential of towns, which observes from two aspects. In terms of specifics of the towns, especially the differences between the particular components and forms of socio-cultural potential, and in terms of its reproduction, ie the process of changes in their components and forms. Methodologically, the dissertation is based on secondary analysis of data collected in the research and reinterpretation of findings and conclusions made out in past analyzes. The dissertation has three objectives. First, to complete spectrum of views on the issue of changes taking place due to macro-social transformation processes at the level of local communities and local cultures with the view of cultural studies. Second, to contribute to the theoretical conceptualization and operationalization of socio-cultural phenomena related to issues of cultural adaptation of local communities in their research in applied cultural studies. Third, under this viewing angle, to re-analyze and to re-interpret the results of some former research of local culture.

Obsah

1	Úvod	1
2	Konceptualizace	8
2.1	Teoretická východiska.....	8
2.2	Vymezení problematiky	18
2.3	Operacionalizace	24
2.4	Popis dat	27
3	Kontextuální údaje.....	29
3.1	Historické charakteristiky měst	29
3.2	Původní hypotézy	34
4	Výsledky analýzy	35
4.1	Získané kulturní a sociální kompetence	35
4.1.1	Vzdělání a ekonomické postavení	35
4.1.2	Funkční gramotnost.....	39
4.2	Interiorizované subjektivní kulturní a sociální předpoklady	52
4.2.1	Hodnoty a sebereflexe kompetencí a předpokladů	52
4.2.2	Inovativnost a respekt k tradicím.....	63
4.3	Sociální kapitál	69
4.3.1	Individuální sociální kapitál.....	69
4.4	Sociální soudržnost.....	72
4.4.1	Důvěra v systém	72
4.4.2	Zájem o veřejné dění.....	77
4.4.3	Účast ve volbách	92
4.4.4	Mezikulturní vztahy.....	94
4.5	Kulturní a sociální integrace	97
4.6	Migrace.....	104
4.7	Kulturní a sociální jednání	114
4.8	Sociokulturní prostředí	118
4.8.1	Kvalita prostředí	118
4.8.2	Fungování institucí.....	125
5	Závěry	136
6	Literatura.....	141
7	Přílohy	146
7.1	Velikost a struktura souborů.....	146
7.2	Tabulkové přílohy	149

1 Úvod

Práce se zabývá tématem, které je u nás ve společenských vědách aktuální už více než dvacet let. A přestože je po celou tuto dobu předmětem různých úvah, diskusí a teoretických i empirických studií, nebylo dosud zdaleka popsáno, natož vysvětleno v celé šíři. Důvodem není jen jeho složitost, ale i rozmanitost možných přístupů k jeho řešení, metod jeho zkoumání a interpretačních paradigmat výsledků.

Tímto tématem jsou společenské změny, k nimž v České republice dochází od roku 1989. Tedy procesy odehrávají ve všech oblastech života společnosti a jejích jednotlivých segmentů.

To, že je problematika změn, které u nás probíhají jako součást a důsledek systémové transformace společnosti, i po více než dvaceti letech od jejího zahájení stále aktuální, není dáno jen relativně pomalým tempem a faktickou nedokončeností nastavování nového, stabilního legislativního a ekonomického prostředí a vlivem neustále se měnících, do vývoje české společnosti silně intervenujících vnějších, evropských a globálních faktorů.

Vyplývá to i z komplexnosti a složitosti změn, jež probíhají ve všech oblastech života společnosti a navzájem se přitom ovlivňují. Navíc se odehrávají v jednotlivých částech společnosti různě intenzivně, s různou dynamikou a s odlišnými projevy v životě lidí.

Poskytnout komplexní pohled na transformaci naší společnosti, zahrnující všechny aspekty probíhajících změn, v jedné studii by bylo mimořádně obtížně, ne-li nemožné. Celkový obraz společenskovední reflexe transformace české společnosti po roce 1989 se tak může objevit pouze v souhrnu různých orientovaných, zejména ekonomických, politologických a sociologických studií, které byly za uplynulých dvacet let zpracovány.

I přes jejich značný počet však stále existují v celkovém pohledu na transformaci české společnosti, který nabízejí, určité mezery. Některé relevantní problémy a přístupy mezi nimi totiž zatím dostatečně zastoupené nejsou.

Týká se to i studií sociologických, tj. studií orientovaných na zkoumání sociálních aspektů probíhajících změn sociologickými metodami. Jejich převážná část je totiž zaměřená na vybrané sociální změny odehrávající se v rámci transformace. Především reprodukci sociální struktury, sociální stratifikaci a sociální a vzdělanostní mobilitu (např. Večerník & Matějů, P. 1998, Machonin & Tuček 1999, Machonin & Mlčoch & Sojka 2000, Tuček & kol. 2003, Machonin 2005, Večerník 2009, Matějů, P. & Straková & kol. 2011,), sociální soudržnost a sociální vyloučení, (např. Mareš 2006, Šafr & Bayer & Sedláčková 2008), sociální kapitál a jeho transformace (Matějů, P. 1991, Šafr, & Sedláčková 2006, Stachová & Bernard & Čermák 2009) atd. A to převážně na makrospolečenské úrovni, často v mezinárodním srovnání. Jejich koncepční a metodologický základ tvoří obvykle odbornou veřejností respektované teorie světových (hlavně anglofonních sociologů). Menší pozornost věnují sociálním změnám probíhajícím na úrovni jednotlivých sociálně a prostorově vymezených subpopulací, především obcí a regionů, nebo specifických segmentů populace jako např. etnických menšin (např. Uherek 2008).

Tyto studie přinášejí množství poznatků o sociálních či sociologických aspektech probíhajících změn a nepochybně tím významně přispívají k celistvosti pohledu na transformaci naší společnosti a pomáhají vysvětlovat i některé vnitřní faktory, které determinují průběh transformace, i dopady, jež transformace má na společnost nebo její některé segmenty.

Na druhé straně se ale tyto studie dosud nevěnovaly v dostatečné míře kulturním aspektům probíhajících změn. Existuje sice řada výjimek, studií, které určité kulturní aspekty probíhajících společenských změn řeší. Za takovéto výjimky lze považovat výzkumy hodnotových orientací (např. European Value Survey nebo European Social Survey) , výzkumy volného času (Šafr & Patočková 2010), výzkumy specifických problémů jako, výzkumy politické kultury (např. Baldersheim & Illner & Offerdal etc 1996, Vajdová &

Kostelecký1997) a konec konců i výzkumy tzv. kulturní potřeb a aktivit v úzkém (resortním) slova smyslu.

Jde ale spíše o parciální řešení pouze některých kulturních aspektů společenských změn než o systematické zkoumání problematiky samotných kulturních změn, odehrávajících se v sociokulturním systému společnosti paralelně se změnami sociálními. A pokud jsou předmětem zkoumání samotné kulturní změny, jde jen o parciální zkoumání dílčích kulturních změn. Ne o ucelené zkoumání procesů odehrávajících se v oblasti kultury (chápané ve společenskovědním, ne v uměnovědném pojetí) paralelně s procesy probíhajícími v ostatních oblastech života společnosti.

Tato práce se snaží přispět k zaplnění mezery ve zkoumání kulturních změn tvořících podstatnou součást transformace české společnosti primárním zaměřením na jevy kulturní povahy či jevy spadající do oblasti kultury a aplikací kulturologického přístupu k jejich zkoumání.

Její předmětem je sociokulturní adaptace lokálních společenství na procesy, které u nás probíhají po roce 1989 na makrospolečenské úrovni. Především procesy souvisejí se změnou politického a ekonomického systému České republiky a s její integrací do evropského a světového prostředí.

Práce se nezabývá politickou či ekonomickou rovinou transformace české společnosti, ale ani primárně rovinou sociální. Její těžiště spočívá v problematice sociální a zejména kulturní adaptace malých měst na makrospolečenské procesy. Je zaměřena na kulturní změny a na další změny, které mají výrazné kulturní aspekty nebo významně souvisejí s kulturními změnami, odehrávající se v lokálních společenstvích v důsledku makrospolečenských transformačních změn. Hlavní otázkou, na níž se práce snaží nalézt odpověď, je otázka, jakými způsoby a jakým tempem se lokální společenství transformačním změnám přizpůsobují, jakými kulturními zdroji k tomu disponují a jak s nimi zacházejí a jaké faktory proces jejich přizpůsobování ovlivňují.

Hlavním důvodem zúžení záběru práce na kulturní změny probíhající v lokálních společenstvích je to, že na rozdíl od studií změn na makrospolečenské úrovni,

kteře operují s de facto agregovanými údaji a nakonec dospívají k poměrně vysoké míře abstrakce při interpretaci výsledků, to umožňuje postihnout lépe průběh konkrétních změn a interpretovat je v kontextu reálného prostředí, v němž se odehrávají.

Tímto prostředím jsou města či obce nebo komunity či lokální společenství, v nichž lidé žijí. Ty vytvářejí specifické, v některých směrech odlišné podmínky pro jednání lidí (v některých případech velice významné rozdíly, které způsobují podstatné diference ve způsobu i tempu adaptace, např. rozdíl mezi Prahou a velkými městy na jedné straně a malými obcemi na straně druhé, nebo velké regionální rozdíly, projevující se nejmarkantněji vysokou koncentrací problémů souvisejících s nízkou adaptabilitou některých regionů, především na severozápadě Čech a na severu Moravy) a zároveň jsou samy jednáním lidí specificky rozdílně utvářeny.

V tomto směru může práce navázat na určitou tradici výzkumu měst, lokalit, regionů a jejich populací. Za posledních dvacet let i u nás proběhlo několik takových výzkumů, často inspirovaných mezinárodními projekty. Byly zaměřeny například na výzkum změn v politické kultuře, sociálních vztahů a z hlediska proměn sociálních vztahů uvnitř městských komunit nebo populací regionů.

Výzkumů proměn kultury lokálních společenství čili lokálních kultur u nás po roce 1989 ovšem příliš neproběhlo. Do jisté míry průkopnická a ojedinělá je z tohoto hlediska dlouhodobá výzkumná aktivita katedry teorie kultury (kulturologie) Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, která se datuje již od roku 1992. Za toto období řešilo uvedené pracoviště problematiku lokální kultury postupně z různých úhlů pohledu v rámci několika projektů:

- 1) MŠMT ČR číslo V062 „Funkce lokální kultury v inovaci životního stylu“ v letech 1992 až 1994
- 2) GA ČR číslo 403/96/1451 „Kulturní a sociální změny v lokální společnosti. Sociokulturní analýza průběhu transformačních procesů v městských komunitách“ v letech 1996 až 1998
- 3) Výzkumný záměr FF UK č. 206004 „Globální a lokální kultura.

Transformace městských komunit v kontextu evropských integračních procesů" v letech 1999 až 2004

- 4) Výzkumný záměr MŠMT MSM0021620841 „Rozvoj české společnosti v EU: rizika a výzvy“, týmový projekt „Kulturní diverzita a sociokulturní adaptace lokalit a regionů na modernizační a integrační procesy“ za období 2006 až 2010.

Výzkumné projekty byly prováděny jako řada empirických výzkumů tématicky zaměřených na problematiku lokální kultury a kulturních změn ve městech Český Krumlov, Blatná a Velké Meziříčí.

Města byla vybrána tak, aby reprezentovala běžný velikostního typ sídel v České republice 5 až 20 tisíc obyvatel. Zároveň ale aby reprezentovala odlišné typy lokálních společenství a lokálních kultur z jiných hledisek, o nichž vstupní hypotézy předpokládaly, že jsou důležité pro zachycení a pochopení kulturních změn, jež se v těchto městech odehrávaly v důsledku transformačních a integračních procesů.

Český Krumlov reprezentuje město ležící v příhraničí, jehož populace se po druhé světové válce značně obměnila. Má uchované jedinečné historické jádro a to spolu s atraktivním přírodním okolím vytváří specifický potenciál pro založení rozvoje města na poznávacím a kulturním cestovním ruchu. Ten by (podle předpokladů) mohl být podpořen stimuly v podobě know-how, zkušeností a různých forem spolupráce, přicházejícími hlavně z příhraničních rakouských regionů. Předpokládaná nižší sociální ukotvenost populace (identifikace s městem a jeho populací) by mohla v tomto případě pozitivně ovlivnit to, jak budou obyvatelé tyto stimuly přijímat a jak se budou ve městě prosazovat inovace. Díky tomu se dalo očekávat, že se město rychle zadaptuje na transformační procesy a projde dynamickým vývojem již během první poloviny devadesátých let.

Blatná představuje město, které stejně jako Český Krumlov leží v jižních Čechách, ale ve vnitrozemí. Na rozdíl od Českého Krumlova má Blatná historicky stabilní populaci a v minulosti procházela spíše mírným, nepříliš dynamickým

vývojem. Zásadnější změnu přinesla jediné industrializace spojená s výstavbou rodinných domků a sídlišť po druhé světové válce. Kvůli nižšímu rozvojovému potenciálu města a nižší intenzitě stimulů přicházejících zvenčí se dalo předpokládat, že se v Blatné projeví pomalejší růst založený na postupné, více či méně bezproblémové adaptaci na transformační procesy.

Velké Meziříčí leží v odlišném regionu než Český Krumlov a Blatná, na Vysočině. Je to region, v němž se mísí prvky české a moravské kultury. Město samo prošlo po druhé světové válce vlnou intenzivní industrializace. Díky ní získalo silně průmyslový charakter. Jeho specifikem je určitá uzavřenost a vysoká religiozita obyvatelstva. Existující průmysl představoval významný potenciál rozvoje města. Předpokládaná větší uzavřenost populace vnějším podnětům a inovacím ovšem naznačovala možnou bariéru jejího rychlého přizpůsobení makrospolečenským, především ekonomickým změnám. Proto se daly předpokládat problémy v adaptaci města na transformační procesy.

Výsledky výzkumů byly průběžně zpracovávány v různých dílčích výstupech. První ucelený přehled o výsledcích výzkumu v některých problémových okruzích a dlouhodobých změnách do roku 2008 a zároveň rozdílech mezi zkoumanými městy podává studie (Hubáček & Opletalová & Matějů, M. 2009).

Unikátní databáze dat a výsledků výzkumů, umožňující zpětnou rekonstrukci časových řad zachycujících průběh procesů kulturních změn od počátku transformace až do současnosti a zároveň identifikaci rozdílů mezi jednotlivými městy a jejich interpretaci jako kulturních specifik nebo-li specifických rozdílů jejich lokálních kultur, však nabízí další možnosti využití. Mimo jiné i jako zdroj dat pro sekundární analýzu a jako zdroj poznatků pro reinterpetace a meta-analýzy.

Na využití těchto možností je založená metodologická stránka práce. Základní metodou je sekundární analýza dat z uvedených výzkumů, doplněná o reinterpetaci poznatků a závěrů v minulosti provedených analýz a zpracovaných studií, relevantních pro řešené téma. Práce vychází z těchto analýz a studií, ale analyticky i interpretačně rozšiřuje jejich výsledky. Za prvé,

aktualizací údajů (zejména doplněním analýz údajů z výzkumů prováděných v roce 2010). Za druhé, jejich interpretací z pohledu aplikované kulturologie. Tj. především odlišným, kulturologickým paradigmatem interpretace výsledků a důrazem na postižení vzájemných souvislostí sledovaných kulturních změn a jejich role v sociokulturní adaptaci lokálních společenství.

Práce má tři cíle. Za prvé, doplnit spektrum pohledů na problematiku změn odehrávajících se v důsledku makrospolečenských transformačních procesů na úrovni lokálních společenství a lokálních kultur o pohled kulturologický. Tedy pohled vycházející z poznatků obecné kulturologie a vyznačující se orientací na kulturní změny v lokálních společenstvích jako součást kulturní adaptace lokálních sociokulturních systémů na změny odehrávající se v makrospolečenském sociokulturním systému. Za druhé, přispět k teoretické konceptualizaci a operacionalizaci sociokulturních jevů souvisejících s problematikou kulturní adaptace lokálních společností v rámci jejich zkoumání v aplikované kulturologii. Za třetí, pod tímto zorným úhlem reanalyzovat a reinterpretovat dosavadní výsledky některých výzkumů lokální kultury.

2 Konceptualizace

2.1 Teoretická východiska

Nejobecnější výchozí kategorií pro konceptualizaci předmětu práce je pojem „kultura“. Tento pojem sice patří k pojmům, které jsou ve společenských vědách nejvíce využívány, ale zároveň k těm, jež jsou chápány, definovány a interpretovány nejvíce různorodě.

Vzhledem k vymezení předmětu práce a aplikaci kuturologického přístupu k jejímu řešení je nejvhodnější široké, antropologické, nehodnotící pojetí, které nahlíží na kulturu jako na „systém nadbiologických prostředků a mechanismů, jehož prostřednictvím se člověk adaptoval k vnějšímu prostředí. Kultura je vymezena jako systém artefaktů, sociokulturních regulativů a idejí sdílených a předávaných členy určité společnosti.“ (Soukup, V. 2008, s. 37)

Druhou klíčovou kategorií je pojem „lokální společenství“ či komunita. I tento pojem je vykládán různě. Často jako opozitum v dichotomické kategorizaci typů společnosti. Ať již ve významu tradiční společnosti oproti společnosti moderní (patrně nejznámějším příkladem může být „Gemeinschaft“ a „Gesellschaft“ Ferdinanda Tönniese), nebo ve významu lokální oproti globální společnosti s různou hodnotící konotací. V tomto smyslu by ve vztahu k tématu práce (přizpůsobování se probíhajícím transformačním změnám, do nichž také intervenují globální faktory) bylo možné např. chápat lokální společenství analogicky se Zygmuntem Baumanem (Bauman 2000) jako strukturální bariéru adaptace.

V projektu „Funkce lokální kultury v inovaci životního stylu“ byl pojem „lokální společnost“ vymezen jako společnost tvořená menším počtem lidí, kteří žijí na malém, relativně kompaktně osídleném území (větší obce, menší města, městské části). Představuje poměrně izolovaný a soběstačný sociálně prostorový útvar zajišťující všechny nebo většinu nezbytných funkcí

(administrativních, politických, ekonomických, sociálních apod.), které spočívají v uspokojování potřeb obyvatel, vlastními zdroji a prostředky.

V lokální společnosti se formuje poměrně jednoduchá, stabilní a přehledná síť sociálních vztahů mezi jejími členy, jež jsou většinou založeny na dlouhodobých osobních kontaktech a hrají v nich důležitou roli rozmanité projevy sympatie a antipatie. Lidé proto do sociálních vazeb nevstupují pouze jako anonymní nositelé různých rolí, ale jako konkrétní jednotlivci s přesně určeným a všem známým společenským postavením.

Díky tomu je lokální společnost obvykle silně integrovaná a vykazuje velkou stabilitu populace. Výraznější migrační výkyvy se v ní objevují pouze v mimořádných situacích vyvolaných radikálními politickými nebo ekonomickými změnami na celospolečenské úrovni nebo v důsledku násilného zásahu zvenčí. Díky vysoké míře stability populace v lokální společnosti vzniká intenzivní emocionální vazba lidí na danou lokalitu. Její členové se s ní ztotožňují více, než je tomu tak u jiných typů společnosti. (Hubáček & kol. 1995).

Pro potřeby této práce, v souladu s jejím tématem a pojetím, je ovšem tento pojem chápán jen jako označení konkrétní society, která je nositelkou určité lokální kultury. Její sociální charakteristiky, jako např. sociální struktura, sociální kapitál nebo sociální soudržnost, pak tvoří specifické složky daného lokálního sociokulturního systému.

Sociokulturní systémy jsou relativně autonomní, vnitřně integrovaná, historicky vzniklá společenství, jejichž příslušníci vytvářejí a sdílejí systémy lokální kultury. (Soukup, V. 2008).

Kategorie „lokální kultura“ slouží k označení kulturně historických a geografických specifík různých kultur. Liší se tak od obecného pojmu „kultura“, který je ve smyslu generické kultury v kulturologii užíván k označení třídy všech nadbiologicky vytvořených prostředků a mechanismů, jejichž prostřednictvím se lidé adaptují k vnějšímu prostředí. Pojem „lokální kultura“ naproti tomu vychází z existence plurality kultur a umožňuje postihnout jejich specifika. Základní gnozeologickou funkcí tohoto pojmu je umožnit rozlišení různých způsobů

kulturní adaptace, které si v průběhu dějin vypracovaly historické pospolitosti a společnosti obývající různá geograficky vymezená území. (Soukup, V. 2008)

Lokální kultury existují jako relativně autonomní, prostorově a časově omezené kulturní systémy. Tyto systémy zahrnují artefakty, sociokulturní regulativy a ideje sdílené a předávané členy společenství obývajících v daném časovém úseku dané území.

Každá lokální kultura je vnitřně organizovaná. Skládá se z komplexně spjatých subsystémů (ekonomického, sociálního, sociálně psychologického, politického, ideového, náboženského, jazykového, ideologického atd.), Právě jejich prostřednictvím reaguje kulturní systém na podněty přicházející z vnějšího prostředí. V tomto smyslu je možné každou lokální kulturu studovat jako adaptivní systém, který prochází různými stavy a při interakci s vnějším prostředím modifikuje a proměňuje svojí strukturu. (Soukup, V. 2008).

Lokální kultura, stejně jako kultura generická, existuje ve třech podobách, které můžeme považovat za tři základní dimenze všech lokálních kultur. Jsou to materiální báze, sociokulturní regulativy a ideje.

Materiální bázi lokální kultury jsou artefakty. Jsou to veškeré hmotné objekty zhotovené nebo modifikované lidskou činností v souladu se sociokulturními regulativy dané kultury.

Sociokulturní regulativy zahrnují relativně stálý, uznávaný soubor předpisů, norem, hodnot, pravidel a vzorců chování, který je sdílen členy určitého společenství. Normativně řídí jednání jednotlivců a sociálních skupin. Limitují, stimulují a determinují průběh sociálních interakcí ve standardních situacích. Ovlivňují volbu vhodných a eliminaci nežádoucích způsobů chování. Integrují zájmy a snahy jednotlivců s potřebami celku a podporují tak stabilitu daného kulturního systému.

Sociokulturní regulativy ve vztahu k jednotlivci ovšem nepůsobí jen jako vnější síla. Tvoří také vnitřní, interiorizovanou složku osobnosti každého člověka, která se projevuje jako zvyk reagovat naučeným, v dané kultuře uznávaným způsobem na standardní sociální situace.

Sociokulturní regulativy navenek vystupují jako komplexy kulturních vzorců, které je možné z tohoto hlediska definovat jako schémata pro jednání v určitých situacích vyjadřující zvláštnosti dané kultury ve formě imperativů a interdikcí.

Komplexy idejí představují informační základnu, intelektuální potenciál a nadindividuální, negenetickou paměť příslušníků dané kultury. Ideje existují v podobě kognitivních a symbolických systémů, souhrnů znalostí, pojmů, kategorií a explanačních principů, jejichž prostřednictvím členové dané kultury vnímají a interpretují realitu. Kulturologický výzkum kognitivních a symbolických systémů dává možnost pochopit a popsat zkoumanou lokální kulturu v intencích vnitřní logiky dané z perspektivy jejích příslušníků. V centru studia stojí jak analýza modelů lidského vnímání a myšlení v konkrétním kulturním kontextu, tak výzkum toho, jak jsou poznatky, symboly a významy sdíleny v procesu sociální interakce. (Soukup, V. 2008).

Kromě tří základních dimenzí jsou důležitou součástí každého kulturního systému instituce. V daném kontextu pojímané jako relativně stálé, sdílené a uznávané soubory norem a předpisů, které členové dané společnosti pokládají za důležité pro uchování sociální stability a uspokojování svých potřeb. Konkrétní instituce nabývají podoby závazných vzorů chování, které fakticky koordinují a regulují chování členů určité kultury, integrují sociální jednání jednotlivců a zajišťují realizaci společensky žádoucích činností. Nositeli a realizátory norem a předpisů vázaných na konkrétní instituce jsou obvykle osoby, jež instituce reprezentují. Instituce mají v závislosti na potřebách, jejichž uspokojování slouží, vymezený cíl a pole působnosti, stanovený systém norem, sankcí a odměn, jež uplatňuje ve vztahu k osobám, které institucionalizované činnosti vykonávají nebo jsou objektem těchto činností a disponují určitými materiálními prostředky. (Soukup, V. 2008).

Předmětem kulturologického výzkumu lokálních kultur jsou jednak specifické charakteristiky různých lokálních kultur (identifikace rozdílů mezi jednotlivými lokálními kulturami na úrovni celých kulturních systémů, subsystémů a jednotlivých kulturních prvků či jejich konfigurací) a jednak procesy kulturních změn, odehrávajících se na úrovni celých kulturních systémů, subsystémů a

jednotlivých kulturních prvků či jejich konfigurací).

Kulturní změna je nehodnotící kategorie sloužící k označení procesu vzniku, transformace nebo zániku sociokulturních systémů (kultur a subkultur) nebo jejich částí (kulturních prvků, komplexů či konfigurací). Tato kategorie je ovšem často spojována s hodnotícím pojmem „kulturní vývoj“, který minimálně implicitně definuje směr a průběh kulturní změny, vyjádřený dalšími pojmy jako „pokrok“, „stagnace“, „retardace“ apod.

Kulturní změny jsou trvalým základním atributem kultury. Projevují se nejen při vzniku lokálních kultur (kulturní změny generativní), ale i při jejich přeměnách (kulturní změna transformační) nebo zániku.

V této souvislosti lze dichotomicky rozlišovat kulturní změny podle různých kritérií, hlavně na kvantitativní a kvalitativní, pomalé a rychlé, dílčí a celkové, latentní a manifestační, revoluční a evoluční. (Soukup, V. 2008).

Základní dva typy kulturní změny, které je možné identifikovat v jednotlivých kulturních systémech, jsou změny endogenní (vnitřní) a exogenní (vnější). Příčinou endogenních změn jsou proměny kulturních prvků a jejich konfigurací uvnitř dané kultury. Jejich základním zdrojem a mechanismem je inovace, kterou je možné definovat jako nový způsob dosahování určitých cílů prostřednictvím invence, tedy nových způsobů. Příčinou exogenních změn jsou kontakty mezi různými kulturními systémy a s nimi spjaté procesy akulturace. Jejich základními zdroji a mechanismy jsou kulturní difúze a migrace obyvatelstva.

Zvláštním zdrojem a mechanismem kulturní změny, projevujícím se výrazně i v případě změn lokálních kultur, které nejsou izolované, ale existují mezi nimi dlouhodobé intenzivní informační vztahy, je difúze inovací. Podle teorie difúze inovací vznikají nové podněty pro změny obvykle v určitých bodech (místech) a z těchto bodů se šíří v prostoru a v čase. Základním mechanismem šíření podnětu je šíření informací o podnětu. Proces šíření informací o nových podnětech a jejich osvojování v rovině prostorové a v rovině časové se přitom řídí určitými zákonitostmi. (Hägerstrand 1967).

Specifické charakteristiky a kulturní změny konkrétních lokálních kultur představují jedno z perspektivních témat soudobého kulturologického výzkumu. Hlavně proto, že umožňují popsat, klasifikovat a vysvětlit příčiny kulturní dynamiky a proměn lokálních kulturních systémů v určitém čase a v určitém geograficky vymezeném prostoru. A to včetně změn, k nimž v lokálních kulturách dochází v průběhu jejich adaptace na změny ve vnějším prostředí.

Kulturní adaptace je obecně procesem a výsledkem změn v kulturním systému (jeho jednotlivých prvků, komplexů či konfigurací, případně subsystémů nebo celého systému), které přispívají k jeho stabilitě (vnitřní rovnováze) a tím k zachování existence. Ve vztahu k předmětu práce je možné uvažovat o kulturní adaptaci lokálních kultur primárně jako o schopnosti lokálních společenství, jež jsou nositeli daných kultur, přizpůsobit se transformačním změnám tak, aby nebyla narušena stabilita systémů lokálních kultur a tím pádem i existence daných společenství.

Důsledkem neschopnosti lokálních kultur adaptovat se na probíhající vnější změny (maladaptace) je kulturní dezintegrace, při níž dochází k rozpadu a zániku funkčního uspořádání konfigurace artefaktů, sociokulturních regulativů a idejí tvořících specifické charakteristiky dané lokální kultury. Projevuje se to zejména destabilizací hodnotového a normativního subsystému lokálního sociokulturního systému, dysfunkcí a rozkladem jeho institucí, oslabením účinnosti mechanismů sociální kontroly a v důsledku toho nárůstem projevů deviantního chování.

Kulturní dezintegrace může mít různé příčiny vnitřní (důsledek endogenních kulturních změn) i vnější (důsledek změny exogenních, ať již způsobených migrací, nebo kulturní difúzi. Může být způsobena například přírodní katastrofou, dlouhou politickou krizí, kulturní mezerou vyvolanou nerovnoměrným vývojem v různých částech kulturního systému (podle Williama F. Ogburna) atd.

V posledních letech je za význačný potenciální zdroj kulturní dezintegrace považována globalizace způsobující zánik kulturní plurality a rozmanitosti světových kultur. Podobný efekt ovšem může mít i probíhající celosvětová

finanční krize. V našich podmínkách lze za možný zdroj kulturní dezintegrace považovat stále probíhající transformaci, a to zejména v kombinaci s projevy finanční krize.

Klíčovou otázkou výzkumu kulturních změn probíhajících u nás na úrovni lokální kultury je proto otázka, zda směry těchto změn jsou konzistentní a vzájemně slučitelné natolik, že nezakládají vznik kulturních mezer, a zda jejich dynamika je dostatečná k tomu, aby dané sociokulturní systémy byly schopné dostatečně rychle se adaptovat na probíhající vnější změny. A když ne, zda se dokáží nově kulturně integrovat a stabilizovat buď revitalizací původní kulturní konfigurace nebo vytvořením kvalitativně nového funkčního uspořádání kulturních prvků nebo postupnou asimilací do jiné kultury.

Odověď lze nalézt v kulturním potenciálu lokálních sociokulturních systémů. Pojem „kulturní potenciál“, který není dosud dokonce ani v kulturologické literatuře příliš rozšířen, označuje souhrn reálných nebo potenciálních kulturních statků hmotné i nehmotné povahy spjatých s konkrétní lokální kulturou. Vystupuje v podobě lidské tvořivosti a jejich výsledků včetně kulturního dědictví, sociokulturních regulativů a kognitivních a symbolických systémů. Rozhodující pro průběh a výsledek kulturní adaptace lokálních sociokulturních systémů je, jakým kulturním potenciálem tyto systémy disponují, jak o něj pečují (chrání ho a rozvíjejí) a jak ho využívají. Podstatou kulturní adaptace je tak z tohoto hlediska zacházení s vlastním kulturním potenciálem.

Vzhledem k neukotvenosti pojmu „kulturní potenciál“ i v samotné kulturologii je nutné pro jeho objasnění upřesnit specifika a vztahy tohoto pojmu k jiným, významově blízkým, ve společenských vědách rozšířeným pojmům. Především jde o pojmy „kulturní kapitál“ a „sociální kapitál“ (Matějů 2006).

V sociologii je rozšířeno chápání významu pojmu „kulturní kapitál“ v dikci, v jaké ho uvedl do literatury Pierre Félix Bourdieu (spolu s Jean-Claude Passeronem). Tedy jako soubor naučených předpokladů, znalostí, dovedností a způsobů jednání, které jsou důležité pro získání určité sociální pozice. Existuje ve třech formách, jako vtělený (embodied) ovlivňující schopnost orientovat se a jednat v sociálním prostoru (např. jazykové kompetence nebo vkusové preference),

objektivizovaný (materiální předměty) a institucionalizovaný (např. formální doklad o dosaženém vzdělání). Kulturní kapitál je přitom ve společnosti distribuován paralelně s kapitálem ekonomickým a sociálním, takže se podílí na uchování existujících sociálních nerovností. Sehrává klíčovou roli v kulturní reprodukci sociální struktury (Bourdieu & Passeron 1977, Bourdieu 1986).

Na druhé straně v bývalých socialistických zemích ve střední Evropě po roce 1989 může být považován za nástroj, jímž bývalí technokraté a disidentní intelektuálové, získávali pozice v ekonomické a mocenské struktuře. (Eyal & Szelényi & Townsley 1998). V tom případě by sehrál klíčovou roli při formování nové sociální struktury a zakládání nových sociálních nerovností.

Z hlediska významu pro jedince pro jeho začleňování do sociální struktury lze rozlišit kulturní kapitál spočívající v osvojení a získání schopnosti používat symboly elitní statusové kultury, kulturní kapitál spočívající v získaných kognitivních schopnostech (např. vyjadřovacích) a kulturní kapitál spočívající v naučených kompetencích uplatnitelných v sociálním jednání a v sociální komunikaci (DiMaggio 1991, Collins 2004).

Bez ohledu na to, že uvedené sociologické pojetí kulturního kapitálu je kritizováno za přílišnou jednostrannost a přehlížení dalších faktorů, jež ovlivňují průběh reprodukce sociální struktury soudobé společnosti, je zřejmé, že neodpovídá pojetí kulturologickému.

Z tohoto důvodu zavedení pojmu „kulturní potenciál“ má odůvodnění, neboť představuje zcela odlišnou kategorii. Nejen proto, že se vztahuje ke všem třem základním dimenzím lokální kultury (materiální báze, sociokulturní regulativy a ideje), ale zejména proto, že v pohledu na ně reprezentuje odlišné paradigma. Nepovažuje kulturní potenciál za nástroj reprodukce sociální struktury, ale za klíčový předpoklad adaptace lokálních kultur.

Existují však také určité vazby mezi pojmem „kulturní potenciál“ a „sociální kapitál“. Ne v tom smyslu, jak ho používá Bourdieu, tj. jako souhrn aktuálních nebo potenciálních zdrojů spojených s účastí v relativně trvalé síti vztahů založených na vzájemném poznání a uznání, které se reprodukuje v procesu

vzájemných materiálních nebo symbolických výměn, přičemž množství sociálního kapitálu, jimž jednotlivec disponuje, závisí na rozsahu sítě konexí, které může efektivně mobilizovat, a na množství kapitálu ekonomického a sociálního, kterým disponují ti, na něž je napojen (Bourdieu 1986).

Pro konceptualizaci kulturního potenciálu má větší význam pojetí sociálního kapitálu jako určité vlastnosti sociální struktury a schopnosti jednotlivců jednat v souladu s touto vlastností (Coleman 1988). Takto pojatý sociální kapitál má tři formy: závazky a očekávání záviselící na důvěryhodnosti sociálního prostředí, informační kapacitu sociální struktury a normy vynucované sankcemi (Sedláčková & Šafr 2005).

V této souvislosti je ale důležitější specifikace role sociálního kapitálu jako specifických vlastností sociální organizace (důvěra, normy a sítě), zlepšujících koordinaci jednání členů společnosti a tím zvyšují její výkonnost. V tomto pojetí obsahuje sociální kapitál jak prvky sociální (sociální vztahy), tak kulturní (normy a hodnoty) (Putnam 2000).

Velký význam pro konceptualizaci kulturního potenciálu má rozlišení individuálního a kolektivního sociálního kapitálu a strukturálního a kognitivního sociálního kapitálu.

Individuální sociální kapitál přináší zisk jednotlivcům nebo uzavřeným skupinám, je jejich soukromým zdrojem pro dosahování vlastních cílů v rámci určitých systémů sociálních vztahů (sociální struktura, sociální sítě apod.). Kolektivní sociální kapitál přináší zisk celé společnosti nebo komunitě (např. posilováním sociální soudržnosti nebo mobilizací lidských zdrojů k řešení společných problémů). Individuální sociální kapitál se přitom může vůči sociálnímu kapitálu kolektivnímu projevovat nejen pozitivně, ale i negativně, například nepotismem nebo korupcí (samozřejmě i třeba odmítáním inovací a snižováním adaptability lokálních komunit).

Strukturální sociální kapitál se váže na různé formy sociální organizace jako jsou sociální role, normy a na sociální sítě. Kognitivní sociální kapitál se váže na internalizované prvky kultury jako jsou hodnoty, normy a přesvědčení.

(Sedláčková & Šafr 2005)

Sociální kapitál je klíčovým zdrojem sociální soudržnosti, ať už ji chápeme jako vlastnost společnosti či komunity nebo jako projev identifikace jednotlivců s ní v jakémkoliv aspektu (subjektivní emocionální vztah k societě, začlenění do sociálních sítí, důvěra v instituce, ztotožnění se s hodnotami a normami komunity apod.).

Uvedená pojetí sociálního kapitálu indikují, že stejně jako je sociální kapitál neoddělitelný od svých kulturních aspektů, nelze bez přílišné abstrakce oddělovat kulturní potenciál od jeho sociálních souvislostí. Proto se zdá, alespoň pro potřeby empirických výzkumů a analýz vhodnější používat spíše pojem „sociokulturní potenciál“ než pojem „kulturní potenciál“. Tento pojem totiž v sobě obsahuje jak vlastnosti kulturního systému, tak s nimi provázané sociální vlastnosti tohoto systému.

Sociokulturní potenciál lokálního společenství má tedy dvě složky. Složku kulturní tvořenou lokální kulturou daného společenství sestávající ze tří základních dimenzí (artefakty, sociokulturní regulativy a ideje) a institucí, a složku sociální, sestávající ze sociálního kapitálu a sociální soudržnosti. Obě tyto složky existují ve dvou rovinách. V rovině strukturální či systémové (jako soubory vlastností kulturního a sociálního systému) a v rovině individuální (soubor vlastností jednotlivců nebo malých skupin, např. rodin). Sociokulturní potenciál sice existuje primárně jako soubor vlastností, ať již celých sociokulturních systémů či subsystémů, nebo jednotlivců či malých skupin. Projevuje se však i v aktivní formě v jednání, ať již v institucionalizovaném jednání systémů, nebo v individuálním jednání členů lokálních společenství.

Koncept sociokulturního potenciálu vychází z toho, že jde o systém. To znamená, že pro jeho stabilitu musí být uspokojeny základní potřeby i potřeby jeho subsystémů, že jeho subsystémy se vzájemně ovlivňují, že subsystémy mohou být ve vztahu k systému eufunkční, dysfunkční nebo afunkční a že podle principu funkční ekvivalence mohou být jednotlivé potřeby systému uspokojeny různými způsoby (Labovitz & Hagedorn 1976).

Z toho vychází centrální předpoklad, na němž je celý koncept postaven. Totiž, že sociokulturní systém je vnitřně konzistentní. V rovnovážném stavu je mezi kulturní a sociální složkou i jejich jednotlivými částmi, mezi systémovou a individuální rovinou a mezi oběma formami, vlastnostmi a jednáním, konzistence. Vznik jakékoliv nekonzistence představuje hrozbu destabilizace systémů.

Z tohoto hlediska můžeme adaptační procesy považovat za změny probíhající uvnitř sociokulturního potenciálu, které buď probíhají konzistentně a v tom případě napomáhají udržovat jeho integraci nebo neprobíhají konzistentně a v tom případě vedou k jeho dezintegraci.

2.2 Vymezení problematiky

Jádrem řešené problematiky je sociokulturní adaptace, přizpůsobování se jednotlivých lokálních společenství vnějším (exogenním) změnám vnitřními (endogenními) změnami prvků lokálního sociokulturního systému.

Každá lokální společnost průběžně reaguje na silné politické, ekonomické a sociální podněty přicházející zvenčí. Její adaptace je tak dlouhodobým procesem a procesem komplexním (dotýká se více prvků sociokulturního systému).

V určitém smyslu na ní lze pohlížet jako na naplňování adaptační strategie. Ať již systémově formulované kolektivní strategie (vyjádřené např. ve strategických plánech rozvoje měst) nebo jako na souhrn individuálních či skupinových strategií.

Postihnout konkrétní adaptační strategie jednotlivých lokalit je proto obtížné. Zahrnují totiž strategie adaptace různých aktérů, od jednotlivých občanů či jejich skupin, přes „lokální elity“, ekonomické subjekty až po instituce veřejné správy. Jejich strategie nemusí být komplementární, mohou se mezi nimi objevovat rozpory ústící v skryté nebo zjevné konflikty.

Podstata adaptační strategie lokálního společenství spočívá ve způsobu zacházení s vlastními zdroji v nejširším slova smyslu a v eliminaci vlastních

nedostatků či bariér ve vztahu k příznivým a nepříznivým vnějším faktorům. Jinými slovy ve způsobu využívání a reprodukování sociokulturního potenciálu. (Hubáček & Opletalová & Matějů, M. 2009)

Vlastním předmětem práce je proto sociokulturní potenciál měst, která byla zahrnuta do výzkumů, a s jejichž daty práce operuje. Sociokulturní potenciál sleduje ze dvou hledisek. Z hlediska specifik sociokulturních potenciálů daných měst, tedy především rozdílů mezi jejich jednotlivými složkami a formami, a z hlediska jeho reprodukce, tedy průběhu změn jednotlivých složek a forem sociokulturního potenciálu.

Výsledky jsou interpretovány v optice adaptačních mechanismů, tedy jako průběh a výsledek přizpůsobování se lokálních sociokulturních systémů transformačním procesům probíhajícím na makrospolečenské úrovni. To znamená zejména z hlediska dynamiky a konzistence těchto změn, což jsou rozhodující parametry adaptačních procesů, ve významné míře určující jejich výsledek - úspěšnou adaptaci projevující se uchováním stability systémů nebo maladaptací vedoucí ke kulturní a sociální dezintegraci.

Na rozdíl od studií zpracovaných v rámci výzkumů lokálních kultur řešených katedrou kulturologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy Praze, nevěnuje práce pozornost roli historických, sociálních a demografických faktorů v utváření specifik a jejich vlivu na dynamiku adaptačních procesů. Pouze pro dokreslení jsou uvedeny stručné kontextuální charakteristiky všech tří měst a původní hlavní hypotézy a závěry.

Namísto toho se práce soustřeďuje na dekompozici sociokulturního potenciálu do jeho základních prvků, které mohou být předmětem statistické analýzy a reinterpretace výsledků dříve provedených analýz. To umožňuje jednak popsat podrobně specifika sociokulturního potenciálu všech tří měst, směry a tempo změn na úrovni jeho základních prvků a zjistit míru jejich konzistence a případná ohniska nekonzistence.

Dekompozice sociokulturního potenciálu v práci slouží jako základ operacionalizace zkoumaných sociokulturních jevů pro sekundární analýzu a

reinterpretaci již existující dat. Proto sice respektuje uvedená teoretická východiska a konceptualizaci sociokulturního potenciálu, ale přizpůsobuje se dostupnému empirickému materiálu. V této podobě tudíž nepředstavuje univerzální schéma pro další výzkumy sociokulturního potenciálu v aplikované kulturologii.

Při uplatnění výše uvedeného přístupu lze sociokulturní potenciál dekomponovat následujícím způsobem:

1. Získané kulturní a sociální kompetence

Schopnosti, znalosti a dovednosti tvořící součást ideových komplexů lokální kultury, uplatnitelné primárně na trhu práce, ale i v dalších sociálních interakcích. Zahrnují formální oprávnění k získání určité profese a zaujetí určitého sociálního statutu na základě zaměstnání, ale také subjektivní, především vzdělanostní a kvalifikační předpoklady adaptace na individuální i na systémové úrovni. V této souvislosti je nutné vzít v úvahu, že příčinou nedostatečné adaptace a zdrojem dezintegrace sociokulturního systému nejsou jen nízké strukturální či kolektivní kulturní a sociální kompetence, ale i rozpor mezi vyššími individuálními kompetencemi a nedostatečnými možnostmi jejich uplatnění v daném sociokulturním systému. To totiž může stimulovat nositele vyšších kompetencí k migraci a tím k oslabování kolektivního sociokulturního potenciálu.

Zahrnují:

1.1 Nejvyšší dosažené vzdělání

1.2 Ekonomické postavení

1.3 Funkční gramotnost

2. Interiorizované subjektivní kulturní a sociální předpoklady

Postoje vyplývající z vnitřního přijetí sociokulturních regulativů (hodnot, norem a vzorů chování) dané lokální kultury, působící jako zdroj stimulace a motivace jednání jednotlivců v sociálních situacích a jejich identifikace s danou lokální

kulturou. Podobně jako u získaných kulturních a sociálních kompetencí platí, že určité směry těchto individuálních postojů mohou být buď překážkou adaptace nebo příčinou dezintegrace sociokulturních systémů, pokud se začnou významně odchylovat od sociokulturních regulativů majoritních v dané lokální kultuře.

2.1 Hodnoty (především obvykle relativně stabilní životní hodnoty vyjadřující základní životní preference a působící jako zdroje aspirací a vzorů jednání)

2.2 Sebereflexe kompetencí a předpokladů (subjektivní vnímání a hodnocení vlastních kompetencí a předpokladů pro naplnění aspirací vycházejících z hodnotové orientace)

2.3 Inovativnost a respekt k tradicím (Postoje vyjadřující otevřenost vůči změnám, tj. ochotu a schopnost změny přijímat a dále šířit, ale současně vztah k tradicím, tj. historicky se utvářejícím specifickým rysům dané lokální kultury ve všech třech dimenzích. Rychlé přijímání změn za cenu náhlého opuštění specifických rysů sociokulturního systému totiž může negativně ovlivnit identifikaci s danou lokální kulturou a způsobit kulturní dezintegraci)

2.4 Flexibilita (schopnost rychle a adekvátně reagovat na změněné podmínky, což je jeden nejpodstatnějších atributů adaptability sociokulturních systémů)

3. Sociální kapitál

3.1 Sociální kapitál (Reciproční zapojení jednotlivce do sítě sociálních vazeb, které může mobilizovat pro dosažení svých cílů v rámci sociálních vztahů existujících v daném sociokulturním systému. V tomto případě je vyšší míra sociálního kapitálu spíše faktorem podporujícím adaptabilitu sociokulturních systémů než překážkou adaptace.)

4. Sociální soudržnost

V systémové rovině vyjadřuje relativní intenzitu (množství a sílu) pozitivních sociálních vztahů mezi členy lokálního společenství a strukturou systému na jedné straně a mezi jednotlivci či skupinami (případně subkulturami) vzájemně,

na straně druhé. Nízká míra sociální soudržnosti kromě toho, že je sama zdrojem sociální a kulturní dezintegrace, představuje bariéru mobilizace jiných prvků sociokulturního potenciálu v procesu adaptace.

4.1 Důvěra v systém

4.2 Zájem o veřejné dění

4.3 Účast ve volbách

4.4 Mezikulturní vztahy

5. Kulturní a sociální integrace

Vyjadřuje míru kulturní a sociální integrace jednotlivců do daného sociokulturního systému. Nízká míra individuální integrace může indikovat kulturní a sociální dezintegraci sociokulturního systému a rovněž může bránit využití jiných prvků sociokulturního potenciálu v adaptaci.

5.1 Emocionální vazby (identifikace jednotlivců se sociokulturním systémem)

5.2 Sociální vazby (rozsah a intenzita sociálních kontaktů v rámci daného sociokulturního systému)

6. Migrace

Stěhování obyvatel do a z daného sociokulturního systému. Dopad na průběh a výsledek adaptace sociokulturních systémů závisí jednak na intenzitě (podíl přistěhovalých a podíl odstěhovaných) a jednak na sociokulturních charakteristikách přistěhovalých a odstěhovaných. Příliš vysoká míra migrace může působit jako zdroj kulturní a sociální dezintegrace. Na druhé straně migrace je jedním ze dvou zdrojů a mechanismů exogenních kulturních změn a v tomto smyslu může také působit pozitivně na reprodukci a využívání sociokulturního potenciálu.

6.1 Přistěhování

6.2 Odstěhování

7. Kulturní a sociální jednání

Projev individuálních i kolektivních vlastností, které ve svém souhrnu tvoří sociokulturní potenciál, v jednání lidí v rámci lokální kultury a sociální struktury daného společenství.

7.1 Činnosti

8. Sociokulturní prostředí

Sociokulturní prostředí definuje základní hmotné i nehmotné charakteristiky prostředí daného sociokulturního systému. Tj. kulturních a sociálních determinant utváření a využívání jednotlivých prvků systému na individuální úrovni. Zároveň je však i součástí systémového sociokulturního potenciálu a determinantou jeho reprodukce.

8.1 Kvalita prostředí (prostor pro rozvoj a uplatnění kompetencí a předpokladů v základních oblastech života).

8.2 Fungování institucí (eufunkčnost nebo dysfunkčnost důležitých institucí jako specifických prvků sociokulturního systému)

2.3 Operacionalizace

Vzhledem k omezení na sekundární analýzu a reinterpretaci již zpracovaných studií, spočívá operacionalizace pouze ve výběru vhodných proměnných z dostupných datových souborů. Pro lepší orientaci v prezentovaných výsledcích je proto připojen přehled otázek v rozhovorech s respondenty a jejich formulací.

Funkční gramotnost

1. Zvládání běžných situací

Dotázaní odpovídali na otázku „Dokázal(a) byste zvládnout následující situace“ na škále od „Určitě ne“ po „Rozhodně ano“.

2. Práce s PC

Otázka „Umíte pracovat s osobním počítačem?“, přičemž škála odpovědí byla od „Ovládám plně práci s PC“ po „Ne a ani se to učit nebudu“.

3. Využívání internetu a bariéry v jeho využívání

Otázka: „Jak často používáte Internet k získávání informací o veřejném dění na webových stránkách“, přičemž respondenti volili odpověď z možností „Vůbec“, „Občas“ a „Často“. Pokud respondenti uvedli, že Internet nepoužívají vůbec nebo ho používají málo, odpovídali na otázku, co jim v jeho používání brání.

4. Znalost cizích jazyků

Otázka zjišťovala jsou-li respondenti schopni se v cizí řeči dorozumět, přečíst si noviny či poslouchat zprávy nebo rádio. Respondenti odpovídali „Ano“ či „Ne“.

5. Hodnoty

Respondenti uváděli, do jaké míry jsou pro ně v jejich životě uvedené věci důležité, podle škály „Určitě ne“ až po „Rozhodně ano“.

6. Sebehodnocení

Respondenti v otázce uváděli, zda se na ně hodí uvedené charakteristiky.

7. Vztah k inovacím a tradicím

Respondenti se sami charakterizovali buď jako lidé, kteří „Obtížně přijímají

změny, nesmířují se s novotami" nebo „Neodmítají ani nevítají změny" či „Přijímají změny a novoty, případně je podněcují". A odpovídali na otázku „Myslíte si, že je lepší udržovat vlastní tradice nebo se spíše otevírat novým podnětům přicházejícím ze světa?", přičemž možnosti odpovědí byly „Určitě je lepší držet se vlastních tradic", „Spíše je lepší udržovat vlastní tradice", „Spíše je lepší přijímat nové podněty ze světa", „Rozhodně je lepší se co nejvíce otevírat světu".

8. Rekvalifikace

Otázka zněla „Pokud byste s Vaším povoláním a kvalifikací v budoucnu nenašel(nenašla) vhodné uplatnění, byl(a) byste ochoten(ochotná) se rekvalifikovat pro nějaké jiné zaměstnání v obchodě, službách nebo cestovním ruchu?". Respondenti odpovídali na škále od „Určitě ano" až po „Určitě ne", případně uvedli, že už ve službách pracují nebo se jich rekvalifikace netýká.

9. Sociální kapitál

Respondenti odpovídali na dvě otázky Zprvu „Jak často se na Vás obrazejí jiní lidé s tím, abyste jim pomohl(a) řešit nějaký problém, obtížnou životní situaci nebo abyste uplatnil(a) svůj vliv v jejich prospěch?". Škála odpovědí byla v tomto případě od „Nikdy" po „Velmi často". Za druhé „Když se Vy sám (sama) dostanete do obtížné situace, znáte lidi, které můžete požádat o pomoc?". Zde se odpovědi pohybovaly na škále od „Ne, žádné" po „Velmi mnoho".

10. Vnímání mocenské struktury

Subjektivní vnímání mocenské struktury vyjadřovaly ve výzkumu odpovědi na otázku „Jaký vliv na rozhodování o důležitých otázkách mají ve městě dané instituce a lidé?", přičemž škála pro odpovědi sahala od „Žádný vliv" až po „Rozhodující vliv".

Respondenti míru svého vlastního vlivu na rozhodování ve městě posuzovali v otázce: „Jaký máte vy osobně ve městě vliv na rozhodování o důležitých otázkách?". Škála odpovědí byla od „Žádný" po „Rozhodující".

11. Zájem a informovanost o dění ve městě

Respondenti odpovídali na otázky „Jste dostatečně informován(a) o tom, co se

ve městě děje?" a „Jste dostatečně informován(a) o jednotlivých oblastech života města?". Odpovědi se pohybovaly na škále od „Ne, ale nevadí mi to" až po „Ano, dostatečně". Následně odpovídali na otázku „Jak jsou pro vás důležité následující zdroje informací o tom, co se ve městě děje?". Odpovědi se pohybovaly na škále od „Zcela nedůležité" až po „Velmi důležité".

12. Účast ve volbách

Výzkum zjišťoval zájem respondentů o účast ve volbách do Zastupitelstva města, Zastupitelstva kraje, Poslanecké sněmovny, Senátu a Evropského parlamentu. Škála možných odpovědí přitom zahrnovala varianty od „Určitě ne" přes „Nevím" po „Rozhodně ano".

13. Vztahy ke skupinám

Respondenti odpovídali na otázku „Jsou ve městě výrazně problémové skupiny lidí? Pokud ano, jak by se problémy s nimi měly řešit?". Pokud respondenti uvedli, že takové skupiny ve městě žijí, byli požádáni o jejich specifikaci.

Postoje k různým skupinám lidí přítomných ve městě zjišťovala otázka, v níž respondenti vyjadřovali názory na vybrané skupiny ve městě, přičemž možnosti odpovědi představovala škála od „Velmi mi vadí" přes „Nemám vyhraněný názor" až k „Jsem jedním z nich".

14. Hodnota města

Respondenti odpovídali na otevřenou otázku „V čem pro Vás osobně spočívá největší hodnota města?".

15. Sociální vazby

Otázka zněla „Kde se nejvíce scházíte se svými přáteli či známými?", varianty odpovědí byly: „Nemám žádné přátele ani známé, s nimiž bych se stýkal(a)", „U sebe nebo u nich doma", „V blízkosti místa svého nebo jejich bydliště", „V historickém centru města", „V jiné části města", „Mimo město".

16. Důvod přistěhování

Otázka zjišťovala hlavní důvod, proč se respondenti, kteří se ve městě nenarodili, do města přistěhovali.

17. Přání zůstat

Respondenti dále odpovídali na otázku, zda chtějí ve městě zůstat natrvalo, přičemž škálu odpovědí tvořily možnosti od „Určitě ne“ po „Rozhodně ano“. Pokud ne, odpovídali na otázku „Pokud uvažujete, že byste se z města odstěhoval(a), proč?“.

18. Volný čas

Respondenti odpovídali na „Jak často jste se věnoval(a) v posledním roce následujícím činnostem přímo ve městě?“ na škále od „Vůbec“ po „Často“.

19. Problémy

Respondenti uváděli, zda ve městě existují problémy v uvedených oblastech, přičemž volili odpovědi podle škály od „Ano a pocítuje je většina lidí ve městě“ až po „Závažnější problémy zde nejsou“ .

20. Instituce

Respondenti uváděli, zda jednotlivé instituce ve městě fungují tak, že jim poskytují to, co od nich požadují. Škála odpovědí byla od „Ne a velmi mi to vadí“ až po „Ano, a je to pro mne velmi důležité“.

2.4 Popis dat

Práce vychází ze statistické analýzy sedmi datových souborů obsahujících údaje získané jednotlivými empirickými výzkumy prováděnými ve dvouletých intervalech od roku 1992 do roku 2010 ve třech městech – v Českém Krumlově, v Blatné a ve Velkém Meziříčí. Celkem bylo provedeno 30 výzkumů. Základním souborem každého výzkumu byli lidé s trvalým bydlištěm v příslušném městě ve věku od 18 let výše. Výběrové soubory byly vytvořeny náhodným výběrem a až na dvě výjimky byly o velikosti 400 respondentů. Podrobnější informace o velikosti a struktuře výběrových souborů jsou uvedeny v Příloze 1.

Pro potřeby vytvoření časových řad sloužících zachycení průběhu kulturních změn ve sledovaném období byly založeny tři systémové datové soubory

obsahující srovnatelná data ze všech výzkumů provedených v každém městě v období 1992 až 2010, dále samostatné tři soubory obsahující aktuální data z výzkumů provedených v roce 2010 a spojený soubor obsahující spojená data za všechna tři města z výzkumů provedených od roku 1992 do roku 2010.

Vytvořené časové řady však nejsou úplné, protože během období, v němž byly výzkumy prováděny se v závislosti na tématickém zaměření příslušných výzkumných projektů sledované proměnné obměňovaly. Některé byly vypuštěny a jiné zavedeny, v některých případech došlo k úpravě formulací otázek.

Všechny výzkumy byly provedeny technikou řízených standardizovaných rozhovorů prováděných tazatelskou sítí katedry teorie kultury (kulturologie) Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

3 Kontextuální údaje

3.1 Historické charakteristiky měst

Český Krumlov

Český Krumlov je významné historické město, které leží v jižních Čechách v příhraničním území u hranic s Rakouskem. Do roku 1945 odpovídala dynamika populačního vývoje města, s výjimkou nízkého nárůstu obyvatel v průběhu 19. století způsobeného nedostatečnými podmínkami a tedy nízkým tempem industrializace, obecným tendencím. V období od roku 1945 najdeme dvě vybočení z přirozeného vývoje. Před druhou světovou válkou v Českém Krumlově výrazně převažovalo obyvatelstvo německé národnosti, které bylo v letech 1945 a 1946 odsunuto a město bylo nově osídleno. Mezi novoosídlenci byla vedle obyvatel vnitrozemských regionů Čech či Moravy a Slováků také silná skupina Romů (specifikem Českého Krumlova je dnes relativně vysoký podíl romské populace, který podle odhadu přesahuje 10 %). V roce 1960 se město stalo správním centrem okresu, což se odrazilo i v demografickém vývoji. Po roce 1989 (zejména v první polovině devadesátých let) došlo i vlivem omezení výstavby hromadné bytové zástavby v bezprostředním okolí historického jádra města k utlumení dynamiky demografického vývoje. Při sčítání lidu v roce 2001 měl Český Krumlov cca 14 400 obyvatel.

Ekonomický vývoj města charakterizuje lokální vázanost výroby a obchodu, daná omezeností místních zdrojů, a dopravního spojení zajišťovaného od roku 1891 železničním spojením s Českými Budějovicemi a Kájovem. Ve druhé polovině devatenáctého století je pro tuto oblast určující papírenská výroba. Ostatní drobná výroba a těžba tuhy a vápence nedokázala konkurovat vyspělejšími oblastem. K výraznější industrializaci dochází až v rámci posilování funkcí okresního města po roce 1850. Po roce 1945 je výroba koncentrována do průmyslového areálu v Domoradicích, v dalším období je pak podporována jako

atribut okresního města. S touto výrobou též souvisí výstavba velkých obytných celků v sedmdesátých a osmdesátých letech. Po roce 1989 začala rychle posilovat terciární sféra.

Vývoj města po roce 1989 byl velmi ovlivněn rekonstrukcí historického jádra a následným využitím vysoké koncentrace památek a zachovalého charakteru historické části města pro cestovní ruch. Český Krumlov, který je od roku 1992 zařazen na Seznam světového dědictví UNESCO, je jednou z turisticky nejnavštěvovanějších destinací a ekonomika města je na cestovním ruchu do značné míry závislá.

Blatná

Blatná představuje typické malé české město ležící v jihozápadních Čechách, 19 km severně od Strakonice. V roce 1850 Blatná získala správní funkci okresního sídla hejtmanství pro soudní okresy Blatná a Březnice. Při reorganizaci o pět let později bylo toto okresní hejtmanství přeměněno na okresní úřad. V období po druhé světové válce obnovený okres Blatná jako součást Plzeňského kraje trval až do územně správní reformy v roce 1960. Reformou ztratila Blatná postavení okresního města a byla zahrnuta do okresu Strakonice v rámci Jihočeského kraje.

Demografický vývoj Blatné vykazuje mimořádnou stabilitu. V devatenáctém století eliminovala vystěhovalectví industrializace. Vývoj ve dvacátém století demonstruje srovnání počtu obyvatel mezi lety 1910 a 1950, kdy přibylo pouhých 23 obyvatel. Změnu přinesl až poválečný migrační příliv, vyvolaný v několika vlnách vznikem velkých blatenských průmyslových závodů. V průběhu osmdesátých let dvacátého století byly k Blatné postupně připojovány okolní obce, z nichž některé se však po roce 1989 opět osamostatnily. Charakteristikou Blatné je naprostá dominance českého obyvatelstva v celém jejím poklidném historickém vývoji. Ani velká migrační vlna, spojená se socialistickou industrializací, nepřivedla do Blatné obyvatelstvo ze vzdálenějších oblastí a omezila se na jihočeský region a hlavně nejbližší

venkovské okolí. Při sčítání lidu v roce 2001 měla Blatná cca 6 600 obyvatel. Mezi nimi je nepatrně zastoupeno romské a vietnamské etnikum.

Hospodářský rozvoj Blatné v devatenáctém století odpovídá jejímu převažujícímu zemědělskému charakteru. Průmysl se zde rozvíjel jen pozvolna a jeho počátky byly vázány na zpracování zemědělských produktů. Situaci ovlivnil i fakt, že Blatná získala železniční spojení až v samotném závěru devatenáctého století jako jedno z posledních měst v Čechách a jako poslední sídlo v okrese vůbec. Ačkoliv hospodářský růst byl vybudováním železnice urychlen, dynamiky jiných českých měst již nedosáhl. Počátek dvacátého století přinesl intenzivnější využívání okolních ložisek žuly a vznik kamenického průmyslu. Objevil se zde i první průmyslový závod.

Poválečná industrializace Blatné proběhla ve dvou vlnách. Jednalo se nejen o vznik poboček jednotlivých společností, ale i o zakládání nových průmyslových závodů. Industrializace vedla k nárůstu počtu obyvatel a tedy i k rozsáhlé bytové výstavbě. Transformace a restrukturalizace blatenského průmyslu po roce 1989 proběhla relativně úspěšně, bez dramatických výkyvů, přestože největší podniky byly zatíženy řadou problémů (např. specializace výroby). Ekonomický pokles pomohl zmírnit vstup zahraničního kapitálu, část uvolněných pracovních sil byla absorbována soukromým sektorem, jehož rozvoj staví především na místní tradici.

Zásadním způsobem se do historie města zapsal pěstební závod produkující vyšlechtěné odrůdy růží, díky jehož každoročním Růžovým slavnostem stoupala ve dvacátých a třicátých letech také turistická atraktivita města. Blatenská růže se stala symbolem města. Tuto tradici se však nepodařilo po roce 1989 obnovit.

Velké Meziříčí

Velké Meziříčí představuje typ malého města ležícího na území Vysočiny, v regionu patřícím historicky a kulturně k Moravě, ale ovlivněném sousedícími Čechami, přestože má hlavní spádové vazby na moravskou

metropoli Brno. Dějiny Velkého Meziříčí jsou až na výjimky dějinami města multietnického s převahou českého živlu. Největší počet německých obyvatel žil ve městě ve druhé polovině devatenáctého století, od jehož konce prudce klesal. Likvidace židovské obce za okupace a odsun německého obyvatelstva po osvobození ochudil tradiční skladbu města o dvě ze tří jejích základních etnik a poválečný vývoj je tak vývojem města národnostně monolitního. V souvislostech druhé světové války bylo pro město zásadní ranou i krvavé potlačení květnového povstání mající za důsledek prakticky úplné vyvraždění místních elit. Mírný poválečný pokles obyvatelstva byl zastaven zvýšením nabídky pracovních příležitostí a intenzivní bytovou zástavbou. Nové pracovní příležitosti a možnosti bydlení vedly k výraznému přílivu obyvatel z okolních venkovských sídel. Nárůst a pokles obyvatel též souvisel s integrací okolních obcí na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let a jejich zpětnému osamostatnění po roce 1989.

Demografická situace po roce 1989 se relativně stabilizovala. Na celkem pozitivním obrazu demografického vývoje se podílí migrace kompenzující pokles porodnosti. To, spolu s vysokým podílem mladých obyvatel mezi vystěhovalými, vede ke zvyšování věkového průměru obyvatel. Při sčítání lidu v roce 2001 mělo Velké Meziříčí necelých 12 000 obyvatel. Mezi nimi je nepatrně zastoupeno romské a vietnamské etnikum. Specifikem populace Velkého Meziříčí je určitá uzavřenost a relativně velký vliv římskokatolické církve, ke které se hlásí kolem 50 % obyvatel.

Počátky rozvoje průmyslu lze ve Velkém Meziříčí vysledovat již v první polovině devatenáctého století, hospodářský růst pak akceleroval v jeho druhé polovině. Osmdesátá léta devatenáctého století, kdy se Velké Meziříčí ocitlo mimo budovanou železniční síť, ale již charakterizovala ztráta dynamiky, která v první polovině dvacátého století přešla ve stagnaci. Rozvoj průmyslu v devatenáctém století plně respektoval místní tradici koželužské a jirchářské výroby a navazoval na ni především obuvnickým průmyslem a výrobou klišu. Druhým tradičním odvětvím byl průmysl textilní, který zanikl znárodněním podniků. Od osmdesátých let devatenáctého století se začala ve městě rozvíjet strojírenská výroba, doplňovaná výrobou dřevozpracující a potravinářskou.

První polovina dvacátého století se nesla ve znamení stagnace a uzavírání některých provozů. V padesátých letech do města přišla nová vlna industrializace a spektrum velkomeziříčského průmyslu se rozšířilo o nová odvětví. Změny přinesla i výstavba dálnice Praha - Brno - Bratislava a zprovoznění mostu Vysočina v roce 1978, což vyřešilo špatnou dopravní dostupnost města. Transformace a restrukturalizace průmyslu po roce 1989 do značné míry zachovala profil Velkého Meziříčí jako průmyslového města s převahou strojírenství, spotřebního průmyslu, potravinářství a opravárenských závodů a stavební výroby. Restrukturalizací uvolněný počet zaměstnanců velkých podniků byl vstřebán terciérním sektorem a nově vznikajícími menšími průmyslovými podniky. V posledních letech také dochází k velkému rozmachu stavební a investiční činnosti.

3.2 Původní hypotézy

Východiskem pro původní konceptualizaci a operacionalizaci problémů řešených výzkumy byla následující sada základních vstupních hypotéz (Hubáček & Opletalová & Matějů 2009):

H 1: Adaptace na transformační a integrační procesy bude probíhat díky historickým, sociálním a kulturním zvláštnostem v každém ze zkoumaných měst různě. Jejich odlišný vývoj bude ovlivňován odlišnými startovacími podmínkami a rozdílným působením vnějších vlivů vyvolávaných transformačními a integračními procesy. Projeví se to ve specifikách využívání a reprodukce sociokulturního potenciálu jednotlivých měst, zejména pokud jde o hodnotové orientace, aspirace, kompetence, inovativnost a soudržnost populace.

H 1.1: V Českém Krumlově bude kvůli relativně novému osídlení města oproti zbývajícím lokalitám nižší míra integrace populace. Ta se však díky intenzivnějšímu přílivu nových podnětů a větší flexibilitě lépe a rychleji zadaptuje na transformační procesy. Město proto projde rychle výraznou změnou, provázenou zvyšováním flexibility a kompetentnosti obyvatel.

H 1.2: Vysoká míra sociální integrace Blatné zůstane zachována. Populace bude dostatečně flexibilní k tomu, aby se dokázala bez velkých problémů postupně adaptovat na probíhající změny. Dynamika změn v sociokulturním potenciálu obyvatel města však bude nízká a to způsobí problémy v adaptaci města.

H 1.3: Určitá uzavřenost a konzervatismus populace ve Velkém Meziříčí se příliš nezmění. Zejména v počáteční fázi transformace bude bránit některým změnám a zpomalí a zkomplikuje proces adaptace města.

H 2: V dlouhodobém výhledu se alespoň některá specifika sociokulturního potenciálu jednotlivých měst uchovají. Jejich vliv na vývoj měst však bude slábnout. V důsledku působení vnějších faktorů (integrace, globalizace) se vazba mezi historicky vzniklými specifickými rysy lokálních kultur a komunit a sociálně ekonomickým vývojem měst oslabí.

4 Výsledky analýzy

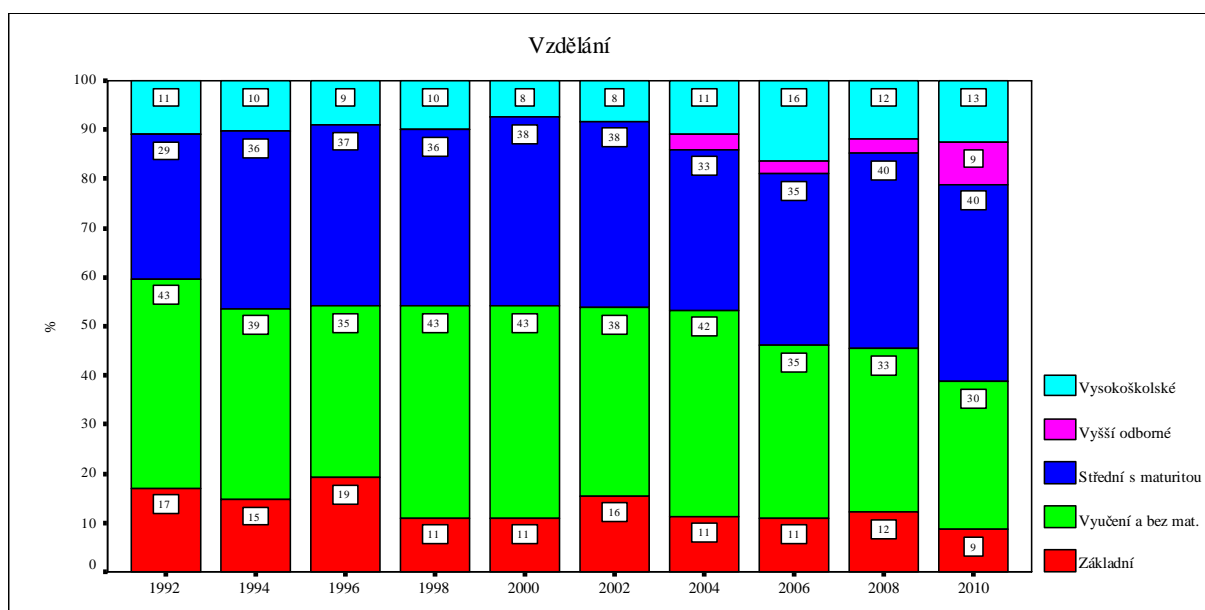
Pro prezentaci výsledků se nabízejí dvě možnosti. Buď' pojmut výzkumy v jednotlivých městech jako monografické studie a prezentovat postupně kompletní výsledky za jednotlivá města. Nebo prezentovat výsledky ve struktuře odpovídající dekompozici sociokulturního potenciálu. Vzhledem k tomu, že jedním z hlavních cílů studie je popsat a porovnat jednotlivé charakteristiky sociokulturních systémů zkoumaných měst a popsat a porovnat směry a tempo změn jejich jednotlivých prvků, jeví se jako logičtější a přehlednější druhá varianta.

4.1 Získané kulturní a sociální kompetence

4.1.1 Vzdělání a ekonomické postavení

Český Krumlov

Graf: Nejvyšší dosažené vzdělání

Vzdělanostní struktura Českého Krumlova je od začátku devadesátých let poměrně stabilní. Jednoznačně v ní převažují lidé se středoškolským vzděláním s maturitou a vyučení, přičemž podíl lidí se středním vzděláním s maturitou stoupá a podíl vyučených klesá. Klesá také podíl obyvatel, kteří mají jen základní vzdělání, avšak především v důsledku demografického vývoje. Podíl lidí s vysokoškolským vzděláním se mírně zvyšuje.

Dynamika vývoje vzdělanostní struktury obyvatel je tedy celkově poměrně slabá.

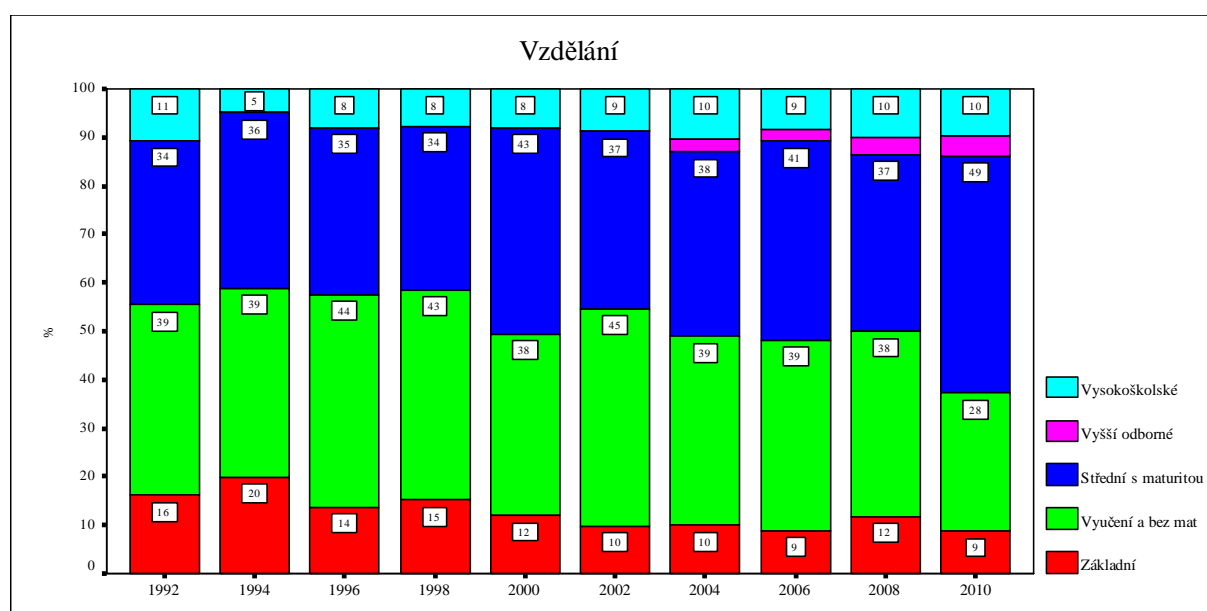
Ekonomické postavení

Ve struktuře podle ekonomického postavení tvoří největší skupinu (přibližně polovinu) zaměstnanci. Druhou nejpočetnější skupinou (zhruba jedna pětina) jsou důchodci. Kolem desetiny tvoří soukromníci.

Podíly jednotlivých skupin v souboru se od začátku devadesátých let příliš nemění, pouze od konce devadesátých let mírně ubývá zaměstnanců a přibývá soukromníků.

Blatná

Graf: Nejvyšší dosažené vzdělání

Vzdělanostní struktura Blatné je od začátku devadesátých let poměrně stabilní. Jednoznačně v ní převažují lidé se středoškolským vzděláním s maturitou a vyučením, přičemž podíl lidí se středním vzděláním s maturitou stoupá a podíl vyučených klesá. Klesá také podíl obyvatel, kteří mají jen základní vzdělání, avšak pouze v důsledku demografického vývoje. Podíl lidí s vysokoškolským vzděláním je buď stejný nebo se jen mírně zvyšuje.

Dynamika vývoje vzdělanostní struktury obyvatel je slabá.

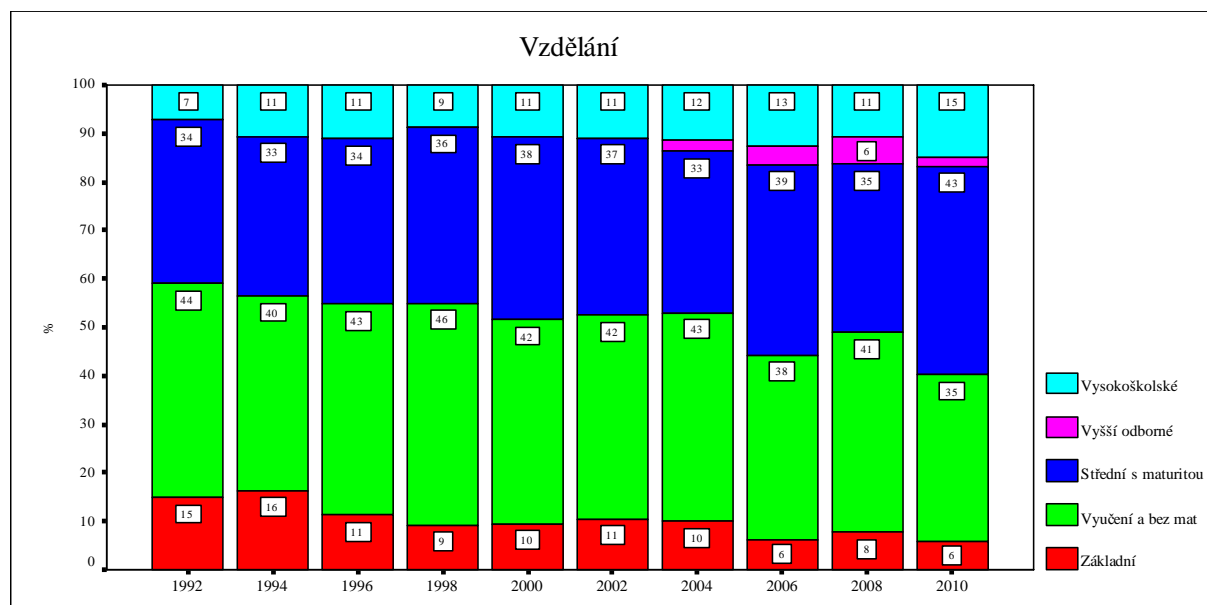
Ekonomické postavení

Ve struktuře z hlediska ekonomického postavení jsou největší skupinou (přibližně polovina) zaměstnanci. Druhou nejpočetnější skupinu (čtvrtinu) tvoří důchodci a kolem desetiny tvoří soukromníci.

Poměr jednotlivých socioekonomických skupin zůstává od začátku devadesátých let zhruba stejný. Pouze mírně narůstá podíl soukromníků.

Velké Meziříčí

Graf: Nejvyšší dosažené vzdělání

Vzdělanostní struktura Velkého Meziříčí je od začátku devadesátých let poměrně stabilní. Jednoznačně v ní převažují lidé se středoškolským vzděláním

s maturitou a vyučením, přičemž podíl lidí se středním vzděláním s maturitou mírně stoupá a podíl vyučených mírně klesá. Klesá také podíl obyvatel, kteří mají jen základní vzdělání, pravděpodobně hlavně v důsledku demografického vývoje. Podíl lidí s vysokoškolským vzděláním se mírně zvyšuje.

Dynamika vývoje vzdělanostní struktury obyvatel je poměrně nízká.

Ekonomické postavení

Ve struktuře podle ekonomického postavení tvoří největší skupinu (přibližně polovinu) zaměstnanci. Druhou nejpočetnější skupinou (více než pětina) jsou důchodci. Přibližně desetinu tvoří soukromníci. Poměr jednotlivých socioekonomických skupin zůstává, přes větší výkyvy v některých letech, od začátku devadesátých let zhruba stejný. Pouze mírně narůstá podíl studentů a soukromníků.

Dynamika vývoje vzdělanostní struktury obyvatel je poměrně slabá.

Výsledky komparace

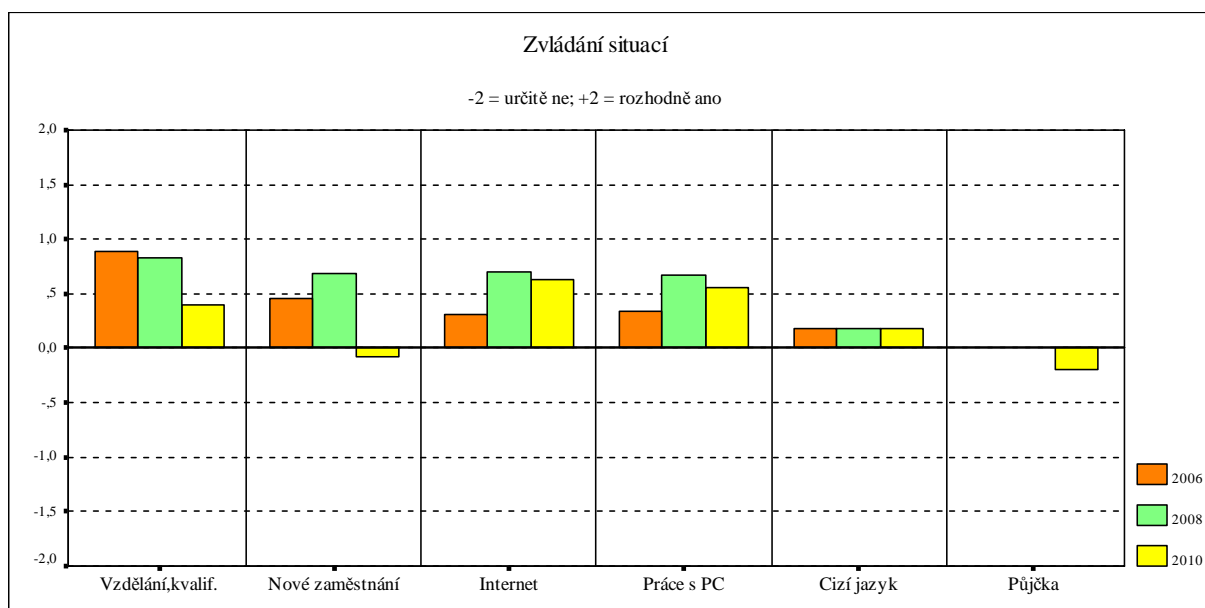
Vzdělanostní struktura všech tří měst je od začátku devadesátých let poměrně stabilní. Jednoznačně v ní převažují lidé se středoškolským vzděláním s maturitou a vyučením. Klesá podíl obyvatel, kteří mají jen základní vzdělání, avšak pouze v důsledku demografického vývoje. Podíl lidí s vysokoškolským vzděláním je buď stejný, nebo se jen mírně zvyšuje. Dynamika vývoje vzdělanostní struktury obyvatel je tedy ve všech třech městech velice slabá, spíše jde o stagnaci.

Rovněž struktura z hlediska ekonomického postavení je ve všech městech obdobná a prochází jen velmi pozvolným vývojem.

4.1.2 Funkční gramotnost

Český Krumlov

Graf: Funkční gramotnost

Obyvatelé Českého Krumlova vykazují poměrně dobrou funkční gramotnost. Většina zvládá bez problémů uvedené situace.

Nejméně problémů mají s rychlým nalezením potřebných informací na Internetu, s napsáním či úpravou dokumentu v osobním počítači a se zjišťováním a využíváním možnosti vzdělání či kvalifikace.

Dlouhodoběji jsou nejméně schopni se domluvit v nějakém cizím jazyce.

V roce 2010 se ale situace zhoršila. Klesl podíl lidí, kteří by neměli problém s nalezením nového zaměstnání a kteří dokáží bez problémů zjišťovat a využívat možnosti vzdělání či kvalifikace. Obyvatelé by měli problémy i s rychlým získáním půjčky za rozumných podmínek.

Část obyvatel (kolem jedné čtvrtiny) však není schopna poradit si bez problémů

téměř v žádné z uvedených situací.

Schopnosti zvládat uvedené situace se dělí na dva základní druhy osobních kompetencí neboli gramotností. Toto rozdělení je výsledkem faktorové analýzy, jejíž výsledky jsou uvedeny v příloze (v příloze jsou uvedeny vybrané tabulky, k nimž se jednotlivé pasáže vztahují):

- 1) „Informační, ekonomická a jazyková gramotnost“ (schopnost používat Internet a pracovat s osobním počítačem, schopnost zjistit a využít možnosti získání vzdělání či kvalifikace, schopnost nalézt rychle nové zaměstnání a schopnost domluvit se v cizím jazyce). Těmito kompetencemi disponuje většina obyvatel.
- 2) „Občanská gramotnost“ (schopnost dohodnout se s jinými lidmi na řešení společného problému, schopnost vyřešit bezkonfliktně rozpory se sousedy a schopnost vyřídit si žádost na Městském úřadě). Těmito kompetencemi disponují téměř všichni obyvatelé.

Informační, ekonomická a jazyková gramotnost závisí na věku. Více jsou jí vybaveni mladší lidé (do 44 let) než starší, zejména lidé nad 64 let zvládají příslušné situace podstatně hůře. (Identifikované souvislosti mezi faktory a sociodemografickými či jinými proměnnými v celém textu jsou založeny na výsledcích analýzy rozptylu. Při interpretaci byly brány v úvahu pouze výsledky na hladině významnosti $\alpha < 0,05$).

Informační, ekonomická a jazyková gramotnost se zvyšuje s rostoucí úrovní dosaženého vzdělání. Dané kompetence mají výrazně více než ostatní lidé s vysokoškolským vzděláním a méně lidé se základním a nižším středním vzděláním.

Schopnost pracovat s PC

Nejvíce obyvatel (dvě pětiny) ovládá na osobním počítači práci s běžnými programy, jako jsou textové nebo tabulkové editory a e-mail. Jejich podíl se přitom v roce 2008 ve srovnání s rokem 2006 mírně zvýšil. Pětina sice s osobním počítačem pracuje, ale neovládá ani všechny běžné programy.

S osobním počítačem pracovat neumí více než čtvrtina obyvatel. Zatímco v roce 2006 mezi nimi mírně převažovali ti, kteří tvrdili, že by se práci s osobním počítačem naučili, v roce 2008 mezi nimi převažují ti, co se pracovat s osobním počítačem učit nechtějí.

Využívání internetu

Od roku 2000 se v Českém Krumlově neustále výrazně rozšiřuje používání Internetu. Zatímco v roce 2000 nepoužívaly Internet vůbec čtyři pětiny obyvatel, v roce 2008 to byla jen necelá třetina. Často používala Internet v tomto roce téměř polovina.

K získávání informací o dění v Českém Krumlově používají obyvatelé Internet méně než k prohlížení jiných webových stránek nebo k jiným účelům (posílání e-mailů, chat, e-banking apod.). Ke komunikaci s Městským úřadem využívá Internet jen velmi malá část obyvatel.

V roce 2008 ve srovnání s rokem 2006 vzrostl podíl těch, kteří Internet používají k prohlížení jakýkoliv webových stránek nebo k jiným účelům, ne však těch, kteří navštěvují www stránky s informacemi o Českém Krumlově.

Lidé, kteří webové stránky Města znají a využívají, nejvíce sledují aktuální informace o dění ve městě, méně potom informace o rozhodování Rady a Zastupitelstva města, informace z jednotlivých odborů Městského úřadu a Úřední desku. Těm, co webové stránky Města navštěvují, vyhovují nejvíce informace z Úřední desky a aktuální informace o dění ve městě. Nejméně jim vyhovují informace z jednotlivých odborů Městského úřadu.

Nejrozšířenějším důvodem, proč lidé v Českém Krumlově Internet nepoužívají vůbec nebo ho používají málo, je jejich nezájem. Tento důvod uvedla v letech 2004 a 2006 třetina a v roce 2008 dokonce více než polovina z těch, kteří Internet nepoužívají. Druhým nejrozšířenějším důvodem (uvedla ho jedna pětina) je to, že s Internetem neumějí pracovat, i když jsou přesvědčeni, že by se to dokázali naučit. Pouze necelá šestina z těch, kteří Internet nepoužívají, k němu nemá přístup.

Podíl obyvatel, kterým v používání Internetu brání finanční náklady nebo technická nedostupnost, se postupně snižuje. Zároveň stoupá podíl těch, kterým v používání Internetu nebrání jeho dostupnost, ale vlastní nezájem.

Překážky v používání Internetu se odvíjejí od věku. Nezájem je hlavní příčinou nevyužívání Internetu v nejstarší věkové skupině (nad 65 let), o Internet se nezajímají dvě třetiny z nich. V ostatních věkových skupinách se o využití Internetu nezajímá jedna pětina až jedna třetina. Nedůvěra ve vlastní schopnost naučit se práci s Internetem se projevuje téměř výhradně u starších obyvatel města (nad 55 let). Ve všech věkových skupinách, kromě nejstarší (nad 65 let), přibližně čtvrtina uvádí, že s Internetem pracovat neumějí, ale jsou přesvědčeni, že by se to dokázali naučit. Vysoké finanční náklady brání ve využívání Internetu především nejmladším lidem (do 24 let), v této věkové skupině je to hlavní překážka. Lidem ve věku 25 až 44 let brání v užívání Internetu nejvíce jeho nedostupnost.

S rostoucí úrovní dosaženého vzdělání klesá podíl těch obyvatel, kteří se o využívání Internetu nezajímají. U lidí se základním vzděláním je to hlavní překážka. Nedostupnost Internetu je překážkou v jeho využívání spíše u vzdělanějších obyvatel (se středním nebo vysokoškolským vzděláním).

Na bariéry v používání Internetu má vliv také ekonomické postavení. Největší nezájem o používání Internetu projevují soukromníci a důchodci. Nedostupnost Internetu je hlavní překážkou v jeho využívání pro ženy v domácnosti. Vysoké finanční náklady brání ve využívání Internetu hlavně studentům. Nezaměstnaní uvádějí ve stejné míře jako překážku využívání Internetu jednak nezájem a jednak to, že s Internetem pracovat neumějí, ale jsou přesvědčeni, že by se to dokázali naučit. Ze všech sociálně ekonomických skupin také projevují největší zájem se práci s Internetem naučit

Cizí jazyky

Ve srovnání s první polovinou devadesátých let se po roce 2000 výrazně zvýšil a stále roste podíl obyvatel, kteří uvádějí znalost angličtiny, a těch, kteří ovládají nějaký jiný cizí jazyk než angličtinu a němčinu. V roce 2008 se poprvé vyrovnal

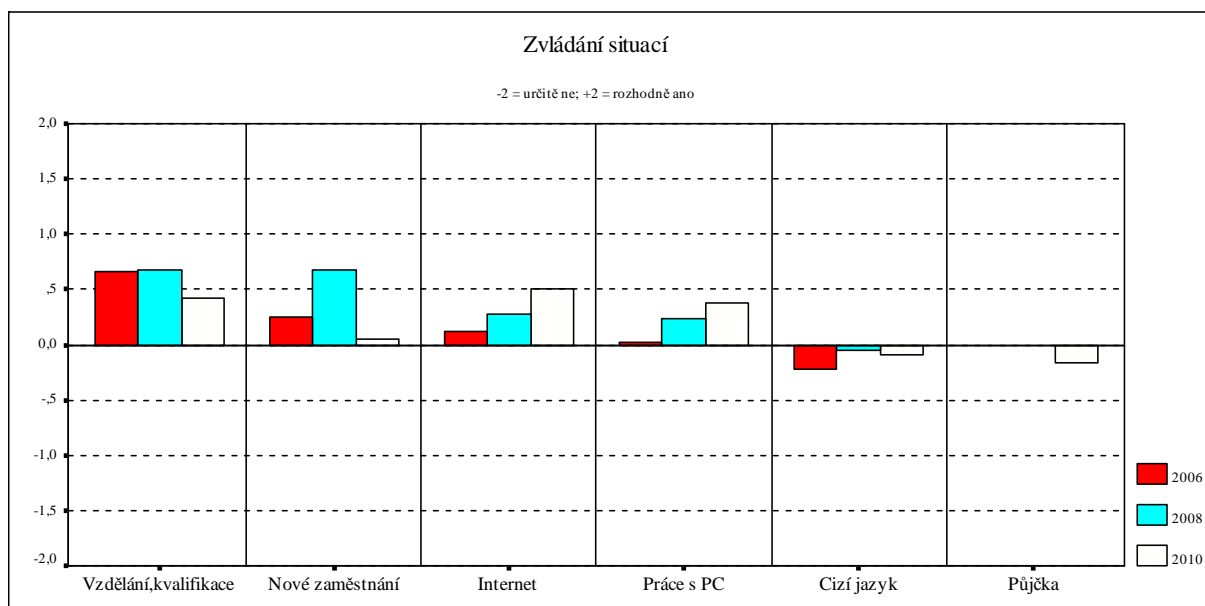
podíl lidí, kteří ovládají němčinu, jež byla dosud nejrozšířenějším cizím jazykem, a těch, kteří umí anglicky.

Znalost anglického i německého jazyka klesá s rostoucím věkem. Zatímco v nejmladší věkové skupině (do 24 let) uvádějí znalost angličtiny nebo němčiny tři pětiny, u lidí ve věku 25 až 44 let je to pouze třetina v případě němčiny a méně než třetina v případě angličtiny. U starších lidí (nad 45 let) je minimální znalost angličtiny a zhruba čtvrtina umí německy.

Výrazně se zvyšuje znalost cizích jazyků se stoupající úrovní dosaženého vzdělání. Angličtinu a jiný jazyk než je angličtina či němčina ovládají podstatně více než ostatní lidé s vysokoškolským vzděláním. V případě angličtiny je to více než polovina z nich a v případě jiného jazyka, než je angličtina nebo němčina, je to necelá polovina. Znalost němčiny uvádějí ve stejné míře jako lidé s vysokoškolským vzděláním (necelá polovina) i lidé s nižším středním vzděláním a se středním vzděláním s maturitou.

Blatná

Graf: Funkční gramotnost

Obyvatelé Blatné vykazují poměrně dobrou funkční gramotnost. Téměř všichni zvládají bez problémů běžné životní situace.

Nejméně problémů mají s rychlým nalezením potřebných informací na Internetu, s napsáním či úpravou dokumentu v osobním počítači a se zjišťováním a využíváním možnosti vzdělání či kvalifikace.

Nejméně jsou si schopni poradit s rychlým získáním půjčky za rozumných podmínek a také s domluvou s cizincem v nějakém cizím jazyce. Ve srovnání s rokem 2008 se mírně zvýšil podíl těch, kteří by měli problém s nalezením nového zaměstnání.

Část obyvatel (kolem jedné pětiny) však není schopna poradit si bez problémů téměř v žádné z uvedených situací.

Část (přibližně třetina) se vyznačuje nízkou informační gramotností, neumí pracovat s osobním počítačem.

Schopnosti zvládat uvedené situace se dělí na dva základní druhy osobních kompetencí neboli gramotností (výsledky faktorové analýzy jsou uvedeny v příloze):

- 1) „Informační, ekonomická a jazyková gramotnost“ (schopnost pracovat s osobním počítačem a používat Internet, schopnost domluvit se v cizím jazyce, schopnost zjistit a využít možnosti získání vzdělání či kvalifikace, schopnost nalézt nové zaměstnání). Těmito kompetencemi disponuje většina obyvatel.
- 2) „Občanská gramotnost“ (schopnost dohodnout se s jinými lidmi na řešení společného problému, schopnost vyřešit bezkonfliktně rozpory se sousedy a schopnost vyřídit žádost na Městském úřadě). Těmito kompetencemi disponují téměř všichni obyvatelé.

Informační, ekonomická a jazyková gramotnost závisí na věku. Čím jsou lidé mladší, tím lépe příslušné situace zvládají.

Oba druhy osobních kompetencí souvisejí se vzděláním. Čím vyšší úroveň

vzdělání obyvatelé dosáhli, tím více disponují informační, ekonomickou a jazykovou gramotností. Navíc lidé s vysokoškolským vzděláním disponují také více občanskou gramotností, jejíž největší nedostatek se projevuje u lidí se základním vzděláním.

Schopnost práce s PC

Nejvíce obyvatel (třetina) ovládá na osobním počítači práci s běžnými programy, jako jsou například textové nebo tabulkové editory a e-mail. Jejich podíl se navíc v roce 2008 ve srovnání s rokem 2006 mírně zvýšil. S osobním počítačem neumí pracovat čtvrtina. Na rozdíl od roku 2006, kdy mezi nimi mírně převažovali lidé, kteří tvrdili, že by práci s osobním počítačem naučili, v roce 2008 mezi nimi výrazně převažují ti, co se pracovat s osobním počítačem učit nechtějí.

Využívání internetu

Od roku 2000 se v Blatné neustále výrazně rozšiřuje používání Internetu. Zatímco v roce 2000 nepoužívaly Internet vůbec více než čtyři pětiny obyvatel, v roce 2008 to byly jen necelé dvě pětiny. Často používala Internet v tomto roce téměř polovina.

K získávání informací o dění v Blatné používají obyvatelé Internet méně než k prohlížení jiných webových stránek nebo k jiným účelům (posílání e-mailů, chat, e-banking apod.). Ke komunikaci s Městským úřadem využívá Internet jen velmi malá část obyvatel.

Lidé, kteří webové stránky Města znají a využívají, nejvíce sledují aktuální informace o dění ve městě, méně potom informace z Úřední desky, o rozhodování Rady a Zastupitelstva města a z jednotlivých odborů Městského úřadu. Těm, co webové stránky Města navštěvují, vyhovují nejvíce aktuální informace o dění ve městě a informace z Úřední desky. Jen o něco méně jim vyhovují informace z jednotlivých odborů Městského úřadu a o rozhodování Rady a Zastupitelstva města.

Nejrozšířenějším důvodem, proč lidé Internet v Blatné nepoužívají vůbec nebo

ho používají jen velmi málo, je jejich nezáměr. Tento důvod uvedly v roce 2004 dvě pětiny, v roce 2006 třetina a v roce 2008 dokonce téměř tři pětiny z těch, kteří Internet nepoužívají. Druhým nejrozšířenějším důvodem nepoužívání Internetu je neznalost práce s Internetem. Část z lidí, kteří s Internetem pracovat neumějí, je přitom přesvědčena, že by se to nejspíš dokázala naučit. Jenom desetina z těch, kteří Internet nepoužívají, ho nepoužívá proto, že k němu nemá přístup. Podíl obyvatel, kterým v používání Internetu brání finanční náklady nebo technická nedostupnost, se přitom snižuje.

Závažnost jednotlivých překážek ve využívání Internetu závisí na věku. Nezáměr o používání Internetu se s rostoucím věkem zvyšuje a je to hlavní příčina nevyužívání Internetu v nejstarší věkové skupině (nad 65 let); o Internet se nezajímají tři čtvrtiny z nich. Také nedůvěra ve vlastní schopnost naučit se práci s Internetem se projevuje téměř výhradně u starších lidí (nad 55 let) a je důvodem nevyužívání Internetu přibližně pro pětinu z nich. Ve všech věkových skupinách do 55 let přibližně čtvrtina uvádí, že s Internetem pracovat neumějí, ale jsou přesvědčeni, že by se to dokázali naučit. Nedostupnost Internetu brání v jeho užívání nejvíce lidem ve věku 25 až 34 let. Vysoké finanční náklady brání ve využívání Internetu především nejmladším lidem (do 24 let), je to hlavní překážka využívání Internetu v této věkové skupině.

S rostoucí úrovní dosaženého vzdělání klesá podíl těch, kteří se o využívání Internetu nezajímají, je to hlavní překážka u poloviny lidí se základním vzděláním. Nedostupnost Internetu je překážkou v jeho využívání spíše u vzdělanějších obyvatel, uvedla ji čtvrtina obyvatel se středním nebo vysokoškolským vzděláním. Lidé s vysokoškolským vzděláním se od ostatních odlišují tím, že je mezi nimi výrazně méně těch, kteří s Internetem pracovat neumějí, ale tvrdí, že by se to dokázali naučit.

Na překážky ve využívání Internetu má vliv také ekonomické postavení. Největší nezáměr o používání Internetu projevují soukromníci, z nichž Internet nepoužívá téměř polovina, a důchodci, kterých Internet nepoužívají více než dvě třetiny. Nedostupnost Internetu je hlavní překážkou v jeho využívání pro ženy v domácnosti a studenty; uvádí ji polovina z těch, kteří Internet nepoužívají.

Vysoké finanční náklady brání ve využívání Internetu hlavně studentům, jako překážku je uvádí čtvrtina studentů, kteří Internet nepoužívají. Nezaměstnaní uvádějí z poloviny jako překážku využívání Internetu nezájem a z pětiny to, že s Internetem pracovat neumějí, ale naučili by se to.

Cizí jazyky

Podíl obyvatel, kteří uvádějí znalost angličtiny, se od začátku devadesátých let výrazně zvyšuje, až na jednu čtvrtinu v roce 2008. Podíl těch, co uvádějí, že umí německy, se sice dlouhodobě nemění, němčina však přesto zůstává nejrozšířenějším jazykem (znalost němčiny uvádí necelá třetina).

Jedním z faktorů, který ovlivňuje míru znalosti cizího jazyka, je věk. Znalost anglického jazyka výrazně klesá s rostoucím věkem. V nejmladší věkové skupině (do 24 let) uvádějí znalost angličtiny a němčiny shodně dvě pětiny obyvatel. U starších je celkově znalost těchto jazyků podstatně nižší, přičemž němčina je mezi nimi výrazně rozšířenější než angličtina.

Znalost cizích jazyků se výrazně zvyšuje se stoupající úrovní dosaženého vzdělání. Nejvíce tvrdí, že ovládají cizí jazyky, lidé s vysokoškolským vzděláním, němčinu tři pětiny a angličtinu třetina. Relativně vysokou znalost němčiny, na rozdíl od jiných jazyků, uvádějí také obyvatelé se středoškolským vzděláním.

Znalost cizích jazyků souvisí také s ekonomickým postavením. Angličtinu či němčinu ovládají studenti výrazně více než ostatní. Přitom angličtina je v této skupině rozšířenější než němčina, její znalost uvádějí více než dvě třetiny studentů.

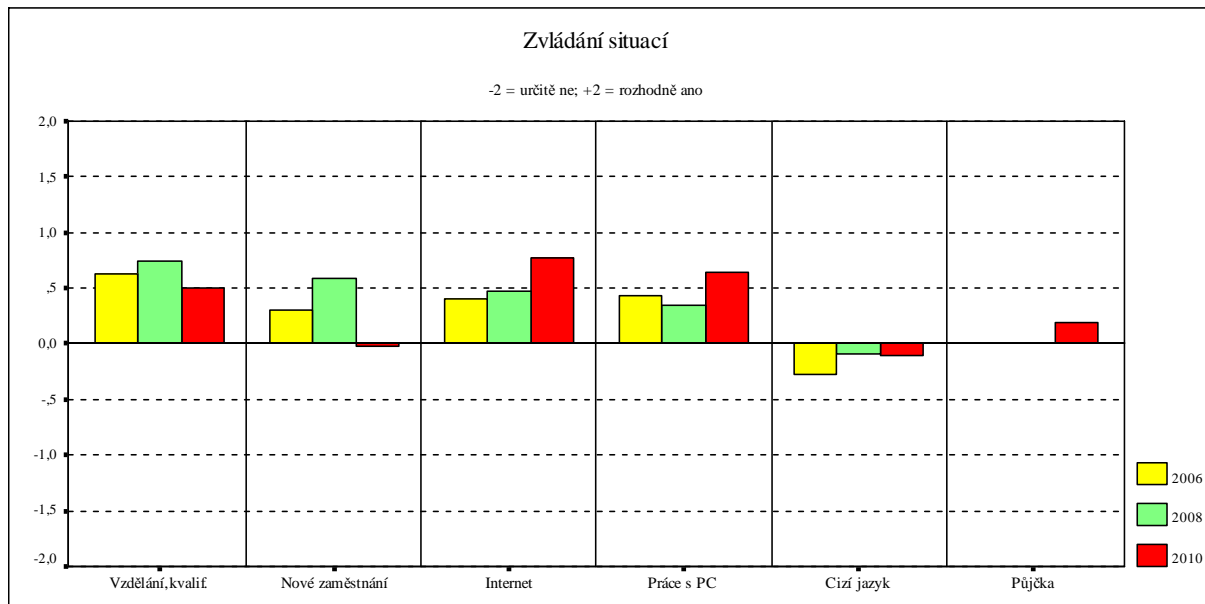
Velké Meziříčí

Obyvatelé Velkého Meziříčí vykazují poměrně dobrou funkční gramotnost. Téměř všichni zvládají bez problémů uvedené situace. Nejméně problémů mají s rychlým nalezením potřebných informací na Internetu, s napsáním či úpravou dokumentu v osobním počítači a se zjišťováním a využíváním možnosti vzdělání

či kvalifikace.

Naopak nejméně jsou si schopni se domluvit s cizincem v nějakém cizím jazyce.

Graf: Funkční gramotnost

Ve srovnání s předchozími roky se v roce 2010 zvýšil podíl těch, kteří by měli problém s nalezením nového zaměstnání.

Část obyvatel (kolem jedné čtvrtiny) však není schopna poradit si bez problémů téměř v žádné z uvedených situací.

Schopnosti zvládat uvedené situace se dělí na dva základní druhy osobních kompetencí neboli gramotnosti (výsledky faktorové analýzy jsou uvedeny v příloze):

- 1) „Informační, ekonomická a jazyková gramotnost“ (schopnost používat Internet a pracovat s osobním počítačem, schopnost domluvit se v cizím jazyce, schopnost zjistit a využít možnosti získání vzdělání či kvalifikace a schopnost najít si rychle nové zaměstnání). Těmito kompetencemi disponuje většina obyvatel.
- 2) „Občanská gramotnost“ (schopnost dohodnout se s jinými lidmi na řešení společného problému, schopnost vyřešit bezkonfliktně rozpory se

sousedý a schopnost vyřídit žádost na Městském úřadě). Těmito kompetencemi disponují téměř všichni obyvatelé.

Oba druhy osobních kompetencí silně ovlivňuje věk. Na jedné straně informační, ekonomická a jazyková gramotnost s rostoucím věkem klesá. Na druhé straně nejmladší lidé (do 24 let) ovládají méně schopnosti tvořící občanskou gramotnost.

Dalším významným faktorem ovlivňujícím oba druhy kompetencí je úroveň dosaženého vzdělání. Jak informační, ekonomická a jazyková gramotnost, tak občanská gramotnost s rostoucí úrovní dosaženého vzdělání výrazně stoupá. Nejkompetentnější jsou v obou těchto oblastech vysokoškolsky a středoškolsky vzdělaní obyvatelé, nejvíce problémů v obou oblastech uvádějí lidé se základním vzděláním.

Schopnost práce s PC

Nejvíce obyvatel Velkého Meziříčí (třetina) ovládá na osobním počítači běžné programy, jako jsou například textové nebo tabulkové editory a e-mail. S osobním počítačem neumí pracovat čtvrtina. Mezi nimi převažují ti, co se učít práci s osobním počítačem nechtějí, nad těmi, kteří by se pracovat s osobním počítačem naučili. Zatímco v roce 2006 převažovali jen mírně, v roce 2008 už převažují výrazněji.

Využívání internetu

Ve Velkém Meziříčí se od roku 2000 neustále výrazně rozšiřuje používání Internetu. Zatímco v roce 2000 nepoužívaly Internet vůbec více než čtyři pětiny obyvatel, v roce 2008 to byla jen třetina. Často používala Internet v tomto roce téměř polovina.

K získávání informací o Velkém Meziříčí používají obyvatelé Internet méně než k prohlížení jiných webových stránek nebo k jiným účelům (posílání e-mailů, chat, e-banking apod.). Ke komunikaci s Městským úřadem využívá Internet jen velmi malá část obyvatel.

Lidé, kteří webové stránky Města znají a využívají, nejvíce sledují hlavně aktuální informace o dění ve městě, výrazně ostatní informace, které webové stránky Města poskytují. Těm, co webové stránky Města znají a navštěvují, vyhovují nejvíce informace z Úřední desky a nejméně informace z jednotlivých odborů Městského úřadu.

Nejrozšířenějším důvodem, proč lidé ve Velkém Meziříčí Internet nepoužívají vůbec nebo ho používají jen velmi málo, je jejich nezájem. Tento důvod uvedly v roce 2008 více než dvě pětiny z těch, kteří Internet nepoužívají. Druhým nejrozšířenějším důvodem nepoužívání Internetu je neznalost práce s ním, část z lidí, kteří s Internetem pracovat neumějí je přitom přesvědčena, že by se to nejspíš dokázala naučit. Jenom desetina z těch, kteří Internet nepoužívají, ho nepoužívá proto, že k němu nemá přístup. Podíl obyvatel, kterým v používání Internetu brání finanční náklady nebo technická nedostupnost, se přitom snižuje.

Překážky v používání Internetu jsou ovlivněny věkem. Pro nejstarší obyvatele (nad 65 let) je hlavní příčinou nevyužívání Internetu jejich nezájem (o Internet se nezajímají dvě třetiny z nich). V ostatních věkových skupinách se o využívání Internetu nezajímá jen jedna pětina až třetina. Nedůvěra ve vlastní schopnost naučit se práci s Internetem se projevuje téměř výhradně u starších lidí (nad 55 let), je důvodem nevyužívání Internetu přibližně pro čtvrtinu z nich. Ve všech věkových skupinách, kromě nejstarší (nad 65 let), přibližně čtvrtina uvádí, že s Internetem pracovat neumí, ale dokázala by se to naučit. Nedostupnost Internetu brání v jeho užívání nejvíce lidem v ekonomicky aktivním věku (25 až 54 let). Pro nejmladší obyvatele (do 24 let) jsou v používání Internetu hlavní překážkou vysoké finanční náklady (pro třetinu z nich).

S rostoucí úrovní dosaženého vzdělání klesá podíl těch, kteří se o využívání Internetu nezajímají. Nezájem je překážkou v používání Internetu zejména pro obyvatele se základním vzděláním. Mezi vzdělanějšími lidmi (se středním nebo vysokoškolským vzděláním) není prakticky nikdo, kdo by nevěřil, že se dokáže naučit s Internetem pracovat.

Na překážky v používání Internetu má vliv také ekonomické postavení. Největší

nezájem o používání Internetu projevují důchodci (o Internet se nezajímají tři pětiny z nich). Nejvíce těch, kdo s Internetem pracovat neumí, ale myslí si, že by se to dokázali naučit, je mezi soukromníky, ženami v domácnosti a nezaměstnanými. Pro studenty je hlavní překážkou v užívání Internetu jeho nedostupnost (uvádí třetina z těch, kteří Internet nepoužívají). Finanční náklady brání ve využívání Internetu zejména soukromníkům, v menší míře pak studentům a ženám v domácnosti.

Překážky v používání Internetu se projevují odlišně v různých částech města. Nedostupnost Internetu uvádějí jako důvod jeho nepoužívání nejvíce lidé, kteří bydlí ve střední části města (asi čtvrtina z nich) a v severozápadní části města (necelá jedna pětina). Vysoké finanční náklady uvádějí jako důvod nepoužívání Internetu nejvíce lidé bydlící v západní části města (necelá třetina).

Cizí jazyky

Podíl obyvatel Velkého Meziříčí, kteří uvádějí znalost angličtiny, se od začátku devadesátých let výrazně zvyšuje a to až na čtvrtinu v roce 2008. Podíl těch, co uvádějí, že umí německy, sice v jednotlivých letech kolísá, němčina však je přesto ve Velkém Meziříčí stále nejrozšířenějším jazykem (v roce 2008 uvádí znalost němčiny necelá třetina).

Znalost anglického i německého jazyka výrazně klesá s rostoucím věkem. V nejmladší věkové skupině (do 24 let) uvádí znalost angličtiny, stejně jako němčiny, přibližně třetina. Na druhé straně znalost německého jazyka uvádějí ve větší míře než ostatní nejstarší obyvatelé (nad 65 let).

Znalost cizích jazyků se výrazně zvyšuje s úrovní dosaženého vzdělání. Cizí jazyky ovládají nejvíce lidé s vysokoškolským vzděláním - nejvíce němčinu (polovina z nich). Vyšší znalost jazyků uvádějí i lidé se středoškolským vzděláním, přičemž i u nich převažuje znalost němčiny nad znalostí angličtiny.

Znalost cizích jazyků souvisí i s ekonomickým postavením. Angličtinu či němčinu ovládají studenti výrazně více než ostatní. Angličtina je přitom mezi nimi rozšířenější než němčina, její znalost uvádějí více než dvě třetiny studentů.

Výsledky komparace

Obyvatelé všech tří měst vykazují poměrně dobrou funkční gramotnost. Téměř všichni zvládají bez problémů běžné životní situace a jsou dostatečně kompetentní v oblasti občanské gramotnosti. Část populace, i když malá, nemá dostatečné kompetence v oblasti informační, ekonomické a jazykové gramotnosti.

Používání Internetu se ve všech třech městech v posledních letech rychle rozšiřuje. Zatímco v roce 2000 nepoužívaly Internet vůbec více než čtyři pětiny obyvatel, v roce 2008 to byla jen třetina. Často používala Internet v tomto roce téměř polovina lidí ve všech třech městech. Další rozšiřování Internetu omezuje největší bariéra, kterou již není technická nebo ekonomická nedostupnost, ale nezáměr nebo neschopnost části obyvatel, zejména starších, se práci s Internetem naučit.

4.2 Interiorizované subjektivní kulturní a sociální předpoklady

4.2.1 Hodnoty a sebereflexe kompetencí a předpokladů

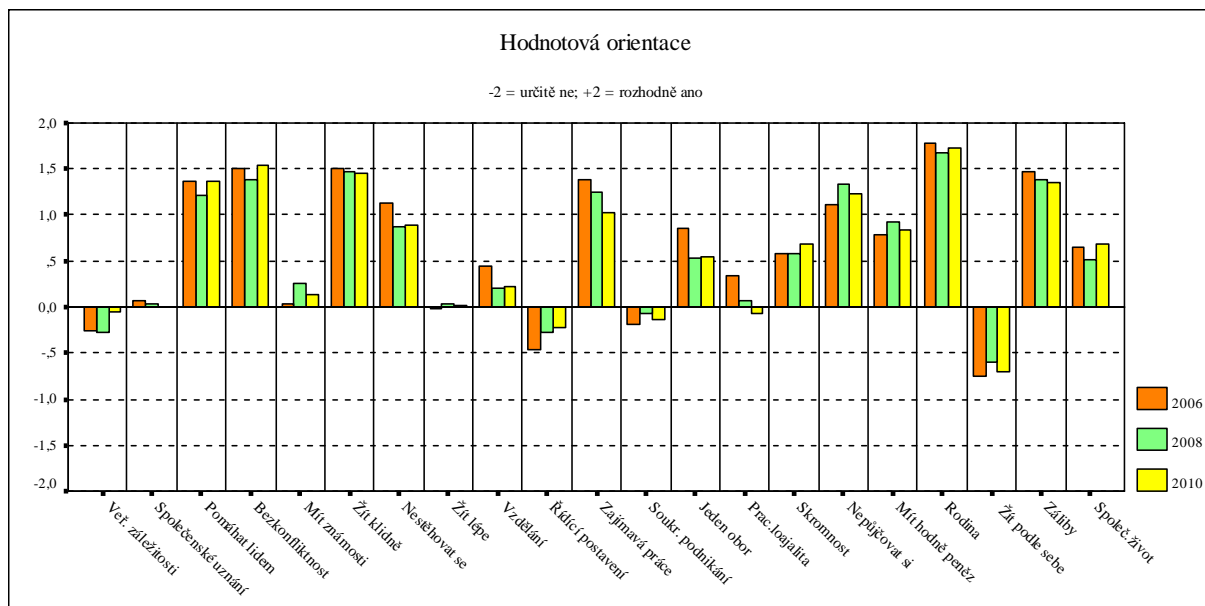
Český Krumlov

Nejdůležitější hodnotou v hodnotovém systému obyvatel Českého Krumlova je žít pro svou rodinu a po ní jsou nejdůležitější hodnoty spojené s klidným životem a s jistotami (tj. být s lidmi za dobře a nemít s nimi konflikty; žít klidně bez rizik a napětí; mít zajímavou práci; kupovat si jenom to, na co mám a nepůjčovat si; mít možnost věnovat se svým zálibám, pomáhat lidem okolo sebe).

Hodnoty spojené s vysokými profesními, společenskými a ekonomickými aspiracemi (získat co nejvyšší vzdělání; mít v zaměstnání řídicí postavení; mít

možnost soukromě podnikat; dosáhnout společenského uznání; mít možnost ovlivňovat veřejné záležitosti; mít známosti; žít podle svých přání bez ohledu na druhé; žít lépe než ostatní) jsou okrajové a celkově v populaci Českého Krumlova spíše odmítané.

Graf: Hodnoty

Hodnotovou orientaci obyvatel Českého Krumlova profiluje sedm směrů aspirací (výsledky faktorové analýzy jsou uvedeny v příloze):

- 1) „Profesní kariéra“ (mít v zaměstnání řídicí postavení; mít zajímavou práci; získat co nejvyšší vzdělání a kvalifikaci; mít možnost soukromě podnikat; mít lepší postavení, žít lépe než ostatní). Tento směr aspirace preferuje pouze specifická skupina obyvatel.
- 2) „Profesní stabilita“ (být věrný jednomu zaměstnavateli; držet se v práci svého oboru; žít na stejném místě, nemuset se stěhovat; žít skromně, šetrně). Je to jeden z převažujících směrů aspirací.
- 3) „Životní úroveň“ (mít hodně peněz a dobře si žít; mít lepší postavení a žít lépe než ostatní; žít podle svých přání bez ohledu na druhé; mít známé

na důležitých místech). Tento směr aspirací je typický pro specifickou skupinu obyvatel.

- 4) „Bezkonfliktnost“ (být s lidmi za dobře, nemít s nimi konflikty; pomáhat lidem okolo sebe). Je to jeden z převažujících směrů aspirací.
- 5) „Záliby“ (mít záliby a moci se jim věnovat; chodit do společnosti, žít společensky; mít zajímavou práci). Jde o středně rozšířený směr aspirací.
- 6) „Angažovanost“ (mít možnost ovlivňovat veřejné záležitosti; dosáhnout společenského uznání; pomáhat lidem okolo sebe; chodit do společnosti, žít společensky). Jde o specifický až marginální směr aspirací.
- 7) „Rodina“ (žít pro svou rodinu; kupovat si jenom to, na co mají, a nepůjčovat si; žít klidně, bez rizik a napětí; žít skromně, šetrně; pomáhat lidem okolo sebe; žít na stejném místě, nemuset se stěhovat). Tento směr aspirací je v Českém Krumlově nejrozšířenější a nejvýrazněji zde profiluje celou hodnotovou orientaci populace.

Preference některých směrů aspirací souvisí s věkem obyvatel. S rostoucím věkem stoupá důležitost rodiny a klesá důležitost profesní kariéry a osobních zálib. Profesní kariéra, osobní záliby a také vysoká životní úroveň jsou nejdůležitější pro mladší lidi (do 34 let). Lidé ve středním věku (45 až 54 let) naopak více preferují profesní stabilitu.

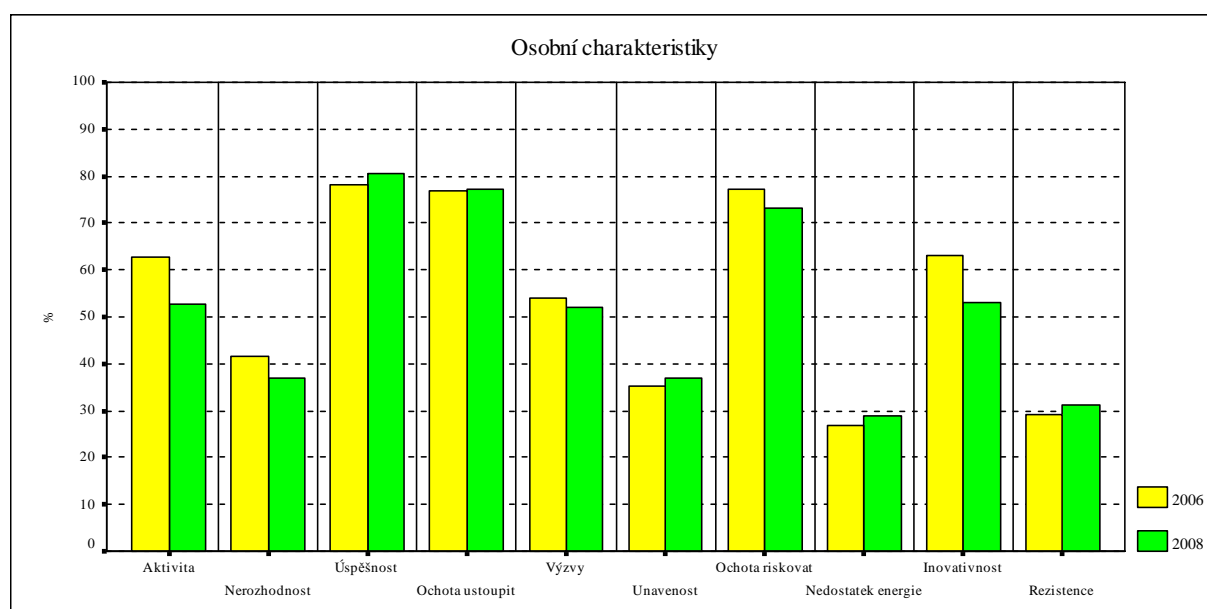
Hodnotová orientace a směr aspirací souvisejí s úrovní dosaženého vzdělání. Pro lidi s vysokoškolským vzděláním jsou více než pro ostatní důležité profesní kariéra a veřejná angažovanost. Profesní kariéru považují méně než ostatní za důležitou lidé se základním vzděláním a vyučením.

Směry aspirací obyvatel Českého Krumlova souvisejí také s jejich ekonomickým postavením. Profesní kariéra a osobní záliby jsou důležité především pro studenty, profesní kariéra kromě studentů i pro soukromníky. Důchodci naopak preferují více rodinu a veřejnou angažovanost. Nezaměstnaní jsou více než ostatní orientováni na bezkonfliktnost a rodinu.

V rozporu s uváděnou hodnotovou orientací se obyvatelé Českého Krumlova sami charakterizují jako lidé, jimž se většinou daří uskutečňovat jejich plány; jsou ochotni se do něčeho pustit, i když výsledek není zaručený a raději ustoupí, než aby hnali situaci do krajnosti. Poměrně značná část obyvatel se také označuje za lidi, kteří musí neustále něco dělat a nevydrží odpočívat; nesnáze a namáhavé úkoly je provokují, aby ukázali, co umí; a často se snaží vymýšlet vlastní nové postupy.

V populaci Českého Krumlova tak existuje určitý protiklad mezi uváděnými osobními charakteristikami a hodnotovou orientací.

Graf: Sebereflexe kompetencí a předpokladů

Lidé se sice sami charakterizují jako aktivní a úspěšní, ale v jejich hodnotovém systému převažují hodnoty spojené s pasivitou a uzavíráním se do soukromí.

Obyvatelé Českého Krumlova se charakterizují nejvíce jako lidé, jimž se většinou daří uskutečňovat jejich plány, jsou ochotni se do něčeho pustit, i když výsledek není zaručený a raději ustoupí, než aby hnali situaci do krajnosti. Tyto charakteristiky si přisuzují více než tři čtvrtiny obyvatel.

Více než polovina se označuje za lidi, kteří musí neustále něco dělat a nevydrží odpočívat, často se snaží vymýšlet vlastní nové postupy a nesnáze či namáhavé

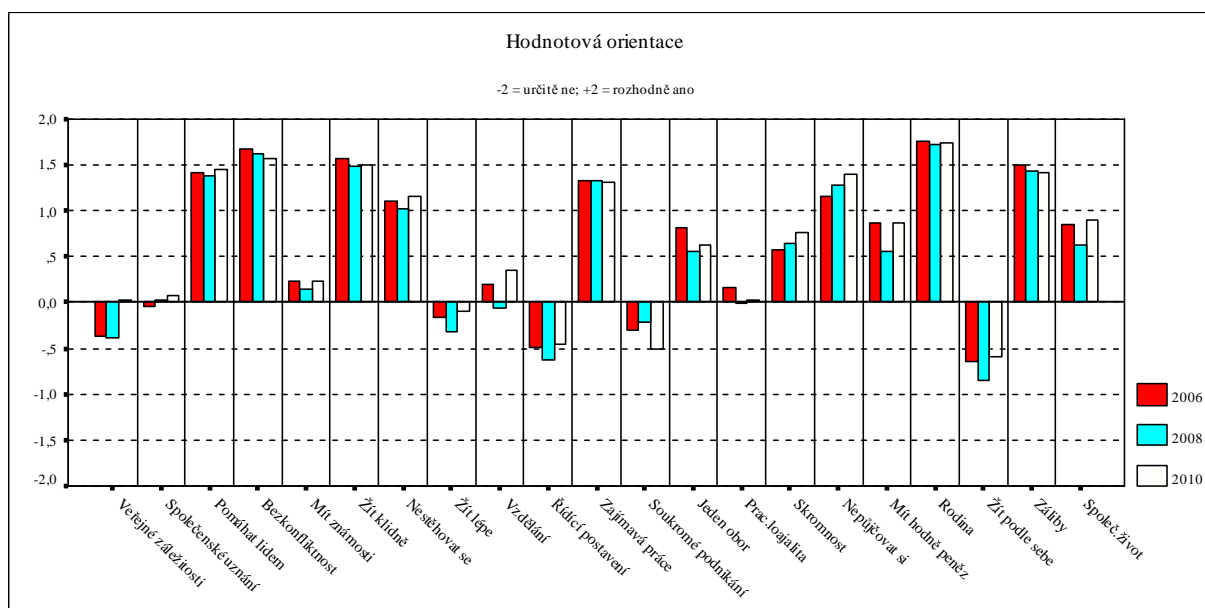
úkoly je provokují, aby ukázali, co umí.

Pouze malá část se charakterizuje jako lidé, jimž dlouho trvá než se pro něco rozhodnou, cítí se brzo unaveni, když musí namáhavě pracovat, které překážky a nesnáze odrazují a nemají dost chuti či elánu pro řešení těžkých úkolů.

Blatná

Nejdůležitější hodnotou v hodnotovém systému obyvatel Blatné je rodina a hned po ní hodnoty spojené s klidným životem a jistotami (být s lidmi za dobře a nemít s nimi konflikty; žít klidně bez rizik a napětí; mít zajímavou práci; držet se práce ve svém oboru; žít skromně; kupovat si jenom to, na co mám a nepůjčovat si; mít možnost věnovat se svým zálibám).

Graf: Hodnoty

Hodnoty spojené s vysokými profesními, společenskými a ekonomickými aspiracemi (získat co nejvyšší vzdělání; mít v zaměstnání řídicí postavení; mít možnost soukromě podnikat; dosáhnout společenského uznání; mít možnost ovlivňovat veřejné záležitosti; mít známosti; žít podle svých přání bez ohledu na druhé; žít lépe než ostatní) jsou okrajové a celkově v populaci Blatné spíše

odmítané.

Hodnotovou orientaci obyvatel Blatné profiluje šest směrů aspirací (výsledky faktorové analýzy jsou uvedeny v příloze):

- 1) „Profesní a společenská kariéra“ (získat co nejvyšší vzdělání a kvalifikaci; mít možnost soukromě podnikat; mít v zaměstnání řídicí postavení; mít možnost ovlivňovat veřejné záležitosti; mít zajímavou práci; dosáhnout společenského uznání). Jde o málo preferovaný nebo spíše odmítaný směr aspirací.
- 2) „Altruismus“ (pomáhat lidem okolo sebe; být s lidmi za dobře, nemít s nimi konflikty; žít klidně, bez rizik a napětí; žít pro svou rodinu; a proti tomu žít podle svých přání bez ohledu na druhé). Tento směr aspirací je nejrozšířenější.
- 3) „Úspěch“ (mít lepší postavení a žít lépe než ostatní; mít známé na důležitých místech; mít hodně peněz a dobře si žít; a v menší míře dosáhnout společenského uznání). Tento směr aspirací je málo rozšířený, typický je jen pro velmi specifickou skupinu obyvatel.
- 4) „Profesní stabilita“ (být věrný jednomu zaměstnavateli; držet se v práci svého oboru). Jde o poměrně rozšířený směr aspirací.
- 5) „Zábava“ (mít své záliby a moci se jim věnovat; chodit do společnosti, žít společensky). Tento směr aspirací je méně rozšířený a je typický pro specifickou skupinu obyvatel.
- 6) „Skromnost“ (kupovat si jen to, na co mají, a nepůjčovat si; žít skromně, šetrně). Tento směr aspirací je poměrně rozšířený.

Preference některých směrů aspirací souvisí s věkem. Pro mladé lidi jsou důležitější profesní a společenská kariéra, úspěch a zábava. S rostoucím věkem stoupá důležitost altruismu, skromnosti a profesní stability.

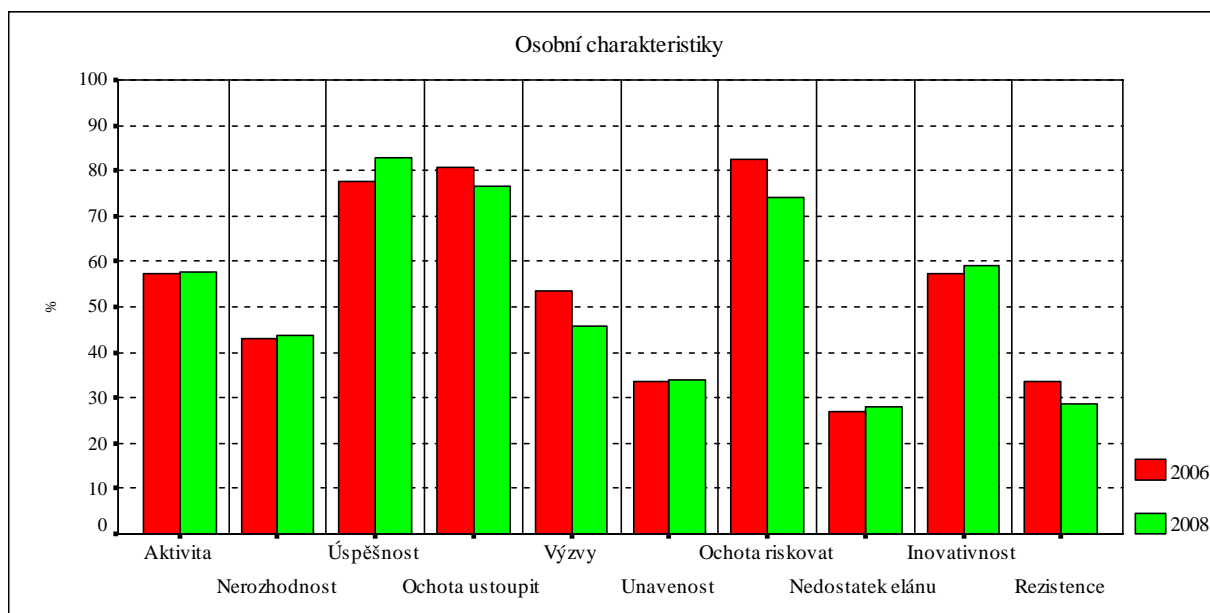
Hodnotová orientace a směr aspirací souvisejí se vzděláním. S rostoucí úrovní dosaženého vzdělání se lidé více orientují na profesní a společenskou kariéru.

Pro obyvatele se středoškolským vzděláním je specifický větší důraz na úspěch a na zábavu.

Obdobně souvisí hodnotová orientace s ekonomickým postavením. Pro studenty jsou více důležité profesní a společenská kariéra a zábava, naopak méně důležité jsou pro ně altruismus a skromnost. Ty jsou více než pro ostatní důležité pro důchodce. Soukromníci se podobně jako studenti více orientují na profesní a společenskou kariéru a méně na altruismus a skromnost.

Nezaměstnaní a ženy v domácnosti méně preferují profesní a společenskou kariéru a profesní stabilitu a více skromnost.

Graf: Sebereflexe kompetencí a předpokladů

V rozporu s uváděnou hodnotovou orientací se obyvatelé Blatné sami charakterizují jako lidé, jimž se většinou daří uskutečňovat jejich plány a jsou ochotni se do něčeho pustit, i když výsledek není zaručený. Poměrně značná část obyvatel se také označuje za lidi, kteří musí neustále něco dělat a nevydrží odpočívat a často se snaží vymýšlet vlastní nové postupy.

V populaci Blatné tak existuje určitý rozpor mezi uváděnými osobními charakteristikami a hodnotovou orientací.

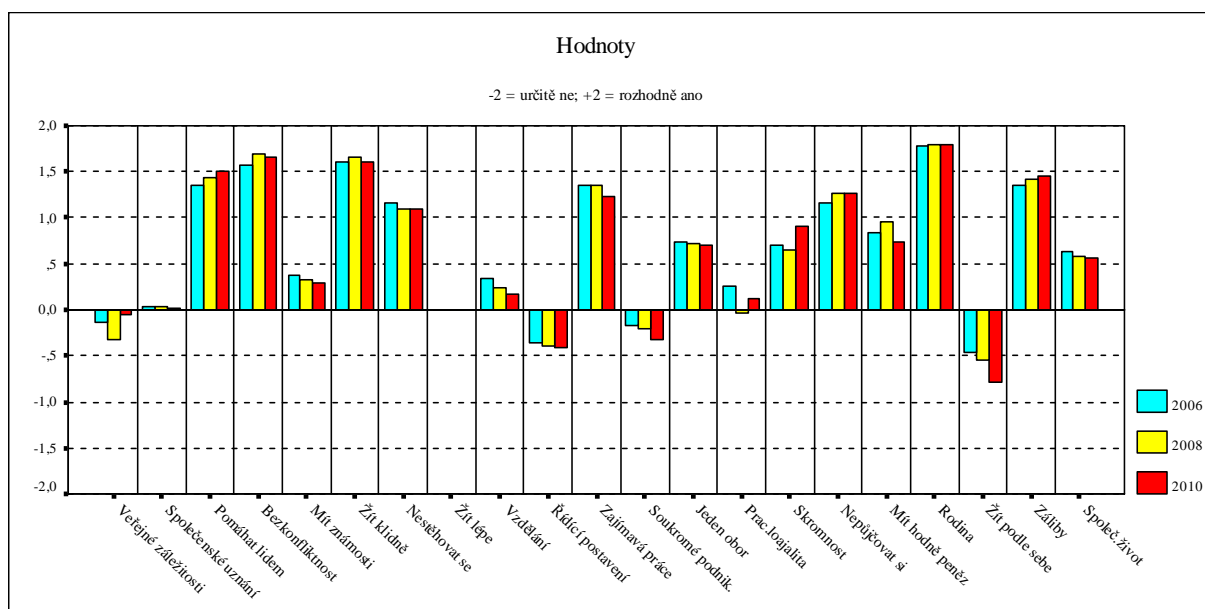
Lidé se sice sami charakterizují jako aktivní a úspěšní, ale v jejich hodnotovém

systemu převažují hodnoty spojené s pasivitou a uzavíráním se do soukromí.

Velké Meziříčí

Nejdůležitější hodnotou obyvatel Velkého Meziříčí je rodina a hned po ní hodnoty spojené s klidným životem a jistotami (být s lidmi za dobře a nemít s nimi konflikty; žít klidně bez rizik a napětí; pomáhat druhým lidem, mít možnost věnovat se svým zálibám, žít na stejném místě a nemuset se stěhovat, mít zajímavou práci; kupovat si jenom to, na co mám a nepůjčovat si;).

Graf: Hodnoty

Hodnoty spojené s vysokými profesními, společenskými a ekonomickými aspiracemi (získat co nejvyšší vzdělání; mít v zaměstnání řídicí postavení; mít možnost soukromě podnikat; dosáhnout společenského uznání; mít možnost ovlivňovat veřejné záležitosti; žít podle svých přání bez ohledu na druhé; žít lépe než ostatní) jsou okrajové a celkově v populaci Velkého Meziříčí spíše odmítané.

Hodnotovou orientaci obyvatel Velkého Meziříčí profiluje šest směrů aspirací (výsledky faktorové, analýzy jsou uvedeny v příloze):

- 1) „Společenský vzestup“ (mít lepší postavení a žít lépe než ostatní; mít známé na důležitých místech; dosáhnout společenského uznání; mít v zaměstnání řídicí postavení; mít hodně peněz a dobře si žít; získat co nejvyšší vzdělání a kvalifikaci; mít možnost soukromě podnikat; v menší míře také chodit do společnosti, žít společensky; mít možnost ovlivňovat veřejné záležitosti). Jde o málo preferovaný nebo spíše odmítaný směr aspirací, který je charakteristický jen pro velmi specifickou skupinu obyvatel.
- 2) „Rodina“ (žít pro svou rodinu; žít klidně bez rizik a napětí; být s lidmi za dobře, nemít s nimi konflikty; žít na stejném místě, nemuset se stěhovat). Tento směr aspirací jednoznačně v hodnotové orientaci obyvatel Velkého Meziříčí dominuje.
- 3) „Profesní stabilita“ (držet se v práci svého oboru; být věrný jednomu zaměstnavateli; mít zajímavou práci; naproti tomu v malé míře mít možnost ovlivňovat veřejné záležitosti). Tento směr aspirací je ve Velkém Meziříčí poměrně rozšířený.
- 4) „Altruismus“ (pomáhat lidem okolo sebe; být s lidmi za dobře, nemít s nimi konflikty; v malé míře mít možnost ovlivňovat veřejné záležitosti; naproti tomu žít podle svých přání bez ohledu na druhé). Tento směr aspirací je ve Velkém Meziříčí velmi rozšířený.
- 5) „Egoismus“ (mít své záliby a moci se jim věnovat; žít podle svých přání bez ohledu na druhé; oproti tomu žít na stejném místě, nemuset se stěhovat). V rámci tohoto směru aspirací jsou pro obyvatele Velkého Meziříčí nejdůležitější záliby.
- 6) „Skromnost“ (kupovat jen to, na co mají, a nepůjčovat si; žít skromně, šetrně; oproti tomu v malé míře být věrný jednomu zaměstnavateli). Tento směr aspirací je ve Velkém Meziříčí poměrně rozšířený.

Preference některých směrů aspirací závisejí na věku. S rostoucím věkem se lidé více orientují jednak na skromný život a jednak na rodinu. U nejmladších obyvatel (do 24 let) se naopak více projevuje orientace na společenský vzestup

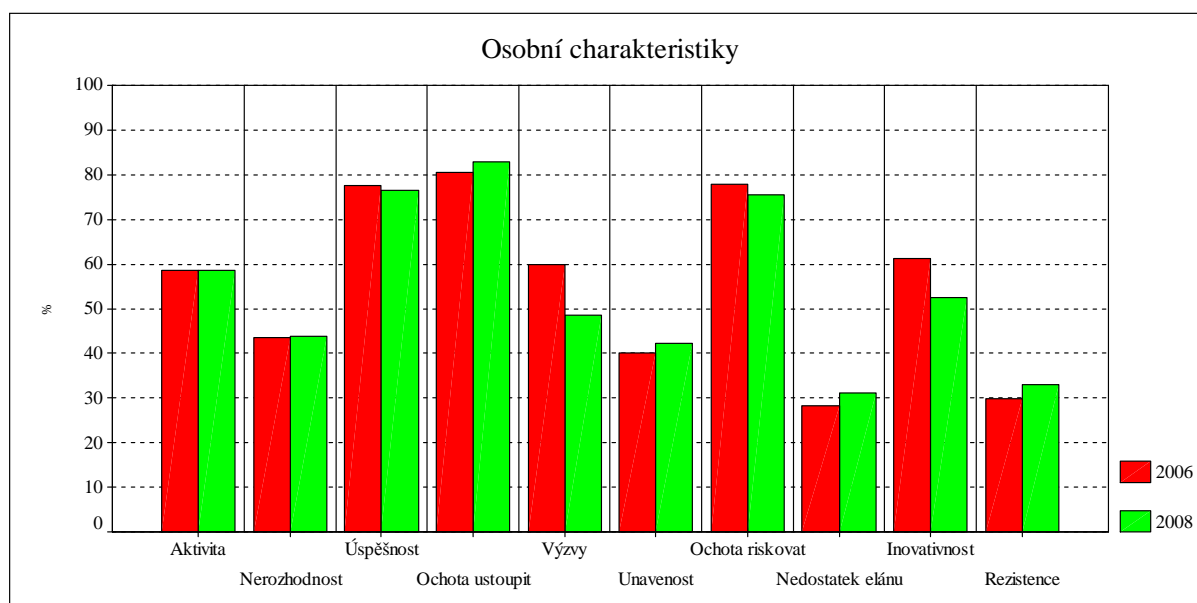
a také tendence k egoismu, která se stoupajícím věkem klesá.

Hodnotová orientace a směr aspirací souvisejí i s úrovní dosaženého vzdělání. Čím vyšší vzdělání lidé mají, tím více se orientují na profesní stabilitu a méně důležité jsou v jejich hodnotové orientaci rodina a skromnost.

Nejvíce se obyvatelé Velkého Meziříčí sami charakterizují jako lidé, jež raději ustoupí, než aby hnali situaci do krajnosti.

Zároveň se však (poněkud v rozporu s uváděnou hodnotovou orientací) charakterizují jako lidé, jimž se většinou daří uskutečňovat plány a jsou ochotni se do něčeho pustit, i když výsledek není zaručený. Poměrně značná část obyvatel se také označuje za lidi, kteří musí neustále něco dělat a nevydrží odpočívat a často se snaží vymýšlet vlastní nové postupy.

Graf: Sebereflexe kompetencí a předpokladů

V populaci Velkého Meziříčí tak existuje určitý rozpor mezi uváděnými osobními charakteristikami a hodnotovou orientací.

Obyvatelé se sice sami charakterizují jako aktivní a úspěšní, ale v jejich hodnotovém systému převažují hodnoty spojené s pasivitou a uzavíráním se do soukromí.

Výsledky komparace

Z hlediska vlastností ovlivňujících nejvíce adaptabilitu měst na integrační a modernizační procesy se obyvatelé tří zkoumaných měst od sebe výrazně neliší. Tyto vlastnosti se přitom od počátku devadesátých let nemění nebo se mění jen velmi pomalu a nevýrazně.

V hodnotové orientaci obyvatel všech tří měst dominuje rodina a hned po ní hodnoty spojené s klidným životem a jistotami. Hodnoty spojené s vysokými profesními, společenskými a ekonomickými aspiracemi jsou marginální a celkově v populaci spíše odmítané.

Zároveň se však obyvatelé všech tří měst sami charakterizují jako lidé, jimž se většinou daří uskutečňovat jejich plány a jsou ochotni se do něčeho pustit, i když výsledek není zaručený. Poměrně značná část obyvatel se také označuje za lidi, kteří musí neustále něco dělat a nevydrží odpočívat a často se snaží vymýšlet vlastní nové postupy.

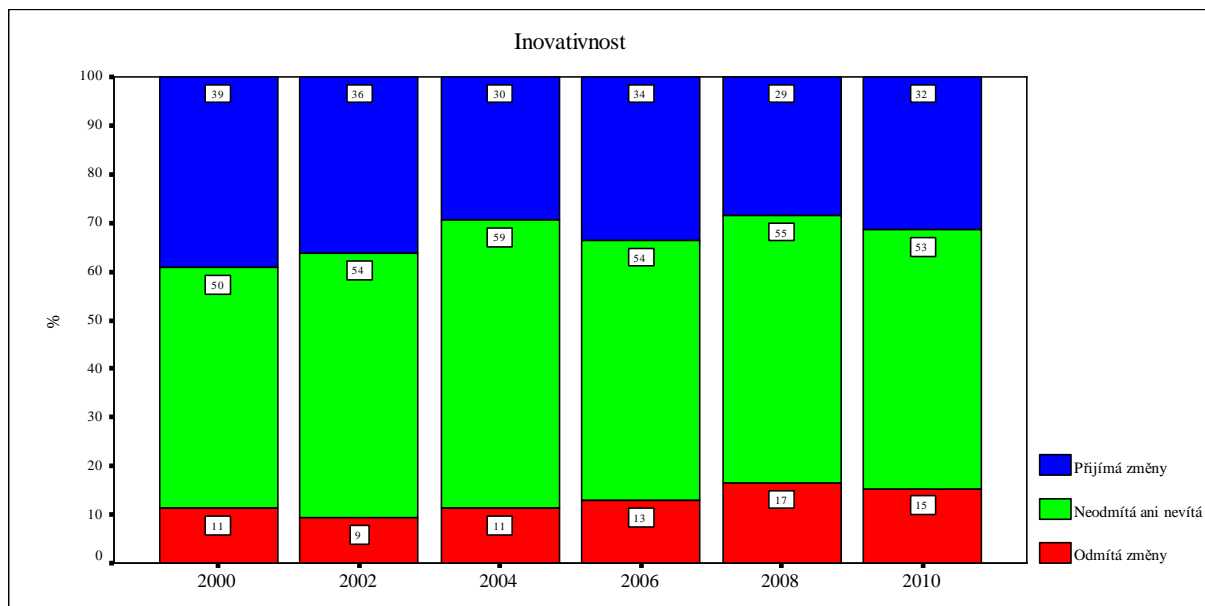
V populacích zkoumaných měst tak existuje určitý rozpor mezi deklarovanými aspiracemi a hodnotovou orientací. Sami se sice charakterizují jako aktivní a úspěšní lidé, ale v jejich hodnotovém systému převažují hodnoty spojené s pasivitou a uzavíráním se do soukromí. Hodnoty spojené s aktivním prosazováním profesních nebo společenských aspirací jsou důležité jen pro výrazně menšinové skupiny obyvatel. Tento rozpor lze sice částečně vysvětlit stylizací odpovědí respondentů ve výzkumu, ale pravděpodobně může také znamenat, že velká část obyvatel je sice aspirativní a aktivní, ale své aspirace a aktivitu směřuje jinam než do profesní či společenské kariéry.

Ve všech zkoumaných městech je tedy velmi nízká dynamika nejen vývoje vzdělanostní struktury, ale celého sociokulturního potenciálu. Jejich populace si sice poměrně rychle osvojují některé dovednosti vyžadované změněnými politickými a ekonomickými podmínkami a více méně i dovednosti nutné k ovládnutí moderních komunikačních prostředků. Vyznačují se však stagnací vzdělanostních a profesních aspirací a nízkou flexibilitou.

4.2.2 Inovativnost a respekt k tradicím

Český Krumlov

Graf: Postoje k inovacím

Inovativnost populace Českého Krumlova není příliš vysoká a neodpovídá sebehodnocení obyvatel. Inovativní (tj. přijímající nebo podněcující změny) je pouze malá část obyvatel, v podstatě jde o mladé lidi (do 34 let), lidi s vyšším vzděláním a kromě studentů ještě o soukromníky.

Podíl inovátorů v populaci se navíc dlouhodobě snižuje a naopak zvyšuje se podíl lidí, kteří inovace odmítají. Zatímco v roce 2000 byl poměr mezi „inovátory“ a těmi, co změny odmítají, čtyři ku jedné, v posledních letech je už jen dvě ku jedné.

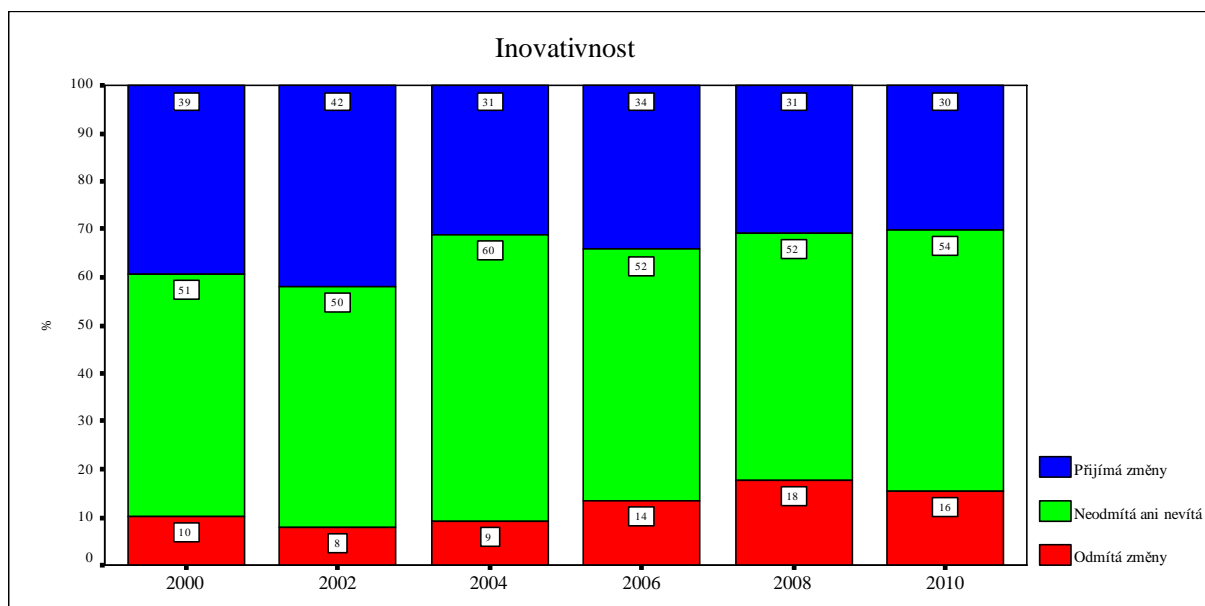
Postoje k tradicím

Postoje k tradicím se v Českém Krumlově od počátku devadesátých let měnily. Nejvíce obyvatel (tři čtvrtiny), kteří chtějí udržovat všechny tradice, bylo v první polovině devadesátých let. Od druhé poloviny devadesátých let kolísá jejich podíl okolo tří pětin, přičemž nejnižší byl v roce 2008. Současně se zvyšuje podíl

lidí, kteří chtějí udržovat jen některé tradice, z jedné pětiny na více než dvě pětiny.

Blatná

Graf: Postoje o inovacím

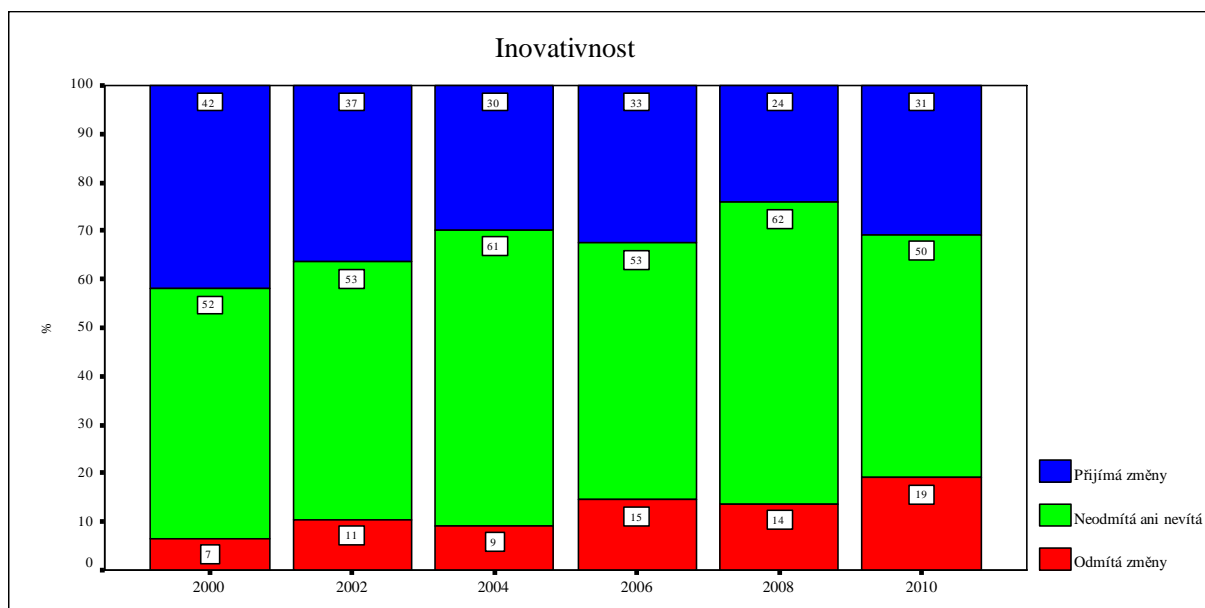

Podíl inovátorů v populaci se navíc dlouhodobě snižuje a naopak zvyšuje se podíl lidí, kteří inovace odmítají. Zatímco v roce 2000 byl poměr mezi „inovátory“ a těmi, co změny odmítají, čtyři ku jedné, v posledních letech je už jen dvě ku jedné.

Postoje k tradicím

Postoje obyvatel k tradicím se od počátku devadesátých let měnily. Nejvíce (tři čtvrtiny) těch, kteří chtějí udržovat všechny tradice, bylo v první polovině devadesátých let. Od druhé poloviny devadesátých let kolísá jejich podíl okolo tří pětin. Ale zároveň v posledních letech roste podíl těch, podle nichž by se o tradice nemělo pečovat, ale nemělo by se jim ani bránit.

Graf: Postoje k inovacím

Přes uváděnou snahu většiny obyvatel vymýšlet vlastní nové postupy je inovativnost populace Velkého Meziříčí poměrně nízká. Inovativní (tj. přijímající nebo podněcující změny) je pouze menšina (méně než třetina). V podstatě jde o mladé lidi (do 34 let), lidi s vyšším vzděláním a kromě studentů ještě o soukromníky.

Podíl inovátorů v populaci se navíc dlouhodobě snižuje a naopak zvyšuje se podíl lidí, kteří inovace odmítají. Zatímco v roce 2000 byl poměr mezi „inovátory“ a těmi, co změny odmítají, šest ku jedné, v posledním roce už není ani dvě ku jedné.

Postoje k tradicím

Postoje obyvatel k tradicím se od počátku devadesátých let měnily. Nejvíce (tři čtvrtiny) těch, kteří chtějí udržovat všechny tradice, bylo v první polovině devadesátých let. Od druhé poloviny devadesátých let kolísá jejich podíl okolo poloviny a současně vzrostl podíl obyvatel, podle nichž by se o tradice nemělo pečovat, ale nemělo by se jim ani bránit.

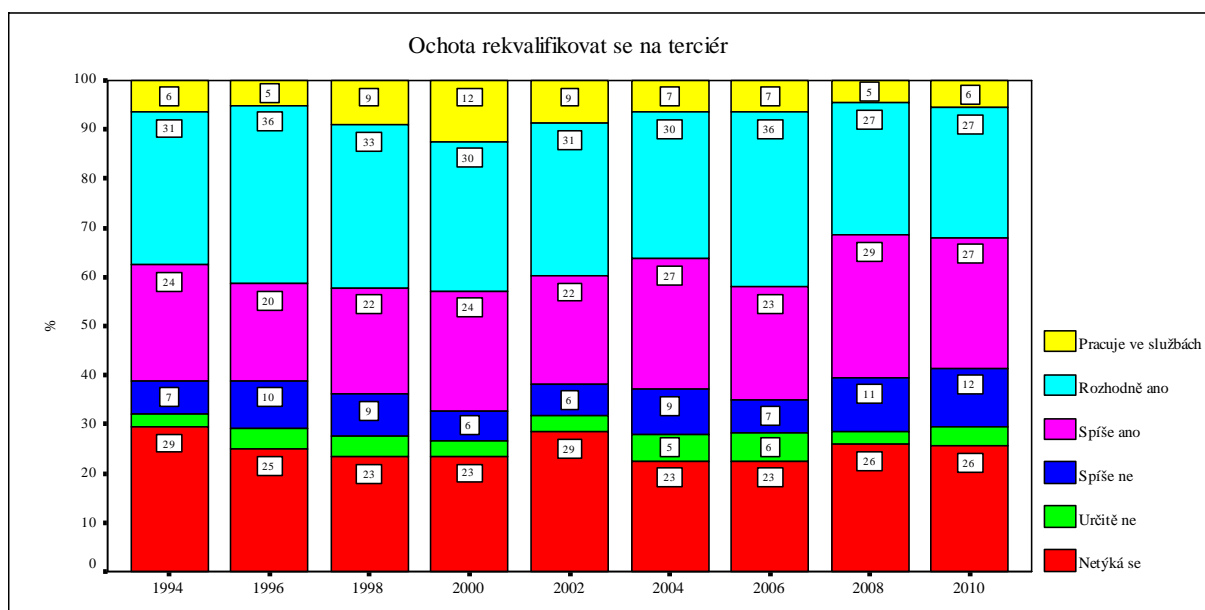
Výsledky komparace

Inovativnost populací všech zkoumaných měst je poměrně nízká. Inovativní je pouze malá část obyvatel, v podstatě jde o mladé lidi, lidi s vyšším vzděláním a kromě studentů také o soukromníky. Podíl inovátorů se navíc dlouhodobě ve všech třech městech snižuje a naopak se zvyšuje podíl lidí, kteří inovace odmítají.

4.2.2.1 Flexibilita

Český Krumlov

Graf: Ochota requalifikovat se

Obyvatelé Českého Krumlova se vyznačují poměrně vysokou ochotou requalifikovat se na práci v obchodě, službách nebo cestovním ruchu.

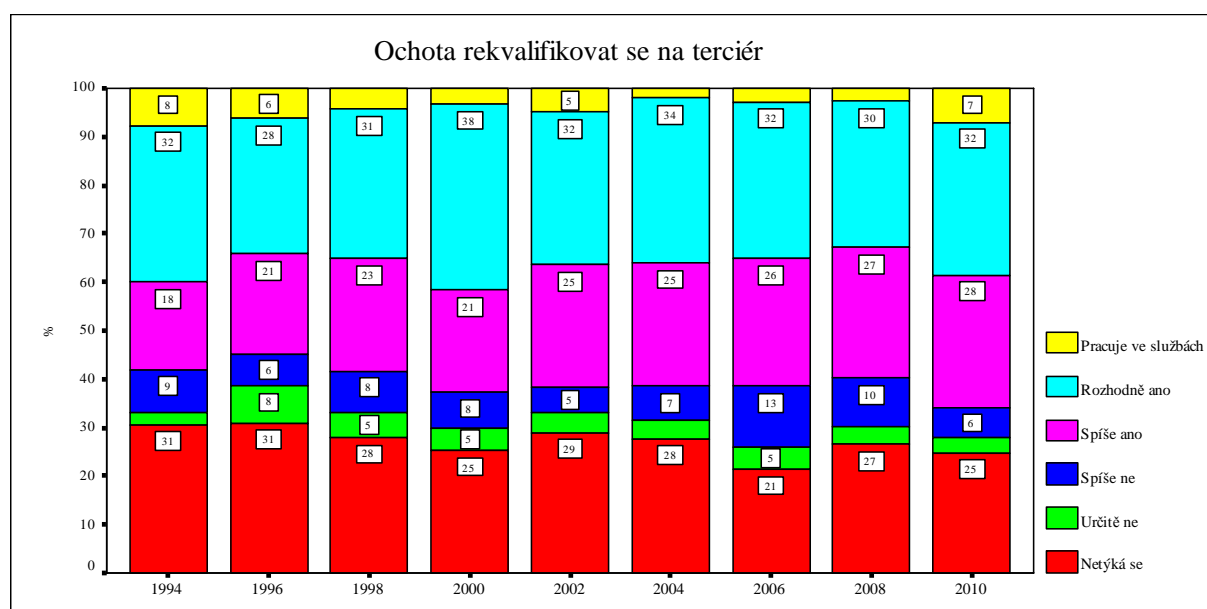
Neznamená to ale, že všichni projevují o requalifikaci aktivní zájem. Většina by ji pravděpodobně podstoupila jen, pokud by nemohla najít uplatnění ve svém současném zaměstnání.

V roce 2010 byli ochotni se rekvalifikovat ve velké míře lidé až do věku 54 let, více lidé se středoškolským a nižším vzděláním. Nejvíce ženy v domácnosti. Nezaměstnaní neprojevují vyšší ochotu rekvalifikovat se na práci v obchodě, službách nebo cestovním ruchu než zaměstnanci.

Rekvalifikace na práci v teriéru by tak v současnosti mohly sloužit zvyšování šancí na pracovní uplatnění nejen části nezaměstnaných, ale ve velké míře žen v domácnosti.

Blatná

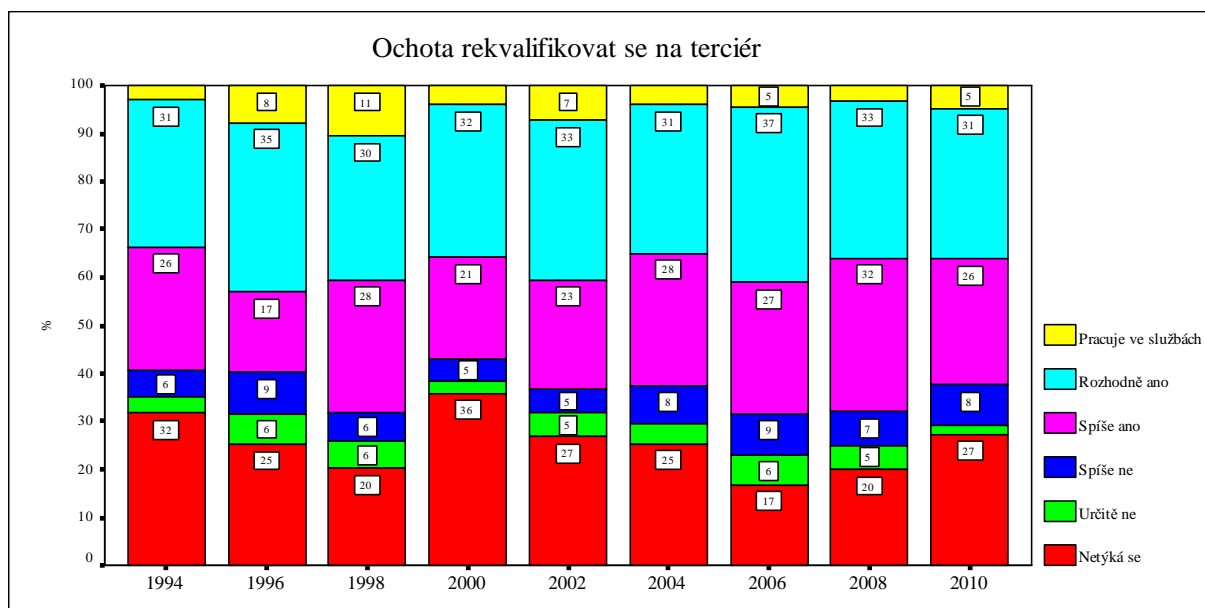
Graf: Ochota rekvalifikovat se

Obyvatelé Blatné se vyznačují poměrně vysokou ochotou rekvalifikovat se na práci v obchodě či službách.

O rekvalifikaci ale neprojevují aktivní zájem. Podstoupili by ji pouze, pokud by nemohli najít uplatnění ve svém současném zaměstnání. Rekvalifikace tak může sloužit spíše podpoře profesní mobility aktivnější části obyvatel než ke zvyšování pracovních aspirací velké části nezaměstnaných.

Graf: Ochota requalifikovat se

Obyvatelé Velkého Meziříčí se vyznačují vysokou ochotou requalifikovat se na práci v obchodě či službách.

Neznamená to ale, že všichni projevují o requalifikaci aktivní zájem. Většina by ji pravděpodobně podstoupila jen, pokud by nemohla najít uplatnění ve svém současném zaměstnání.

V roce 2010 byli ochotni se requalifikovat ve velké míře lidé až do věku 54 let, více lidé se středoškolským a vysokoškolským vzděláním, a jednak nezaměstnaní a jednak ženy v domácnosti.

Requalifikace tak v současnosti mohou sloužit nejen zvyšování šancí na pracovní uplatnění části nezaměstnaných a kromě nich i žen v domácnosti, ale také podpoře profesní mobility aktivnější a vzdělanější části obyvatel.

Výsledky komparace

Obyvatelé zkoumaných měst se také vyznačují poměrně vysokou ochotou

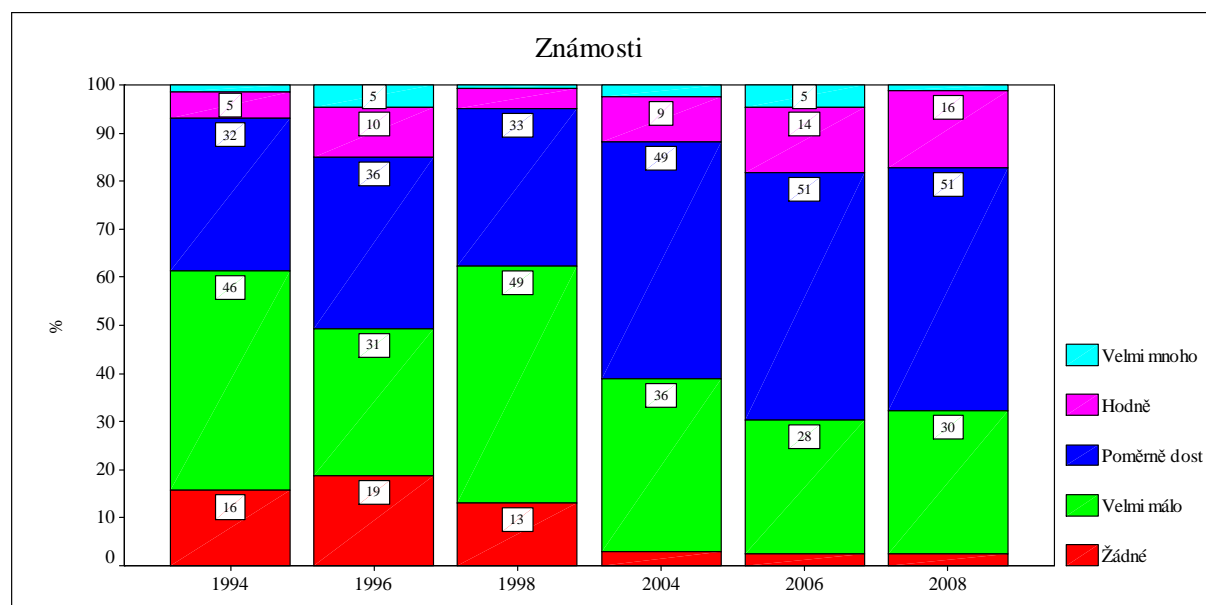
rekvalifikovat se na práci v obchodě, službách či cestovním ruchu. O rekvalifikaci ale neprojevují aktivní zájem, spíše by ji podstoupili jen, kdyby nemohli najít uplatnění ve svém současném zaměstnání. Ochotni rekvalifikovat se jsou hlavně lidé ve věku do 44 let. Poměrně velkou ochotu rekvalifikovat se projevují ženy v domácnosti. Ve Velkém Meziříčí jsou více ochotni se rekvalifikovat i nezaměstnaní, na rozdíl od Českého Krumlova a Blatné, kde je ochota nezaměstnaných rekvalifikovat se nižší. Nicméně ve všech třech městech může sloužit rekvalifikace spíše k podpoře profesní mobility aktivnější a flexibilnější části obyvatel města, než ke stimulaci pracovních aspirací velké části nezaměstnaných.

4.3 Sociální kapitál

4.3.1 Individuální sociální kapitál

Český Krumlov

Graf: Sociální kapitál

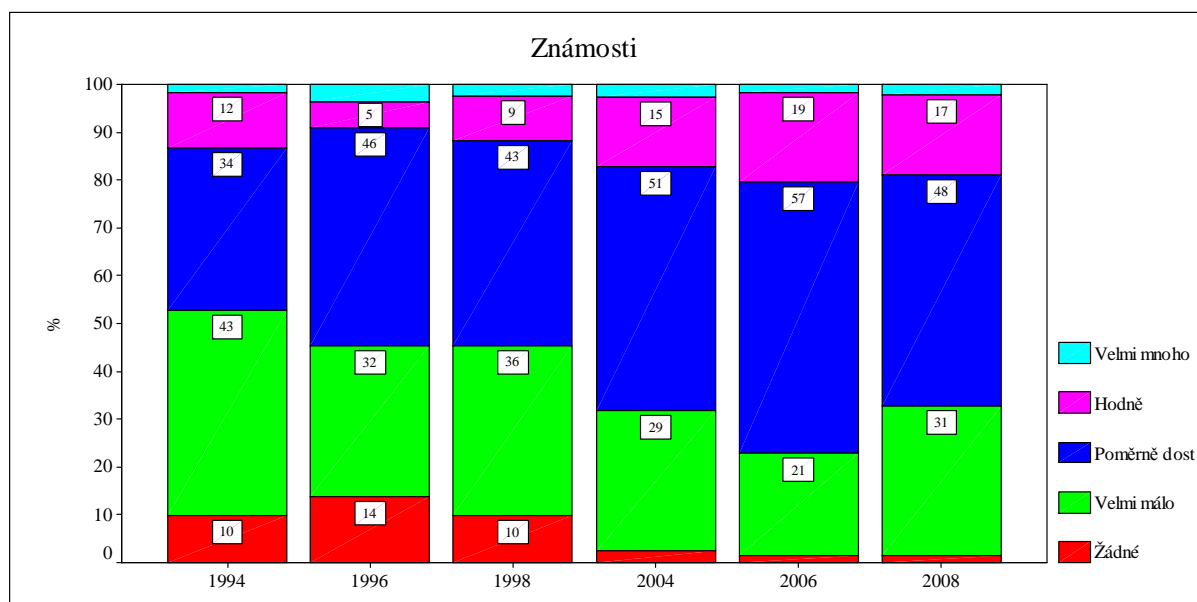
Mezi léty 1998 a 2004 se výrazně snížil podíl obyvatel, kteří neznají vůbec nikoho, kdo by jim mohl pomoci v obtížné situaci nebo takových známých mají jen málo. Do roku 1998 jich byla více než polovina, po roce 2004 jen třetina,

přičemž v této době již téměř nikdo neuvádí, že nemá vůbec žádné známosti. Navíc dlouhodobě stoupá podíl obyvatel, kteří mají známostí hodně nebo dokonce velmi mnoho, i těch, kteří mají známostí poměrně dost (v roce 2006 a 2008 jich bylo více než polovina).

Současně v této době výrazně klesl podíl lidí, na něž se druzí nikdy neobracejí s prosbou o pomoc. Do roku 1998 to byla více než čtvrtina, od roku 2004 je to méně než desetina.

Blatná

Graf: Sociální kapitál

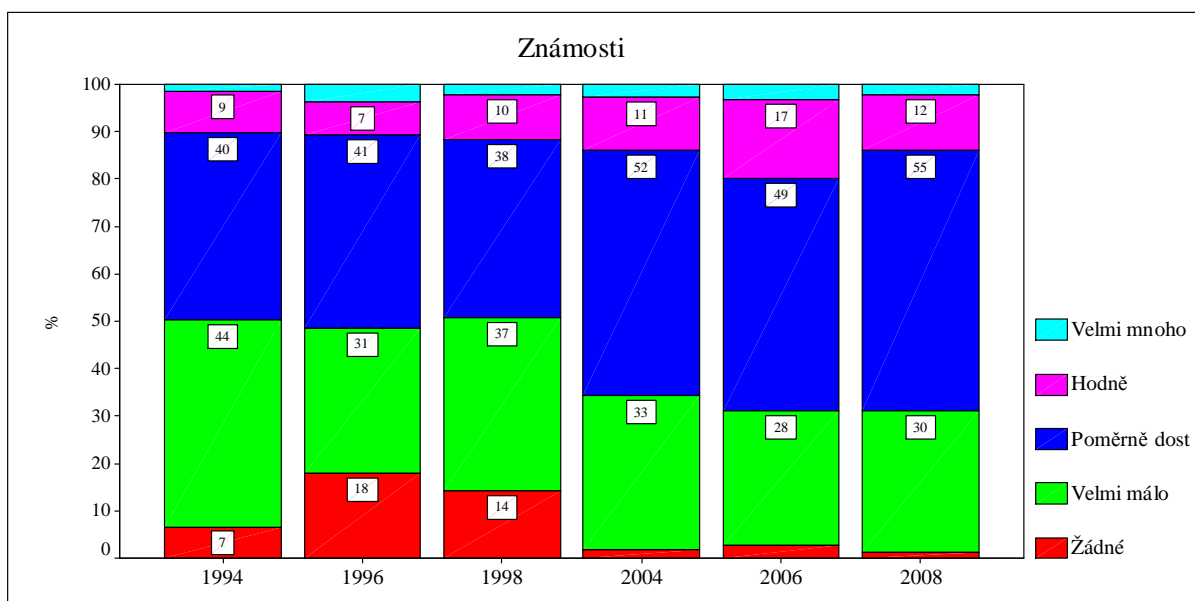
Mezi lety 1998 a 2004 výrazně klesl podíl obyvatel, kteří neznají vůbec nikoho, kdo by jim mohl v obtížné situaci pomoci, částečně i těch, co takových lidí znají jen velmi málo. Zatímco v roce 1994 jich byla dohromady více než polovina, po roce 2004 maximálně jedna třetina, přičemž v této době již téměř nikdo neuvádí, že nemá vůbec žádné známosti. Naopak dlouhodobě přibývá obyvatel, kteří mají známostí poměrně dost nebo dokonce hodně. V polovině devadesátých let jich byla zhruba polovina, od roku 2004 více než dvě třetiny.

Současně výrazně klesl podíl obyvatel Blatné, na něž se nikdo neobrací

s prosbou o pomoc. Do roku 1998 to byla čtvrtina, od roku 2004 méně než desetina.

Velké Meziříčí

Graf: Sociální kapitál

Mezi lety 1998 a 2004 výrazně klesl ve Velkém Meziříčí podíl obyvatel, na něž se druzí lidé nikdy neobracejí s prosbou o pomoc. Do roku 1998 tvořili téměř čtvrtinu, od roku 2004 méně než desetinu.

Zároveň se mezi léty 1998 a 2004 výrazně snížil podíl obyvatel, kteří neznají vůbec nikoho, kdo by jim v obtížné situaci mohl pomoci, nebo takových známých mají jen málo. Do roku 1998 jich byla polovina, od roku 2004 jen třetina, přičemž v této době již téměř nikdo neuvádí, že nemá vůbec žádné známosti. Ve stejné době vzrostl podíl obyvatel, kteří mají známostí poměrně dost (v roce 2008 jich byla více než polovina).

4.4 Sociální soudržnost

4.4.1 Důvěra v systém

Český Krumlov

Vnímání mocenské struktury

Od začátku devadesátých let je rozhodující vliv v Českém Krumlově připisován institucím tvořícím vedení Města, tj. Radě města, Zastupitelstvu města, starostovi a pracovníkům Městského úřadu. Rozhodující vliv jim připisují zhruba čtyři pětiny obyvatel. Zhruba polovina připisuje velký vliv politickým stranám. Jejich vliv přitom podle názoru obyvatel dlouhodobě stoupá. Ekonomickým subjektům, tj. soukromým podnikatelům a velkými podnikům působícím ve městě, připisují obyvatelé menší vliv než subjektům politickým.

Všem ostatním subjektům je připisován spíše menší vliv na rozhodování ve městě (určitý vliv jim připisuje maximálně jedna pětina obyvatel), přičemž téměř žádný vliv nepřipisují obyvatelé občanům a církvím. V souladu s tím také naprostá většina (přes tři čtvrtiny) uvedla, že sami na rozhodování o důležitých otázkách v Českém Krumlově nemají žádný vliv. Pětina svůj vliv na rozhodování označila jako malý a jen zanedbatelný podíl se domnívá, že má alespoň středně velký vliv.

Na začátku devadesátých let byl připisován poměrně velký vliv tzv. „mafíím“ a „starým strukturám“. Do konce devadesátých let podíl lidí, kteří jim připisovali velký vliv, výrazně klesal, od roku 2000 však mírně roste.

Podle vlivu na rozhodování ve městě lze identifikovat čtyři typy seskupení subjektů (výsledky faktorové analýzy jsou uvedeny v příloze):

- 1) „Vedení Města“ (Rada a Zastupitelstvo města, starosta, pracovníci Městského úřadu). Toto seskupení zahrnuje základní instituce veřejné správy na úrovni Města. Jde o legitimní mocenské subjekty, jimž je připisován jednoznačně největší vliv.
- 2) „Veřejnost“ (spolky a organizace či občanské iniciativy, církve, místní tisk,

občané a politické strany). Toto seskupení je celkově považováno za poměrně málo vlivné. Největší vliv je v jeho rámci připisován politickým stranám a místnímu tisku, nejmenší občanům.

- 3) „Nelegitimní subjekty“ (různé mafie, staré struktury a proti nim občané). Toto seskupení zahrnuje v podstatě nelegitimní mocenské subjekty, jejichž vliv je převážně považován za nežádoucí. Připisování velkého vlivu tomuto typu subjektů je spojené s nedůvěrou v možnosti občanů podílet se na rozhodování o důležitých věcech. V Českém Krumlově mu připisuje značný vliv čtvrtina obyvatel.
- 4) „Ekonomické subjekty“. Toto seskupení zahrnuje ekonomické subjekty (soukromí podnikatelé, velké podniky), jimž je připisován poměrně velký vliv na dění ve městě, přičemž vliv připisovaný velkým podnikům dlouhodobě roste.

Vnímání mocenské struktury jednoznačně souvisí se zájmem a informovaností o dění. Lidé, kteří nejsou o dění ve městě informováni a vadí jim to, připisují větší vliv nelegitimním mocenským subjektům (tzn. tzv. „mafíím“ a „starým strukturám“), těm naopak připisují podstatně menší vliv lidé, kteří jsou o dění ve městě informováni dostatečně.

Blatná

Vnímání mocenské struktury

Rozhodující vliv v Blatné je připisován dlouhodobě institucím tvořícím vedení Města, tj. starostovi, Radě města, Zastupitelstvu města a pracovníkům Městského úřadu. Rozhodující vliv jim připisuje téměř devět desetin obyvatel (pracovníkům Městského úřadu dvě třetiny) a jejich vliv (s výjimkou Městského úřadu), od počátku devadesátých let až do roku 2004 stoupal. Politickým stranám připisuje velký vliv jen necelá třetina obyvatel.

Polovina obyvatel připisuje značný nebo rozhodující vliv ekonomickým

subjektům, tj. velkým podnikům působícím ve městě a soukromým podnikatelům. Větší a stále rostoucí vliv mají velké podniky. Ty mají nejen větší vliv než soukromí podnikatelé, ale i větší než politické strany.

Všechny ostatní subjekty mají spíše menší vliv na rozhodování o důležitých otázkách, značný nebo rozhodující vliv jim připisuje jen kolem desetiny obyvatel. Nejmenší vliv mají podle obyvatel sami občané a církve. Naprostá většina (přes tři čtvrtiny) také uvedla, že na rozhodování o důležitých otázkách v Blatné nemá žádný vliv. Pětina svůj vliv na rozhodování označila jako malý a jen zanedbatelný podíl se domnívá, že má alespoň středně velký vliv.

Na začátku devadesátých let byl připisován poměrně velký vliv tzv. „mafíím“ a „starým strukturám“. Do poloviny devadesátých let však podíl lidí, kteří jim připisovali velký vliv, výrazně klesl.

Podle vlivu na rozhodování ve městě lze identifikovat čtyři typy seskupení subjektů (výsledky faktorové analýzy jsou uvedeny v příloze):

- 1) „Vedení Města“ (Rada a Zastupitelstvo města, starosta, pracovníci Městského úřadu). Toto seskupení zahrnuje základní instituce veřejné správy na úrovni Města. Jde o legitimní mocenské subjekty, jimž je připisován jednoznačně největší vliv ve městě.
- 2) „Veřejnost“ (církve, spolky a organizace či občanské iniciativy, politické strany, občané, místní tisk). Toto seskupení je celkově považováno za poměrně málo vlivné. Největší vliv v jeho rámci mají politické strany a naopak nejmenší církve a občané.
- 3) „Nelegitimní subjekty“ (různé mafie a staré struktury a proti tomu občané). Toto seskupení zahrnuje v podstatě nelegitimní mocenské subjekty, jejichž vliv je převážně považován za nežádoucí. Připisování velkého vlivu tomuto typu subjektů je spojené s nedůvěrou v možnosti občanů podílet se na rozhodování o důležitých věcech. Značný nebo rozhodující vliv mu připisuje zhruba desetina obyvatel Blatné.
- 4) „Ekonomické subjekty“ (soukromí podnikatelé, velké podniky). Toto

seskupení zahrnuje ekonomické subjekty, jimž je připisován poměrně velký vliv na rozhodování v Blatné.

Vnímání mocenské struktury souvisí se zájmem a informovaností o dění v Blatné. Lidé, kteří jsou o dění v Blatné informováni dostatečně, připisují větší vliv vedení Města, veřejnosti a ekonomickým subjektům, tedy legitimním typům subjektů, a menší vliv subjektům nelegitimním, tj. tzv. „mafii“ a „starým strukturám“. Těm připisují výrazně více než ostatní velký vliv obyvatelé, kteří nejsou o dění ve městě dostatečně informováni a vadí jim to.

Velké Meziříčí

Vnímání mocenské struktury

Obyvatelé Velkého Meziříčí připisují dlouhodobě rozhodující vliv ve městě institucím tvořícím vedení Města, tj. starostovi, Radě města, Zastupitelstvu města a pracovníkům Městského úřadu. Rozhodující vliv jim připisuje devět desetin obyvatel (pracovníkům Městského úřadu dvě třetiny). Od poloviny devadesátých let neustále narůstá vliv politických stran. V roce 2008 už jim připisuje rozhodující vliv více než polovina obyvatel.

Vliv ekonomických subjektů, tj. velkých podniků působících ve městě a soukromých podnikatelů byl největší v polovině devadesátých let, kdy jim rozhodující vliv připisovala přibližně polovina obyvatel. Ve druhé polovině devadesátých let se jejich vliv výrazně snížil, ale vliv velkých podniků od té doby opět narůstá.

Ostatním subjektům je připisován spíše menší vliv na rozhodování o důležitých otázkách. Církvím připisuje velký vliv asi třetina obyvatel a místnímu tisku asi pětina. Nejmenší vliv mají podle obyvatel sami občané a různé spolky, organizace a občanské iniciativy. V souladu s tím většina (přes dvě třetiny) uvedla, že na rozhodování o důležitých otázkách ve Velkém Meziříčí nemá žádný vliv. Čtvrtina svůj vliv na rozhodování označila jako malý a jen zanedbatelný podíl má podle svého názoru středně velký vliv.

Začátkem devadesátých let byl připisován poměrně velký vliv tzv. „mafíím“ a „starým strukturám“. Potom se jejich vliv snížil, ale od konce devadesátých let opět roste.

Podle vlivu na rozhodování ve městě lze identifikovat čtyři typy seskupení subjektů (výsledky faktorové analýzy jsou uvedeny v příloze):

- 1) „Vedení Města“ (Rada a Zastupitelstvo města, starosta, pracovníci Městského úřadu). Toto seskupení zahrnuje základní instituce veřejné správy na úrovni Města. Jde o legitimní mocenské subjekty, jimž je připisován jednoznačně největší vliv ve městě.
- 2) „Zájmové skupiny“. Toto seskupení zahrnuje různé subjekty prosazující ve městě určité zájmy, a to jak v podstatě nelegitimní (mafie, staré struktury), tak legitimní (politické strany, v menší míře církve, spolky a organizace či občanské iniciativy a naproti tomu občané). Je jim připisován středně velký vliv.
- 3) „Veřejnost“ (občané, místní tisk, spolky či organizace a v menší míře politické strany). Tomuto seskupení je připisován nejmenší vliv, relativně největší vliv v jeho rámci mají politické strany.
- 4) „Ekonomické subjekty“ (soukromí podnikatelé, velké podniky působící ve městě). Toto seskupení zahrnuje ekonomické subjekty, jimž je připisován středně velký vliv na dění ve Velkém Meziříčí.

V připisování vlivu zájmovým skupinám a veřejnosti se projevuje míra zájmu a informovanosti o dění ve městě. Lidé, kteří jsou dostatečně informováni, si více než ostatní myslí, že na rozhodování ve městě má větší vliv veřejnost a menší zájmové skupiny. Oproti tomu lidé, kteří nejsou o dění ve městě informováni, se domnívají, že veřejnost má vliv menší. Zájmovým skupinám připisují největší vliv obyvatelé, kteří nejsou o dění ve Velkém Meziříčí informováni a vadí jim to.

Výsledky komparace

Participace obyvatel na politickém a veřejném životě se v jednotlivých městech navzájem neliší a od začátku devadesátých let se ani příliš nemění. Obyvatelé připisují rozhodující vliv legitimním institucím veřejné správy na úrovni měst (rada a zastupitelstvo města, starosta a pracovníci městského úřadu) a jen poměrně malý vliv nelegitimním subjektům, jako různým „mafíím“ a „starým strukturám“. Důvěra v legitimní instituce souvisí se zájmem a informovaností obyvatel o dění ve městě. Lépe informovaní lidé jim připisují větší vliv a menší vliv připisují nelegitimním subjektům, kterým naopak připisují větší vliv méně informovaní obyvatelé.

4.4.2 Zájem o veřejné dění

V procesu integrace obyvatel do struktury sociálních vztahů města sehrává významnou roli jejich informovanost, zájem o informace a míra reálné informovanosti o tom, co se v daném městě děje. Informovanost je množství informací, kterými jedinec či určitá skupina disponují a které mohou aktivně šířit. Informovanost je determinována objektivně dostupností, pravdivostí a úplností informací a subjektivně intelektuálními i mentálními předpoklady jedince, například informační gramotností a komunikačními dovednostmi. Reálná informovanost proto není totožná s pocitem informovanosti jedince či skupiny. Míra informovanosti vyjadřuje sumu skutečností odpovídajících a relevantních.

Informovanost o dění ve městě nezávisí primárně na přístupu ke zdrojům informací (zejména v malých městech mají možnost získat relevantní informace prakticky všichni obyvatelé), ale spíše na informačních potřebách a schopnostech efektivního využívání poměrně složité sítě informačních zdrojů.

Z použitých indikátorů zájmu o dění ve městě a deklarované míry informovanosti lze apriori zkonstruovat čtyři odlišné typy, respektive identifikovat čtyři různé subpopulace. Nositelé těchto typů se odlišují podle

toho, zda se o dění ve městě zajímají nebo nezajímají, a podle toho, do jaké míry jsou o něm informováni. První typ se vyznačuje zájmem a dostatečnou informovaností o dění ve městě. Druhý typ má zájem o dění ve městě a je o něm informován, ale pouze částečně, ne dostatečně. Třetí typ tvoří lidé, kteří nejsou informováni o dění ve městě a vadí jim to. Vzhledem k poměrně dobré dostupnosti relevantních informací ve všech zkoumaných městech, jde (alespoň u části z nich) spíše o projev pouze manifestovaného, nikoliv reálného zájmu o dění ve městě. Čtvrtý typ je charakteristický nezájmem o dění ve městě, jsou to lidé, kteří o něm nejsou informováni a nevadí jim to.

Český Krumlov

Informovanost

V Českém Krumlově je dostatečně informována o dění ve městě necelá polovina obyvatel. Třetina informována je, ale ne dostatečně. Míra informovanosti o dění ve městě stoupala do roku 1996 a od té doby kolísá kolem poloviny dostatečně informovaných a třetiny informovaných nedostatečně.

Od počátku devadesátých let existuje v Českém Krumlově poměrně stabilní a nezanedbatelná skupina obyvatel, kteří nejsou informováni o dění ve městě, ale nevadí jim to. To v podstatě znamená, že se o dění ve městě nezajímají.

Informovanost obyvatel o dění ve městě stoupá s rostoucím věkem. Nejvíce jsou informováni o dění ve městě starší lidé (nad 45 let). Největší nezájem o ně mají nejmladší obyvatelé (do 24 let).

Vliv na míru informovanosti má také ekonomické postavení obyvatel. Celkově jsou o dění ve městě informováni nejlépe důchodci a naopak nejhůře nezaměstnaní, kteří mají o dění ve městě nejmenší zájem. Nedostatek informací o dění ve městě pocítují nejvíce ženy v domácnosti, studenti a soukromníci (ve všech případech necelá polovina).

Míra informovanosti se rovněž odvíjí od úrovně dosaženého vzdělání. S rostoucí

úrovni vzdělání stoupá informovanost obyvatel o dění ve městě. Nejlépe jsou informováni lidé s vysokoškolským vzděláním, nejméně se základním vzděláním.

Zájem a informovanost o dění ve městě se projevuje v ochotě zúčastnit se voleb do Zastupitelstva města. S rostoucí mírou informovanosti stoupá ochota se těchto voleb zúčastnit. Polovina z těch, kteří jsou dostatečně informováni, by se voleb do Zastupitelstva města rozhodně zúčastnila.

Čím více jsou lidé informováni o dění ve městě, tím lépe hodnotí fungování jednotlivých složek vedení Města (Zastupitelstvo města, Rada města, starosta a Městský úřad). Ti, kteří jsou o dění ve městě dostatečně informováni, hodnotí všechny složky vedení Města výrazně lépe než ostatní. Naopak ti, co se o dění ve městě nezajímají a nejsou o něm informováni, hodnotí všechny složky vedení Města výrazně hůře než všichni ostatní.

Informovanost o jednotlivých oblastech se dělí do dvou skupin (výsledky faktorové analýzy jsou v uvedeny v příloze):

- 1) „Možnosti uplatnění“ (informovanost o příležitostech ke sportování, o nabídce kulturních a společenských akcí, vzdělávacích akcí a možnostech pracovního uplatnění ve městě a také informovanost o stavu životního prostředí). Velmi dobrá je informovanost obyvatel o kulturních akcích, určitý deficit v informovanosti však pociťují v oblasti možností pracovního uplatnění.
- 2) „Vedení Města“ (informovanost o rozhodování Zastupitelstva města a činnosti Městského úřadu). O vedení Města je informována zhruba polovina obyvatel.

Informovanost o jednotlivých oblastech života Českého Krumlova odpovídá celkové informovanosti obyvatel. Čím lépe jsou informováni o celkovém dění ve městě, tím více mají informací o možnostech uplatnění zájmů i o vedení Města.

Informovanost o jednotlivých oblastech života města souvisí s věkem. Nejmladší lidé (do 24 let) jsou výrazně méně než ostatní informováni o vedení Města. S rostoucím věkem klesá míra informovanosti o možnostech uplatnění zájmů a

stoupá informovanost o vedení Města.

Na informovanost o jednotlivých oblastech má vliv úroveň dosaženého vzdělání. S rostoucí úrovní vzdělání stoupá informovanost obyvatel o možnostech uplatnění zájmů ve volném čase. Nejméně informací z této oblasti mají lidé se základním vzděláním. Vysokoškolsky vzdělaní obyvatelé jsou lépe než ostatní informováni o možnostech uplatnění zájmů, ale také o vedení Města.

Zdroje informací

Nejdůležitějším zdrojem informací o dění v Českém Krumlově jsou místní média, za důležitý zdroj informací je považuje polovina obyvatel. Místním médiím byla připisována největší důležitost na začátku devadesátých let, poté jejich důležitost výrazně klesla, ale od roku 2000 opět stoupá. Důležitým informačním zdrojem jsou také rodinní příslušníci či příbuzní a známí, přátelé, sousedi či spolupracovníci. Důležitost rodiny a známých či přátel jako zdrojů informací o dění v Českém Krumlově výrazně narůstala v průběhu devadesátých let. Od té doby je za důležitý zdroj informací považuje polovina obyvatel. Internet je důležitým zdrojem informací o dění ve městě pro více než dvě pětiny obyvatel.

Veřejná správa a politické instituce, tj. zastupitelé a pracovníci Městského úřadu, schůze a politické strany či organizace jsou málo důležitými zdroji informací.

Informační zdroje o dění v Českém Krumlově se dělí do čtyř skupin (výsledky faktorové analýzy jsou uvedeny v příloze):

- 1) „Instituce“ (schůze, politické strany a organizace, zastupitelé a pracovníci Městského úřadu a částečně i jiní informovaní lidé). Tato skupina zahrnuje spíše formální či institucionální zdroje z oblasti veřejné správy a politického života města, které jsou z hlediska informovanosti méně důležité.
- 2) „Blízcí lidé“ (jednak rodinní příslušníci a příbuzní a jednak známí, přátelé, sousedi či spolupracovníci). Tato skupina zahrnuje neformální osobní kontakty, jejichž důležitost je poměrně vysoká.

- 3) „Společenské příležitosti“ (návštěvy restaurací a kulturních či společenských akcí a v menší míře informovaní lidé). Tyto zdroje informací jsou méně důležité.
- 4) „Média“ (místní média, tj. rozhlas, noviny, vývěsky apod.), která představují nejdůležitější zdroj informací o tom, co se ve městě děje.

Důležitost připisovaná jednotlivým zdrojům informací je ovlivněna věkem. S rostoucím věkem stoupá důležitost místních médií jako zdroje informací o tom, co se ve městě děje, nejdůležitější jsou informace z místních médií pro starší obyvatele (nad 55 let). Naopak klesá důležitost společenských příležitostí a v menší míře i blízkých lidí. Tyto informační zdroje jsou nejdůležitější pro nejmladší obyvatele (do 24 let).

Důležitost zdrojů informací se rovněž odvíjí od ekonomického postavení. Pro ekonomicky neaktivní (studenty, ženy v domácnosti a nezaměstnané) jsou při získávání informací více než pro ostatní důležité blízcí lidé. Pro studenty a v menší míře pro nezaměstnané navíc také společenské příležitosti.

S rostoucí úrovní dosaženého vzdělání stoupá důležitost institucí a místních médií jako zdrojů informací o dění ve městě.

Význam zdrojů informací souvisí se zájmem a informovaností o celkovém dění ve městě i o jednotlivých oblastech života města. Obyvatelé, kteří připisují větší důležitost místním médiím, jsou lépe informováni o místním dění. Ti, jež se o dění ve městě nezajímají, považují ve srovnání s ostatními všechny uvedené zdroje informací kromě blízkých lidí za výrazně méně důležité. Čím více jsou pro obyvatele důležité jako zdroje informací instituce a místní média, tím lépe jsou informováni o rozhodování Zastupitelstva města a činnosti Městského úřadu. Lidé, kteří považují za důležité zdroje informací místní média, jsou lépe informováni o nabídce vzdělávacích akcí ve městě, o nabídce společenských a kulturních akcí, o možnostech sportování ve městě i o stavu životního prostředí.

S používanými zdroji informací souvisí i hodnocení institucí tvořících vedení Města. Čím více jsou pro obyvatele důležité jako zdroje informací místní média a instituce, tím lépe hodnotí Zastupitelstvo a Radu města, Městský úřad a

starostu.

Blatná

Zájem a informovanost

Dostatečně jsou o dění v Blatné informovány tři pětiny obyvatel. Téměř pětina informována je, ale ne dostatečně. Míra informovanosti o dění ve městě stoupala do roku 1996, kdy dostatečně informovaných byla více než polovina obyvatel a informovaných, ale ne dostatečně jedna čtvrtina. Od té doby se podíly obou těchto skupin, přes určité výkyvy v jednotlivých letech, příliš nemění. V roce 2008 byl podíl dostatečně informovaných největší od počátku devadesátých let.

V Blatné existuje dlouhodobě poměrně stabilní skupina lidí, kteří nejsou informováni o dění ve městě a nevdají jim to. To v podstatě znamená, že se o dění ve městě nezajímají. Tato skupina tvoří asi jednu šestinu populace.

S rostoucím věkem stoupá informovanost o dění ve městě a klesá subjektivní pocit nedostatečné informovanosti. Nejvíce (přes jednu polovinu) jsou informováni o dění ve městě starší lidé (nad 55 let). Největší nezájem o dění ve městě mají nejmladší obyvatelé (do 24 let), přibližně čtvrtina z nich.

Na míru informovanosti má vliv rovněž ekonomické postavení. Celkově jsou o dění ve městě informováni nejlépe důchodci a naopak nejhůře studenti. Ti společně s nezaměstnanými projevují také nejmenší zájem o dění ve městě. Informováni o dění ve městě, ale ne dostatečně jsou nejvíce studenti, soukromníci a ženy v domácnosti, ve všech případech přibližně třetina z nich.

Informovanost o dění ve městě stoupá s rostoucí úrovní dosaženého vzdělání. Nejvíce jsou informováni vysokoškolsky vzdělaní lidé, nejméně lidé se základním vzděláním a vyučením.

Zájem a informovanost o dění ve městě souvisí s ochotou zúčastnit se voleb do Zastupitelstva města. Se zvyšující se informovaností o dění ve městě roste

zájem zúčastnit se těchto voleb. Rozhodně by se jich zúčastnila polovina z obyvatel, kteří o dění ve městě jsou dostatečně informováni.

S mírou zájmu a informovanosti také souvisí hodnocení jednotlivých složek vedení Města (Městský úřad, Zastupitelstvo a Rada města, starosta). Čím více jsou obyvatelé informováni o dění ve městě, tím lépe vedení Města hodnotí. Ti, kteří jsou dostatečně informováni o dění ve městě, hodnotí fungování všech složek vedení Města nejlépe (pozitivně je hodnotí nejméně polovina z nich). Lidé, kteří nejsou o dění ve městě informováni a vadí jim to, hodnotí fungování všech složek vedení Města, zejména Zastupitelstva a Rady města, výrazně hůře než ostatní (podle až čtvrtiny z nich nefungují dobře a velmi to vadí).

Informovanost obyvatel o jednotlivých oblastech života města se dělí do dvou skupin (výsledky faktorové analýzy jsou uvedeny v příloze):

- 1) „Možnosti uplatnění“ (informovanost o příležitostech ke sportování, o nabídce kulturních a společenských akcí, o nabídce vzdělávacích akcí, o možnostech pracovního uplatnění ve městě a také informovanost o stavu životního prostředí). Z této skupiny je nejlepší informovanost o nabídce kulturních a společenských akcí a nejhorší o možnostech pracovního uplatnění.
- 2) „Vedení Města“ (informovanost o rozhodování Zastupitelstva města a činnosti Městského úřadu a také o stavu životního prostředí). O vedení Města je informována necelá polovina obyvatel.

Informovanost o jednotlivých oblastech života odpovídá celkové informovanosti obyvatel. Čím lépe jsou informováni o celkovém dění ve městě, tím více mají informací jak o možnostech uplatnění zájmů, tak o vedení Města.

Existuje souvislost mezi informovaností o jednotlivých oblastech života města a věkem. Nejmladší lidé (do 24 let) jsou výrazně méně než ostatní informováni o vedení Města. S rostoucím věkem klesá informovanost o možnostech uplatnění zájmů a stoupá informovanost o vedení Města.

Informovanost o možnostech uplatnění zájmů i o vedení Města roste se

stoupající úrovní dosaženého vzdělání. Výrazně nejméně informací skupinách obou směrech mají lidé se základním vzděláním. Vysokoškolsky vzdělaní lidé jsou naopak o možnostech uplatnění zájmů i o vedení Města informováni lépe než ostatní.

Stejně jako celková informovanost i míra informovanosti o jednotlivých oblastech života v Blatné, souvisí s hodnocením vedení Města. Čím lépe jsou obyvatelé o vedení města informováni, tím lépe ho hodnotí (zejména se to týká Zastupitelstva města i Městského úřadu). Stejně tak ale hodnotí lépe vedení Města lidé, kteří jsou lépe informováni o možnostech uplatnění svých zájmů.

Zdroje informací

Nejdůležitějšími zdroji informací o dění v Blatné jsou jednak rodinní příslušníci a známí, přátelé, sousedi a spolupracovníci a jednak místní média. Důležitost rodiny a známých či přátel jako zdrojů informací o dění v Blatné stoupala výrazně během devadesátých let. Od té doby je za důležitý zdroj informací považuje zhruba polovina obyvatel. Internet je důležitým zdrojem informací o dění v Blatné pro třetinu obyvatel.

Ostatní zdroje informací o místním dění, a to jednak veřejná správa a politické instituce (zastupitelé a pracovníci Městského úřadu, schůze, politické strany či organizace) a jednak kulturní a společenské akce a restaurace či kavárny, jsou méně důležité. Důležitost kulturních a společenských akcí a návštěv restaurací jako zdroje informací však dlouhodobě stoupá.

Informační zdroje o dění v Blatné se dělí do tří skupin (výsledky faktorové analýzy jsou uvedeny v příloze):

- 1) „Instituce“ (zastupitelé a pracovníci Městského úřadu, schůze, politické strany či organizace, částečně i jiní informovaní lidé). Tuto skupinu tvoří spíše formální institucionální zdroje z oblasti veřejné správy a politického života města, které jsou jako informační zdroje méně důležité.
- 2) „Blízcí lidé“ (jednak známí, přátelé, sousedi či spolupracovníci a jednak rodinní příslušníci a příbuzní, v menší míře také místní média). Tato

skupina zahrnuje neformální osobní kontakty, jejichž důležitost jako informačního zdroje je poměrně vysoká.

- 3) „Společenské příležitosti“ (návštěvy restaurací a kulturních či společenských akcí, v menší míře i jiní informovaní lidé, a naproti nim místní média). Jednoznačně důležitým zdrojem informací jsou místní média, důležitost restaurací a společenských či kulturních akcí je poměrně nízká, avšak dlouhodobě roste.

Důležitost jednotlivých informačních zdrojů závisí na ekonomickém postavení. Společenské příležitosti jsou důležité při získávání informací o dění ve městě především pro studenty a v menší míře i pro soukromníky a zaměstnance. Naopak výrazně menší důležitost než ostatní připisují těmto zdrojům informací důchodci. Institucím připisují největší důležitost soukromníci, zatímco nejméně důležité jako informační zdroje jsou pro důchodce.

S rostoucí úrovní dosaženého vzdělání stoupá důležitost institucí a blízkých lidí jako zdrojů informací o dění ve městě.

Význam jednotlivých skupin zdrojů informací souvisí se zájmem a informovaností o dění ve městě. Lidé, kteří připisují větší důležitost institucím a blízkým lidem a menší důležitost společenským příležitostem, jsou lépe informováni o místním dění. Lidé, kteří se o dění ve městě nezajímají, připisují výrazně menší důležitost institucím a blízkým lidem. Ti, kteří se cítí nedostatečně informováni, považují více než ostatní za důležitý zdroj informací společenské příležitosti.

S používanými zdroji informací souvisí i hodnocení institucí tvořících vedení Města. Čím více jsou pro obyvatele důležité jako zdroje informací instituce a blízcí lidé, tím lépe hodnotí Zastupitelstvo a Radu města, Městský úřad i práci starosty.

Velké Meziříčí

Zájem a informovanost

Ve Velkém Meziříčí je dostatečně informována o dění ve městě více než polovina obyvatel. Čtvrtina informována je, ale ne dostatečně. Míra informovanosti o dění ve městě stoupala do poloviny devadesátých let. V následujících letech mírně snižovala, ale po roce 2002 se opět zvyšuje. V roce 2008 byl podíl dostatečně informovaných obyvatel největší od počátku devadesátých let.

Poměrně stabilní a nezanedbatelná je skupina lidí, kteří nejsou informováni o dění ve Velkém Meziříčí, ale nevdí jim to. To v podstatě znamená, že se o dění ve městě nezajímají. Tuto skupinu tvoří asi šestina populace.

Míra informovanosti obyvatel o dění ve městě stoupá s rostoucím věkem. Nejlépe (přes polovinu) jsou informováni lidé starší 45 let, největší nezájem o dění ve městě mají nejmladší lidé (do 24 let), ale na druhé straně také nejstarší obyvatelé (nad 65 let).

Informovanost o dění ve městě rovněž stoupá s rostoucí úrovní dosaženého vzdělání. Nejvíce jsou informováni vysokoškolsky a středoškolsky vzdělaní obyvatelé, polovina z nich uvedla, že je dostatečně informovaná. Naopak nejméně jsou informováni lidé se základním vzděláním. Mezi nimi je také nejvíce (čtvrtina) těch, kteří nejsou informováni o dění ve městě a nevdí jim to.

Informovanost o dění ve městě není ve všech částech města stejná. Nejlépe jsou informováni lidé žijící v jihovýchodní části Velkého Meziříčí, polovina z nich se domnívá, že je o dění ve městě informována dostatečně. Naopak největší nezájem o dění ve městě mají obyvatelé střední a severozápadní části města, informace o něm nemá a nepostrádá šestina z nich.

S rostoucí informovaností o dění ve městě stoupá ochota zúčastnit se voleb do

Zastupitelstva města. Polovina z těch, co jsou dostatečně informováni, by se rozhodně těchto voleb zúčastnila. Třetina z těch, co o dění ve městě informováni nejsou a vadí jim to, uvedla, že se těchto voleb určitě nezúčastní.

Zájem a informovanost o dění ve městě souvisí s hodnocením jednotlivých složek vedení Města (Městský úřad, Zastupitelstvo města, Rada města, starosta). Lidé, kteří jsou o dění ve městě dostatečně informováni, hodnotí všechny složky vedení Města výrazně lépe než ostatní. Naopak ti, kteří nejsou o dění ve městě informováni a vadí jim to, hodnotí všechny složky vedení Města výrazně hůře než všichni ostatní.

Informovanost o jednotlivých oblastech života města se dělí do dvou skupin (výsledky faktorové analýzy jsou uvedeny v příloze):

- 1) „Možnosti uplatnění“ (informovanost o příležitostech ke sportování, o nabídce kulturních a společenských akcí, o nabídce vzdělávacích akcí a o možnostech pracovního uplatnění ve městě). Velmi dobrá je informovanost obyvatel o kulturních a společenských akcích, určitý informační deficit pocítují v oblasti možností pracovního uplatnění a částečně i nabídce vzdělávacích akcí ve městě.
- 2) „Vedení Města“ (informovanost o rozhodování Zastupitelstva města, o činnosti Městského úřadu a o stavu životního prostředí). O vedení Města je informována zhruba polovina obyvatel. Nejvíce postrádají informace o činnosti Městského úřadu a rozhodování Zastupitelstva města.

Informovanost o jednotlivých oblastech života Velkého Meziříčí odpovídá celkové informovanosti obyvatel. Čím lépe jsou informováni o celkovém dění ve městě, tím více mají informací o možnostech uplatnění zájmů i o vedení Města.

Informovanost o jednotlivých oblastech souvisí s věkem. Nejmladší lidé (do 24 let) jsou výrazně méně než ostatní informováni o vedení Města. S rostoucím věkem klesá míra jejich informovanosti o možnostech uplatnění zájmů.

Informovanost jak o možnostech uplatnění zájmů, tak o vedení Města stoupá s rostoucí úrovní dosaženého vzdělání. Výrazně méně informací v obou směrech

mají lidé se základním vzděláním. Vysokoškolsky vzdělaní obyvatelé jsou lépe než ostatní informováni hlavně o možnostech uplatnění zájmů.

Informovanost o jednotlivých oblastech života ve Velkém Meziříčí je ovlivněna také ekonomickým postavením. O vedení Města mají nejméně informací studenti, naopak nejvíce důchodci. Ti jsou však na druhé straně nejhůře informováni o možnostech uplatnění zájmů.

Stejně jako celková informovanost i míra informovanosti o jednotlivých oblastech života ve Velkém Meziříčí má vliv na hodnocení vedení Města. Čím lépe jsou obyvatelé informováni o Zastupitelstvu města a Městském úřadu, tím lépe je hodnotí. Výrazně lépe než ostatní je hodnotí nejen lidé, kteří jsou o jejich činnosti dobře informováni, ale také ti, kteří jsou dobře informováni o možnostech uplatnění zájmů.

Zdroje informací

Nejdůležitějšími zdroji informací o dění ve Velkém Meziříčí jsou pro jeho obyvatele jednak rodinní příslušníci či příbuzní a známí, přátelé, sousedi či spolupracovníci a jednak místní média. Za důležitý zdroj informací je považuje kolem poloviny obyvatel. Důležitost rodiny a známých či přátel jako zdrojů informací o dění ve Velkém Meziříčí od začátku devadesátých let výrazně rostla. Internet jako zdroj informací o dění ve Velkém Meziříčí považují za důležitý dvě pětiny obyvatel.

Ostatní zdroje informací o místním dění, a to jednak veřejná správa a politické instituce (zastupitelé a pracovníci Městského úřadu, schůze, politické strany či organizace) a jednak kulturní a společenské akce, restaurace či kavárny, jsou méně důležité. Důležitost kulturních a společenských akcí a návštěv restaurací jako zdroje informací však dlouhodobě stoupá.

Informační zdroje o dění ve městě se dělí do tří skupin (výsledky faktorové analýzy jsou uvedeny v příloze):

- 1) „Instituce“ (zastupitelé a pracovníci Městského úřadu, schůze, strany a organizace a částečně i informovaní lidé, v menší míře kulturní a

společenské akce a místní média). Prakticky všechny zdroje informací spadající do této skupiny, s výjimkou místních médií, jsou málo důležité.

- 2) „Blízcí lidé“ (jednak známí, přátelé, sousedi či spolupracovníci a jednak rodinní příslušníci a příbuzní). Těmto zdrojům informací přiřkládají obyvatelé největší důležitost.
- 3) „Společenské příležitosti“ (návštěvy restaurací a kulturních či společenských akcí oproti místním médiím). S výjimkou místních médií jsou tyto zdroje informací považovány za spíše nedůležité, ale jejich důležitost postupně roste.

S rostoucím věkem výrazně klesá důležitost společenských příležitostí jako zdroje informací o dění ve městě. Nejvíce je využívají nejmladší lidé (do 24 let). Pro nejstarší (nad 65 let) jsou naopak důležitější místní média. S rostoucím věkem také klesá význam blízkých lidí jako zdrojů informací o tom, co se ve městě děje. Tyto zdroje jsou nejdůležitější pro mladší lidi (do 34 let).

Důležitost institucí jako informačních zdrojů stoupá s rostoucí úrovní dosaženého vzdělání, nejdůležitější jsou pro lidi s vysokoškolským vzděláním. Pro obyvatele se základním vzděláním jsou méně důležité než pro ostatní všechny tři skupiny zdrojů informací.

Důležitost zdrojů informací se odvíjí i od ekonomického postavení. Společenské příležitosti jsou nejdůležitějším zdrojem informací pro studenty a nezaměstnané, naopak nejméně významné pro důchodce.

Význam jednotlivých zdrojů informací souvisí s mírou zájmu a informovanosti o celkovém dění ve městě a také o jednotlivých oblastech života města. Čím více obyvatelé využívají všechny tři skupiny zdrojů informací, tím lépe jsou informováni o dění ve městě. Ti, kteří se o dění ve městě nezajímají (nejsou o něm informováni a nevadí jim to), využívají výrazně méně než ostatní jako zdroj informací instituce. Ti, kteří nejsou informováni o dění ve městě, ale vadí jim to, využívají méně jako zdroj informací blízké lidi. A ti, co o dění ve městě informováni jsou, ale ne dostatečně, využívají více jako zdroj informací společenské příležitosti a méně místní média.

Čím více využívají jako zdroje informací instituce a blízké lidi, tím lépe jsou informováni o rozhodování Zastupitelstva města a o činnosti Městského úřadu. Pokud ale jako zdroj informací využívají spíše společenské příležitosti, mají o vedení Města nedostatek informací.

Výsledky komparace

Informovanost o dění ve městě je ve všech třech městech poměrně vysoká. První ze čtyř typů identifikovaných v populaci podle míry zájmu a informovanosti o dění ve městě (dostatečně informovaní lidé) tvoří v Českém Krumlově a ve Velkém Meziříčí přibližně polovinu obyvatel, v Blatné tři pětiny. Druhý typ (lidé, kteří jsou informováni, ale ne dostatečně) představuje v Českém Krumlově třetinu, v Blatné pětinu a ve Velkém Meziříčí čtvrtinu. Třetí typ (lidé, kteří nejsou informováni a vadí jim to) je ve všech třech městech zastoupen přibližně desetinou obyvatel. Čtvrtý typ (lidé, kteří nejsou informováni, ale nevadí jim to) představuje přibližně šestinu populace zkoumaných měst.

Přes celkově dobrou informovanost tedy v populaci všech tří měst existuje určitý nezanedbatelný informační deficit. Ze čtyř uvedených typů se týká dvou. Je to jednak druhý typ (lidé, kteří se o dění ve městě zajímají a částečně o něm informováni jsou), u něhož jde pravděpodobně o skutečný nedostatek informací. A jednak třetí typ (lidé, kteří se o dění ve městě zajímají, ale žádné informace o něm nemají), u něhož jde spíše o nedostatečnou vlastní aktivitu při získávání informací.

Informovanost a zájem o dění ve městě závisejí na věku a vzdělání. Týká se to především prvního a čtvrtého typu. Starší lidé a lidé s vyšším vzděláním jsou více než ostatní více informováni o dění ve městě. Nejmladší se více než ostatní o dění ve městě nezajímají. Jsou také výrazně méně než ostatní informováni o vedení měst (rozhodování Zastupitelstva města a činnost Městského úřadu). S rostoucím věkem informovanost o vedení měst stoupá, ale klesá míra informovanosti o možnostech uplatnění zájmů (příležitosti ke sportování,

nabídka kulturních, společenských a vzdělávacích akcí a možnosti pracovního uplatnění ve městě). S rostoucí úrovní dosaženého vzdělání stoupá informovanost o možnostech uplatnění zájmů i o vedení měst. Výrazně nejméně informací o obou oblastech mají lidé se základním vzděláním. Lidé s nejvyšším vzděláním jsou naopak o obou oblastech informováni podstatně lépe než ostatní.

Nejrozšířenějšími zdroji informací o dění ve městě jsou blízcí lidé (příbuzní, přátelé, známí a spolupracovníci). Od nich sice obyvatelé získávají nejvíce informací, ale takto získané informace nezvyšují výrazně míru jejich informovanosti. Z tohoto hlediska jsou nejúčinnějšími zdroji informací místní tištěná média, která čte velká většina obyvatel a jsou nejčtenějšími tištěnými periodiky. Lidé, kteří je pravidelně čtou, jsou lépe informováni o dění ve městě, i o vedení měst.

Zájem o dění ve městě a informovanost o něm hraje významnou roli v utváření vztahu obyvatel k městu, v němž žijí, a tím i ve stimulaci jejich osobní angažovanosti na životě města. Souvisejí v první řadě s hodnocením místní politické a společenské situace. Vyšší zájem a informovanost o dění ve městě jsou spojeny s větší důvěrou ve fungování místní demokracie. Lidé, kteří jsou dostatečně informováni, připisují největší vliv základním legitimním institucím místní veřejné správy, jako jsou zastupitelstvo či rada města, starosta a městský úřad.

Nezájem o místní dění se naopak pojí s nedůvěrou vůči lokální demokracii a s připisováním rozhodujícího vlivu nelegitimním mocenským subjektům, jako jsou různé „mafie“ nebo „staré struktury“. Míra zájmu a informovanosti souvisí také s identifikací s daným městem a ochotou se v něm osobně angažovat. Nezájem o místní dění projevují hlavně ti obyvatelé, kteří se z města chtějí odstěhovat. Naopak nejlépe jsou o místním dění informováni lidé, kteří chtějí v daných městech zůstat.

4.4.3 Účast ve volbách

Český Krumlov

Největší zájem projevují obyvatelé Českého Krumlova o účast ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a do Zastupitelstva města, spíše nebo rozhodně by se jich zúčastnily dvě třetiny. Nejmenší zájem projevují o účast ve volbách do Senátu a do Evropského parlamentu, v obou případech by se jich spíše nebo rozhodně zúčastnila zhruba polovina.

Zájem účastnit se všech typů voleb souvisí zejména se vzděláním. S růstem úrovně dosaženého vzdělání narůstá ochota se voleb zúčastnit. Výrazně větší zájem než ostatní mají o účast ve volbách lidé s vysokoškolským vzděláním. Naopak podprůměrný zájem o účast ve všech druzích voleb mají obyvatelé se základním vzděláním a vyučením.

Ochota zúčastnit se voleb souvisí s informovaností o činnosti Zastupitelstva města. Nadprůměrný zájem o účast ve volbách do Zastupitelstva města, Zastupitelstva kraje a Poslanecké sněmovny mají lidé, kteří jsou o činnosti Zastupitelstva města informováni.

Blatná

Největší zájem projevují obyvatelé Blatné o účast ve volbách do Zastupitelstva města, spíše nebo rozhodně by se jich zúčastnily tři čtvrtiny. Nejmenší zájem projevují lidé o účast ve volbách do Evropského parlamentu, kterých by se spíše nebo rozhodně zúčastnila zhruba polovina.

Zájem účastnit se všech typů voleb souvisí hlavně se vzděláním. Se zvyšující se úrovní dosaženého vzdělání roste ochota zúčastnit se všech druhů voleb. Výrazně větší zájem než ostatní mají o účast ve volbách lidé s vysokoškolským

vzděláním. Naopak podprůměrný zájem o účast ve všech druzích voleb mají lidé vyučení a s nižším středním vzděláním.

Zájem o účast ve všech druzích voleb souvisí s informovaností o činnosti Zastupitelstva města. Nadprůměrný zájem o účast ve volbách do Zastupitelstva města, Zastupitelstva kraje a Poslanecké sněmovny mají obyvatelé, kteří jsou o činnosti Zastupitelstva města informováni, ať již dostatečně nebo nedostatečně.

Velké Meziříčí

Obyvatelé Velkého Meziříčí projevují největší zájem o účast ve volbách do Zastupitelstva města, spíše nebo rozhodně by se jich zúčastnily dvě třetiny. Nejmenší zájem projevují o účast ve volbách do Evropského parlamentu a do Senátu České republiky, kterých by se spíše nebo rozhodně zúčastnila asi třetina.

Ochota zúčastnit se voleb je závislá na dosažené úrovni vzdělání. Se zvyšující se úrovní dosaženého vzdělání roste zájem zúčastnit se všech druhů voleb. Výrazně větší zájem než ostatní mají o účast ve volbách lidé s vysokoškolským vzděláním. Naopak podprůměrný zájem o účast ve všech druzích voleb mají lidé se základním vzděláním.

Výsledky komparace

Prakticky bez ohledu na důvěru v legitimní instituce považují obyvatelé všech tří měst svůj vlastní vliv na rozhodování za minimální. Jedinou významnou formou participace na rozhodování ve městě jsou pro velkou část z nich volby do zastupitelstev měst. Zájem o účast v těchto volbách je relativně vysoký, hlavně u lidí s vyšším, zejména vysokoškolským vzděláním. S ochotou zúčastnit se voleb do zastupitelstev měst souvisí informovanost o činnosti zastupitelstev. Čím lépe jsou občané o činnosti zastupitelstev informováni, tím větší mají zájem zúčastnit se těchto voleb.

4.4.4 Mezikulturní vztahy

Český Krumlov

Problémové skupiny

Nějaká výrazně problémová skupina žije v Českém Krumlově podle názoru třetiny obyvatel. Jednoznačně nejvíce jsou za problémovou skupinu považováni Romové (identifikují je jako problémovou skupinu tři čtvrtiny z těch, podle nichž nějaká problémová skupina v Českém Krumlově existuje). Jen ve velmi malé míře jsou jako výrazně problémové skupiny ještě uváděny drogově závislé osoby a bezdomovci.

Jako řešení problémů s těmito skupinami navrhují obyvatelé jejich vykázaní z města, represivní opatření nebo naopak jejich pracovní zapojení či nějakou formu prevence. Nejvíce však uvádějí, že o žádném řešení nevědí nebo, že řešení neexistuje.

Kolem desetiny obyvatel se od poloviny devadesátých let v Českém Krumlově setkává s projevy rasismu nebo rasové diskriminace. Existenci problémů ve vztazích mezi Romy a ostatními uvádí však většina obyvatel. Převážně ale s nimi nemají osobní zkušenost, vědí o nich jen z doslechu.

Romové by podle většiny obyvatel měli být začleňováni do většinové společnosti, ale neměli by přitom být zvýhodňováni ani podporováni. Podíl obyvatel s tímto názorem, stoupal do konce devadesátých let, kdy ho zastávalo devět desetin, poté se ale začal snižovat až na tři čtvrtiny v roce 2008.

Postoje k řešení romské otázky jsou do určité míry ovlivněné věkem. Segregaci Romů o něco více než ostatní preferují na jedné straně nejmladší lidé (do 24 let) a na druhé straně nejstarší lidé (nad 65 let).

Názory na řešení romské otázky se liší podle městské části, v níž respondenti bydlí. Ti, co bydlí v Domoradicích (kde je poměrně vysoká koncentrace romského obyvatelstva) podporují méně integraci Romů bez zvýhodňování či

podpory a více, až z jedné pětiny, jejich segregaci. Preference segregace Romů v této městské části se přitom v posledních letech zvyšuje, na rozdíl od ostatních městských částí, kde se snižuje.

Postoje k řešení romské otázky souvisejí také se zájmem a informovaností o dění ve městě. Čím lépe jsou lidé informováni o dění ve městě, tím více se přiklánějí k řešení romské otázky na základě integrace Romů bez jejich zvýhodňování a podpory. Pro segregaci Romů jsou více než ostatní ti, kteří o dění ve městě informováni nejsou.

Blatná

Problémové skupiny

Výrazně problémová skupina existuje v Blatné podle necelé poloviny obyvatel. Jednoznačně nejvíce (více než čtyři pětiny obyvatel) jsou za problémovou skupinu považovány drogově závislé osoby. Jiné skupiny (nejvíce zahraniční dělníci) jsou považovány za výrazně problémové jen v malé míře.

Jako řešení problémů s problémovými skupinami navrhuje nejvíce (více než čtvrtina) obyvatel represivní opatření a v menší míře předcházení problémů prevencí. Podle necelé třetiny obyvatel však žádné řešení neexistuje nebo ho neznají.

Téměř nikdo se dlouhodobě v Blatné neseťkává s projevy rasismu nebo rasové diskriminace. Naprostá většina obyvatel (více než devět desetin) je také přesvědčena, že v Blatné nejsou žádné problémy ve vztazích mezi romskou menšinou a ostatními. Pouze minimální podíl obyvatel se o problémech ve vztazích mezi Romy a ostatními občas doslechne.

Velké Meziříčí

Problémové skupiny

Jakákoliv výrazně problémová skupina žije ve Velkém Meziříčí pouze podle pětiny obyvatel. Nejvíce za problémovou skupinu považují mládež (šestina) nebo bezdomovce (sedmina). Jako řešení problémů s těmito skupinami navrhuje nejvíce (více než čtvrtina) obyvatel, podle nichž problémové skupiny ve městě jsou, represivní opatření. V menší míře (méně než pětina) navrhují dát příslušníkům problémových skupin práci, zaměstnat a vytížit je. Pětina neví, jak problémy s nimi řešit, nebo se domnívá, že řešení neexistuje.

Téměř nikdo ve Velkém Meziříčí se dlouhodobě neseťkává s projevy rasismu. Naprostá většina obyvatel (téměř devět desetin), je také přesvědčena, že ve Velkém Meziříčí nejsou žádné problémy ve vztazích mezi romskou menšinou a ostatními. Jenom minimální podíl obyvatel se o problémech ve vztazích mezi Romy a ostatními občas doslechne.

Výsledky komparace

Druhým specifikem Českého Krumlova je, že na rozdíl od ostatních měst, zde uvádí poměrně velká část obyvatel existenci závažných problémů ve vztazích mezi Romy a ostatními. To na jedné straně odpovídá skutečnosti, že na rozdíl od Blatné a Velkého Meziříčí, zde žije poměrně početná romská minorita. Na druhé straně to ale neodpovídá rozšířeným představám o bezproblémovém soužití Romů s většinovou populací v Českém Krumlově.

Názory na řešení romské otázky se v Českém Krumlově liší v různých městských částech. Lidé, kteří bydlí v Domoradicích na sídlišti Mír, kde se problémy ve vztazích mezi Romy a ostatními výrazně koncentrují, podporují méně integraci Romů a více (až z jedné pětiny) jejich segregaci. Podpora segregace Romů v této městské části se přitom v posledních letech zvyšuje. Čím lépe jsou lidé

informování o dění ve městě, tím více se přiklánějí k řešení romské otázky na základě integrace. Ti, kteří se o dění ve městě nezajímají nebo o něm nejsou vůbec informováni, souhlasí více se segregací Romů.

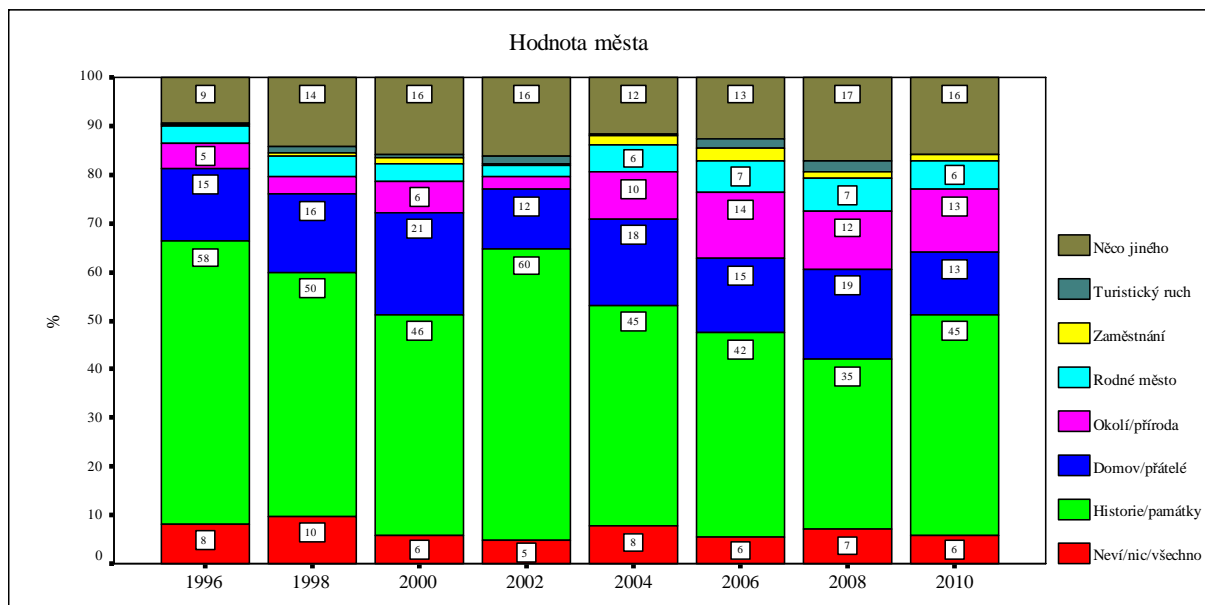
Specifikem Blatné je, že zde podle velké části obyvatel existuje výrazně problémová skupina, kterou tvoří drogově závislé osoby. Na druhou stranu se zatím nepotvrdily obavy představitelů města, že jako výrazně problémoví budou vnímáni zahraniční zaměstnanci dělnických profesí v místních podnicích.

Specifikem Velkého Meziříčí je, že ve městě podle názoru obyvatel takřka žádné výrazně problémové skupiny nejsou.

4.5 Kulturní a sociální integrace

Český Krumlov

Graf: Subjektivní hodnota města

Významnou složkou sociální soudržnosti populace je identifikace lidí s městem, v němž žijí. Identifikaci můžeme chápat jako jejich subjektivní, sociálně zakotvený a emocionálně podbarvený vztah k prostředí města.

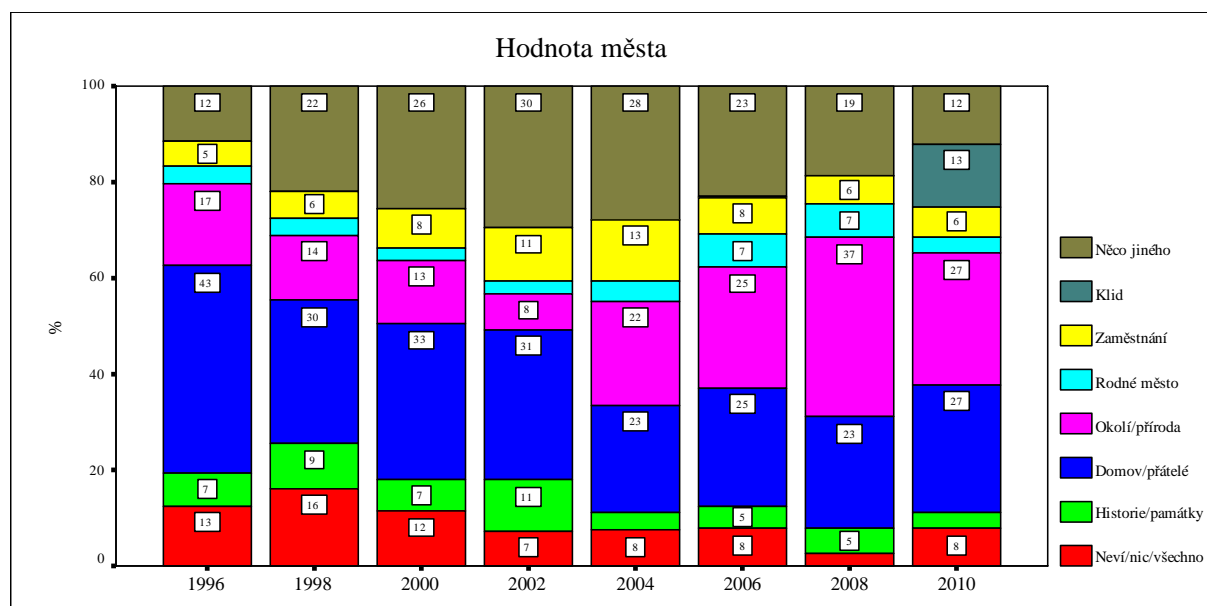
S městem identifikovaní obyvatelé znají a oceňují historii svého města, rádi se pohybují po celém městě, mají v něm hodně přátel a známých a celkově se v něm cítí dobře. Většinou jsou také více rozhodnutí ve svém městě zůstat.

Specifikem Českého Krumlova ve srovnání s jinými městy je, že největší hodnotu pro jeho obyvatele představují historie a památky. Vědomí výjimečnosti historického odkazu Českého Krumlova sehrává ale v identifikaci obyvatel s městem dlouhodobě, přes krátkodobé výkyvy v letech 2002 a 2010, stále menší roli. Nejedná se přitom o generační posun, ale o posun v postojích celé populace.

Naopak pomalu stoupá význam jednak rodného města a jednak okolního prostředí a přírody. V tom se Český Krumlov přibližuje ostatním městům.

Blatná

Graf: Subjektivní hodnota města

Významnou složkou sociální soudržnosti populace je identifikace lidí s městem, v němž žijí. Identifikaci můžeme chápat jako jejich subjektivní, sociálně zakotvený a emocionálně podbarvený vztah k prostředí města.

Identifikovaní obyvatelé znají a oceňují historii svého města, rádi se pohybují po celém městě, mají v něm hodně přátel a známých a celkově se v něm cítí dobře. Většinou jsou také více rozhodnutí ve svém městě zůstat.

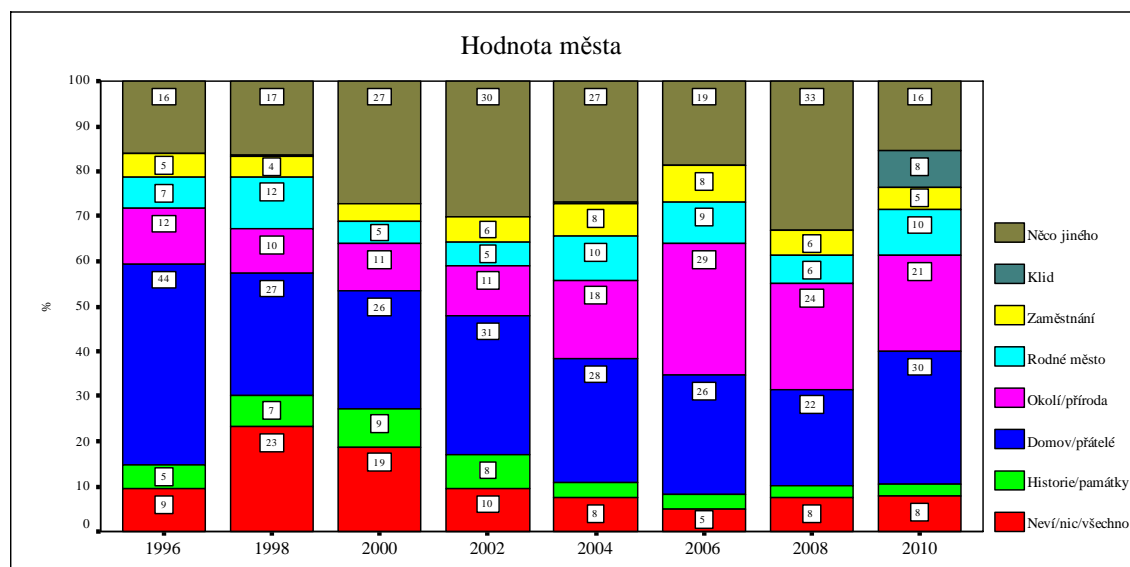
V identifikaci obyvatel s Blatnou sehrávají emocionální a sociální vazby jako jsou pocit domova ve městě a přítomnost přátel dlouhodobě stále menší roli.

Namísto nich se největší hodnotou Blatné stává jednak klidný a pohodový život ve městě a jednak okolní prostředí a příroda.

Nejedná se přitom o generační posun, tato tendence se projevuje stejně ve všech věkových kategoriích obyvatel.

Velké Meziříčí

Graf: Subjektivní hodnota města

Pro obyvatele Velkého Meziříčí byl po dlouhou dobu největší hodnotou jejich města pocit domova a přítomnost přátel.

Zvyšuje se ale podíl těch, kteří za největší hodnotu Velkého Meziříčí považují okolí města a přírodu. V okolí a příroda se tak staly v posledních letech největší hodnotou Velkého Meziříčí.

Výsledky komparace

V identifikaci obyvatel s městem sehrává stále menší roli emocionální vztah k jejich městu (pocit domova a přítomnost přátel) a namísto něj se největší hodnotou města stává jednak klidný a pohodový život v daném městě a jednak okolní prostředí a příroda. Nejedná se přitom o generační posun, tato tendence se projevuje stejně ve všech věkových kategoriích obyvatel.

Specifikem Českého Krumlova ve srovnání s ostatními městy na začátku devadesátých let bylo, že největší hodnotu pro jeho obyvatele představovaly historie a památky. Toto specifikum se však vytrácí. Vědomí výjimečnosti historického odkazu Českého Krumlova sehrává v identifikaci obyvatel s městem stále menší roli. Ani v tomto případě se nejedná o generační posun, ale o posun v postojích celé populace.

Český Krumlov

Sociální vazby

Největší část obyvatel (mezi dvěma pětinami až polovinou) si spojuje svůj domov s celým Českým Krumlovem. V domě nebo v bytě, v němž bydlí, se cítí nejlépe zhruba jedna šestina obyvatel. Poměrně velká část (až jedna třetina) se cítí nejlépe v celých jižních Čechách.

V celém městě se cítí nejlépe nejvíce nejmladší lidé (do 24 let).

S rostoucím věkem si lidé stále více spojují svůj domov se svým bytem či domem nebo ulicí, ve které bydlí. Ve věkové skupině nad 65 let je to téměř třetina.

Místo, s nímž si obyvatelé spojují svůj domov, souvisí také s jejich vzděláním. S rostoucí úrovní dosaženého vzdělání klesá podíl těch, co spojují svůj domov s bytem či domem nebo ulicí, kde bydlí, a naopak roste podíl těch, kteří svůj domov spojují s celými jižními Čechami nebo s jiným místem v republice, tedy

ne s Českým Krumlovem.

Nejvíce obyvatel Českého Krumlova (polovina) má přátele či známé po celém městě. Avšak jejich podíl od konce devadesátých let mírně klesá. Naopak dlouhodobě mírně narůstá podíl obyvatel, jejichž přátelé či známí bydlí hlavně mimo Český Krumlov nebo jinde v okrese.

S rostoucí úrovní dosaženého vzdělání klesá výrazně podíl obyvatel, jejichž přátelé a známí bydlí především ve stejné ulici jako oni sami, a také těch, jejichž přátelé a známí bydlí nejvíce v okolí města.

Místo bydliště přátel či známých obyvatel Českého Krumlova závisí na tom, zda se v Českém Krumlově narodili nebo se do něj přistěhovali. Ti, co se zde narodili, mají podstatně více přátel a známých, kteří bydlí v celém Českém Krumlově. Ti, kteří se přistěhovali, mají více přátel a známých mimo město.

Existuje silná vazba mezi bydlištěm přátel či známých obyvatel Českého Krumlova a tím, s jakým prostorem si spojují svůj domov. Lidé, kteří se více než ostatní cítí nejlépe ve svém bytě či domě nebo v ulici, kde sami bydlí, mají také více přátele a známé ve stejné ulici. Ti, co se cítí nejlépe v celém městě, mají více přátele a známé po celém Českém Krumlově. Lidé, kteří se více než ostatní cítí nejlépe mimo město, mají více přátele a známé v okolí Českého Krumlova nebo jinde v okrese.

Blatná

Sociální vazby

Největší část obyvatel (kolem dvou pětín) si spojuje svůj domov s celou Blatnou a cítí se dobře v celém městě. Poměrně velká část (pětina až čtvrtina) se cítí nejlépe pouze v domě nebo bytě, kde bydlí. Na druhé straně zhruba stejně velký podíl obyvatel spojuje svůj domov ne s městem, ale s jižními Čechami.

Nejvíce (dvě pětiny) spojují svůj domov s celým městem mladší lidé (do 34 let). S rostoucím věkem si lidé stále více svůj domov spojují bytem či domem nebo

ulici, kde bydlí. Ve věkové skupině nad 65 let je to téměř třetina.

Nejvíce přátel či známých mají obyvatelé Blatné v celém městě. Jsou to dlouhodobě tři pětiny z nich. Na druhé straně poměrně velká část (třetina) obyvatel má přátele či známé hlavně mimo Blatnou. Relativně málo obyvatel (méně než desetina) má okruh svých přátel či známých omezený na ulici, v níž bydlí.

S rostoucí úrovní dosaženého vzdělání klesá výrazně podíl lidí, kteří mají přátele a známé hlavně ve stejné ulici, kde sami bydlí, a stoupá podíl těch, jejichž přátele a známí bydlí nejvíce mimo okres. Přátele a známé mimo město má skoro třetina obyvatel s vysokoškolským vzděláním.

Místo bydliště přátel či známých obyvatel Blatné závisí na tom, zda se v Blatné narodili nebo se do ní přistěhovali. Ti, co se zde narodili, mají podstatně více (tři čtvrtiny) přátele a známé, kteří bydlí v celé Blatné. Ti, kteří se přistěhovali, mají o něco více přátele a známé, kteří bydlí mimo město.

Existuje silná vazba mezi bydlištěm přátel a známých obyvatel Blatné a tím, s jakým prostorem si spojují svůj domov. Lidé, kteří se cítí nejlépe ve svém bytě či domě nebo v ulici, kde sami bydlí, mají více přátele a známé ve stejné ulici. Lidé, kteří se cítí nejlépe v celém městě, mají také nejvíce přátele a známé po celé Blatné.

Velké Meziříčí

Sociální vazby

Nejvíce obyvatel (přibližně dvě pětiny) si spojuje svůj domov s celým Velkým Meziříčím a cítí se dobře v celém městě. Od konce devadesátých let se zvyšuje podíl obyvatel, kteří se cítí nejlépe v ulici nebo v domě či v bytě, kde bydlí (v roce 2008 dvě pětiny) a zároveň klesá podíl těch, kteří spojují svůj domov ne s městem, ale s Vysočinou (v roce 2008 méně než šestina).

Na to, s jakým místem si obyvatelé spojují svůj domov, má vliv jejich věk. Čím

jsou starší, tím více spojují svůj domov se svým bytem či domem nebo ulicí, kde bydlí. Nejlépe se zde cítí třetina obyvatel starších 65 let. Naopak nejmladší lidé (do 24 let) se nejvíce (polovina z nich) cítí nejlépe v celém městě.

Nejvíce přátel či známých mají obyvatelé Velkého Meziříčí v celém městě. Jsou to dlouhodobě zhruba tři pětiny z nich. Na druhé straně poměrně velká část (přibližně třetina) obyvatel má přátele či známé především mimo Velké Meziříčí. Pouze relativně málo obyvatel (méně než desetina) omezuje okruh svých přátel či známých na ulici, kde bydlí.

S rostoucí úrovní dosaženého vzdělání klesá podíl obyvatel, jejichž přátelé a známí bydlí nejvíce ve stejné ulici jako oni sami, a zvětšuje se podíl těch, jejichž přátelé a známí bydlí mimo město.

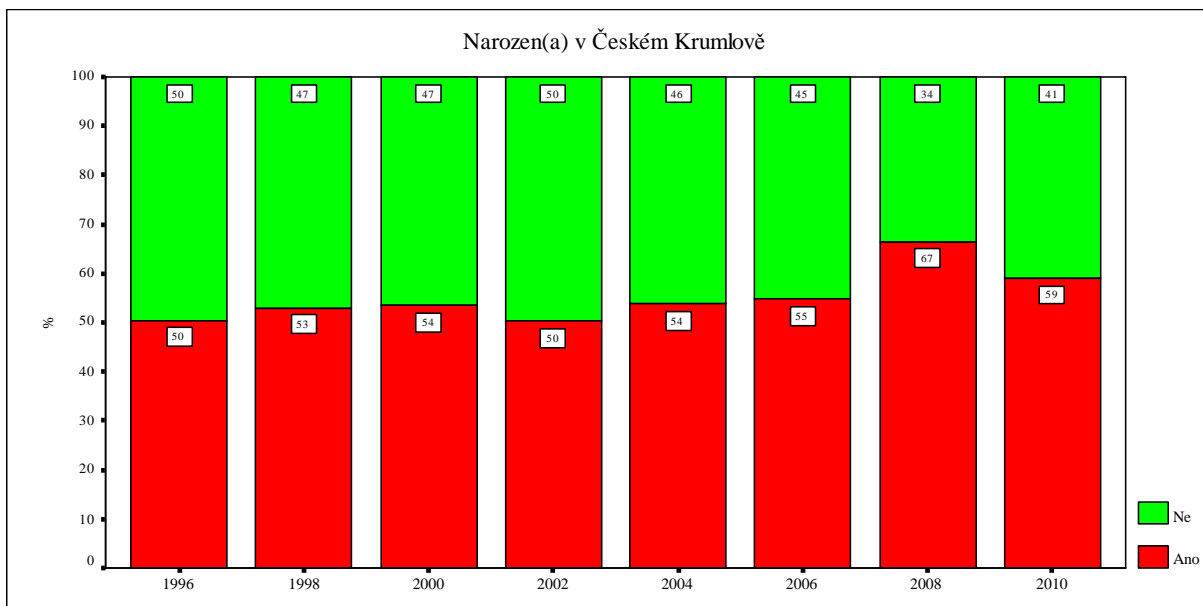
Místo bydliště přátel či známých obyvatel Velkého Meziříčí je závislé na tom, jestli se ve Velkém Meziříčí narodili. Lidé, kteří se zde narodili, mají podstatně více (dvě třetiny) přátele a známé v celém Velkém Meziříčí. Ti, kteří se přistěhovali, mají více přátele a známé mimo město.

Existuje silná vazba mezi bydlištěm přátel a známých obyvatel Velkého Meziříčí a tím, s jakým prostorem si spojují svůj domov. Lidé, kteří se cítí nejlépe ve svém bytě či domě, více než ostatní (dvě třetiny) žádné nebo skoro žádné přátele a známé nemají. Ti, co se cítí nejlépe v bytě či domě nebo v ulici, kde sami bydlí, mají více přátele a známé ve stejné ulici. Ti, co se cítí nejlépe v celém Velkém Meziříčí, mají také nejvíce přátele a známé v celém městě. Obyvatelé, kteří se cítí nejlépe mimo město, mají více přátele a známé v okolí Velkého Meziříčí nebo jinde v okrese.

4.6 Migrace

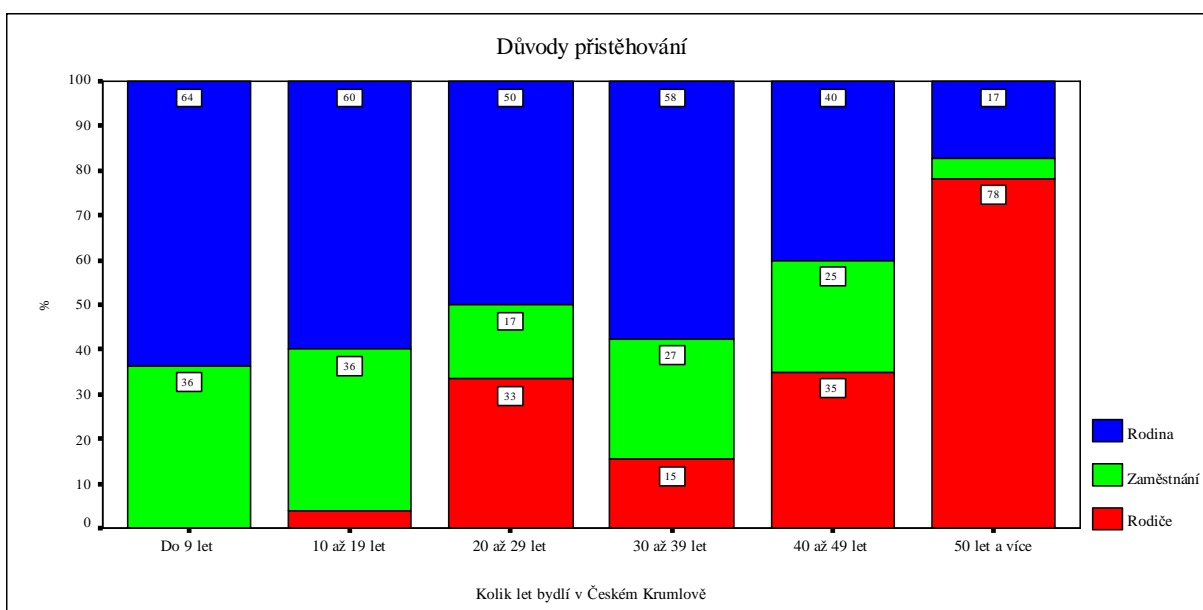
Český Krumlov

Graf: Narozeni v Českém Krumlově

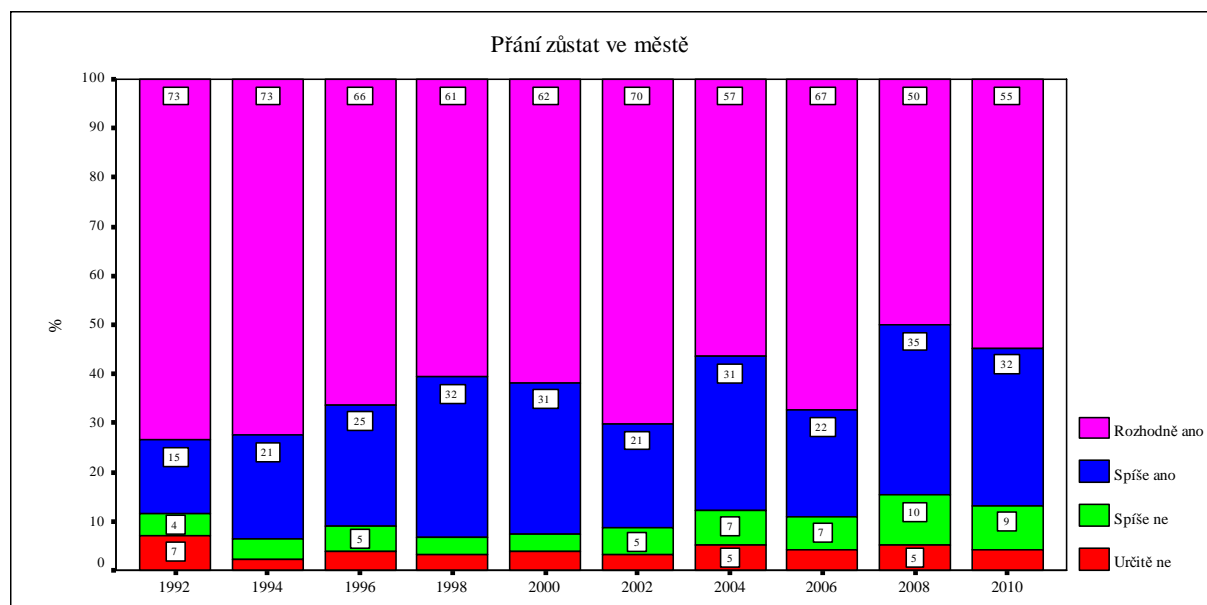
Podíl respondentů výzkumů narozených v Českém Krumlově dlouhodobě mírně stoupá.

Graf: Důvody přistěhování podle délky pobytu

Původně (do roku 1960) přicházeli do Českého Krumlova lidé hlavně jako děti s rodiči. Od šedesátých let se začalo stále více lidí stěhovat do Českého Krumlova kvůli vlastní rodině a kvůli zaměstnání. Zaměstnání působí jako důvod přistěhování nejvíce v posledních dvaceti letech.

Graf: Přání zůstat v Českém Krumlově

Naprostá většina obyvatel chce v Českém Krumlově zůstat.

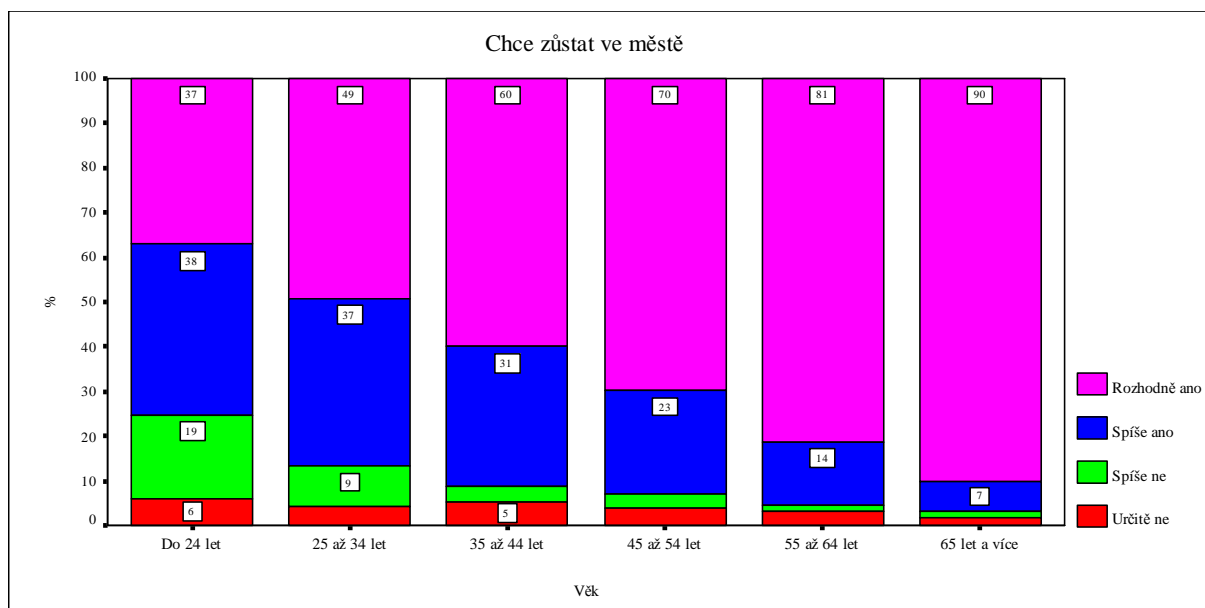
Dlouhodobě se ale snižuje podíl těch, kteří jsou pevně rozhodnutí, že ve městě zůstanou, a narůstá podíl těch, kteří zůstat nechťejí.

Navíc podíl těch, kteří chtějí zůstat ve městě rozhodně, přes určité výkyvy, v posledních letech, rovněž klesá a tvoří již jen asi polovinu.

Podstatně méně než ostatní obyvatelé chtějí v Českém Krumlově zůstat nejmladší lidé do 24 let. Asi čtvrtina z nich přinejmenším uvažuje o odchodu.

Tomu odpovídá i vztah mezi přáním zůstat ve městě a ekonomickým postavením. Nejvíce chtějí zůstat ve městě důchodci (téměř všichni). Naopak nejvíce chtějí z města odejít studenti (více než čtvrtina), ale také nezaměstnaní.

Graf: Přání zůstat podle věku

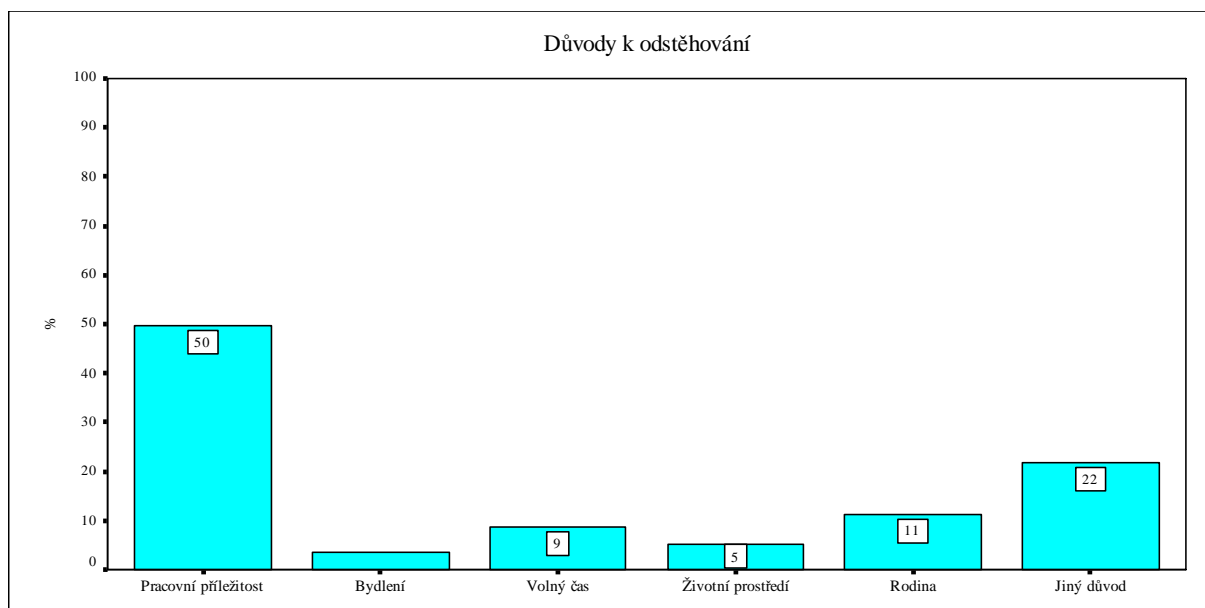

Podíl těch, kteří chtějí ve městě rozhodně zůstat, klesá s rostoucí úrovní dosaženého vzdělání. Zatímco z obyvatel se základním vzděláním chtějí ve městě zůstat rozhodně tři čtvrtiny, z lidí s vysokoškolským vzděláním jsou to méně než tři pětiny.

S rostoucí mírou zájmu a informovanosti o dění ve městě stoupá podíl těch, kteří chtějí ve městě rozhodně zůstat, a klesá podíl těch, kteří chtějí z Českého Krumlova odejít.

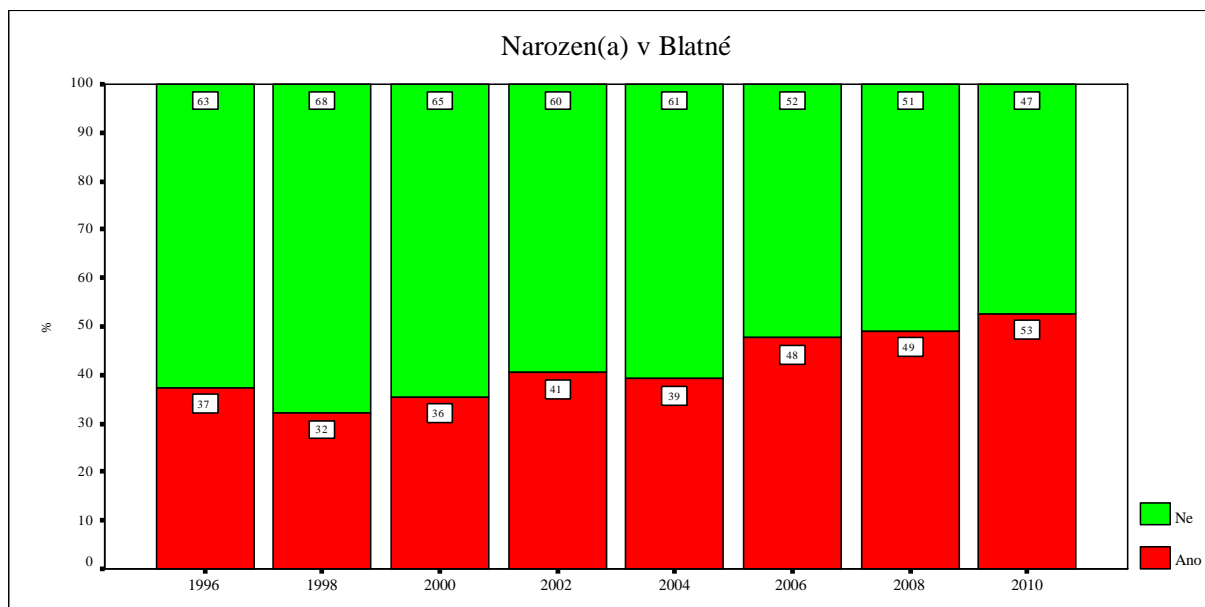
Jednoznačně největším důvodem pro odstěhování z Českého Krumlova je nedostatečná nabídka vyhovujících pracovních příležitostí.

Graf: Důvody odstěhování

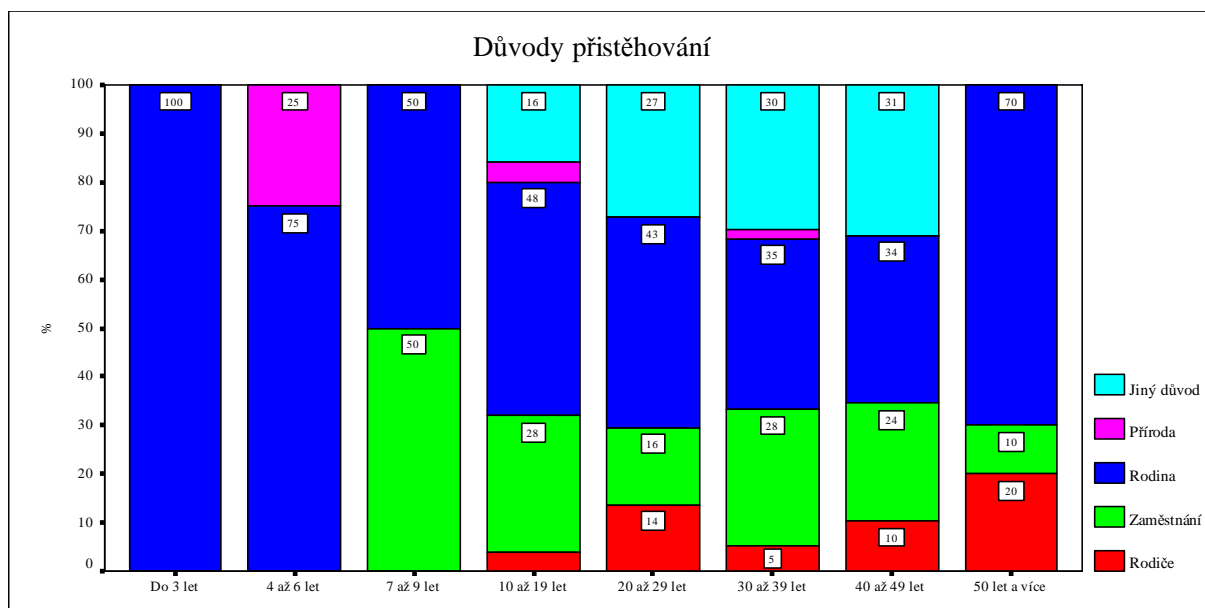
Blatná

Graf: Narození v Blatné

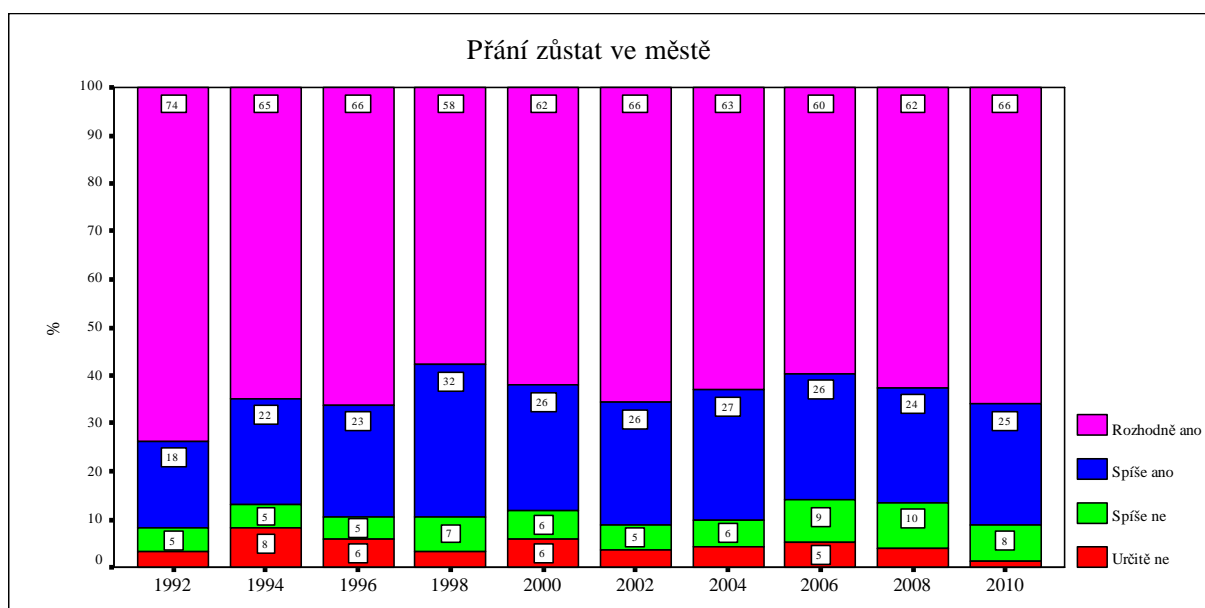
Podíl respondentů výzkumů narozených v Blatné byl dlouhodobě stoupá. V roce 2010 to bylo už více než polovina .

Graf: Důvody přistěhování podle délky pobytu

Původně přicházeli do Blatné lidé hlavně kvůli své rodině nebo jako děti s rodiči. Později, až do poloviny devadesátých let se začalo stále více lidí stěhovat do Blatné kvůli zaměstnání. V posledních letech však tento důvod vymizel a jako jednoznačně hlavní důvod zůstává rodina.

Graf: Přání zůstat v Blatné

Naprostá většina obyvatel chce v Blatné zůstat. Podíl těch, kteří chtějí v Blatné

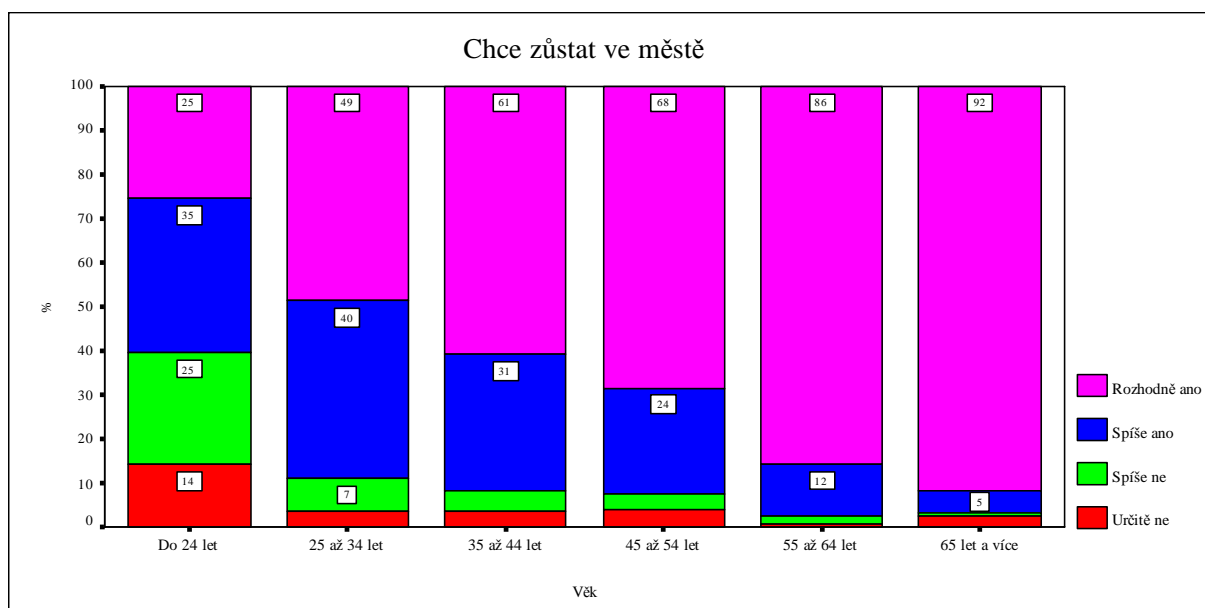
zůstat rozhodně, však mírně klesá. Na začátku devadesátých let tvořil tři čtvrtiny, v roce 2010 už jen dvě třetiny

Podstatně méně než zbývající část obyvatel chtějí v Blatné zůstat nejmladší lidé. Až dvě pětiny z nich uvažují o odchodu. Čím jsou obyvatelé starší, tím více chtějí ve městě zůstat. Téměř všichni lidé starší 65 let ve městě chtějí zůstat.

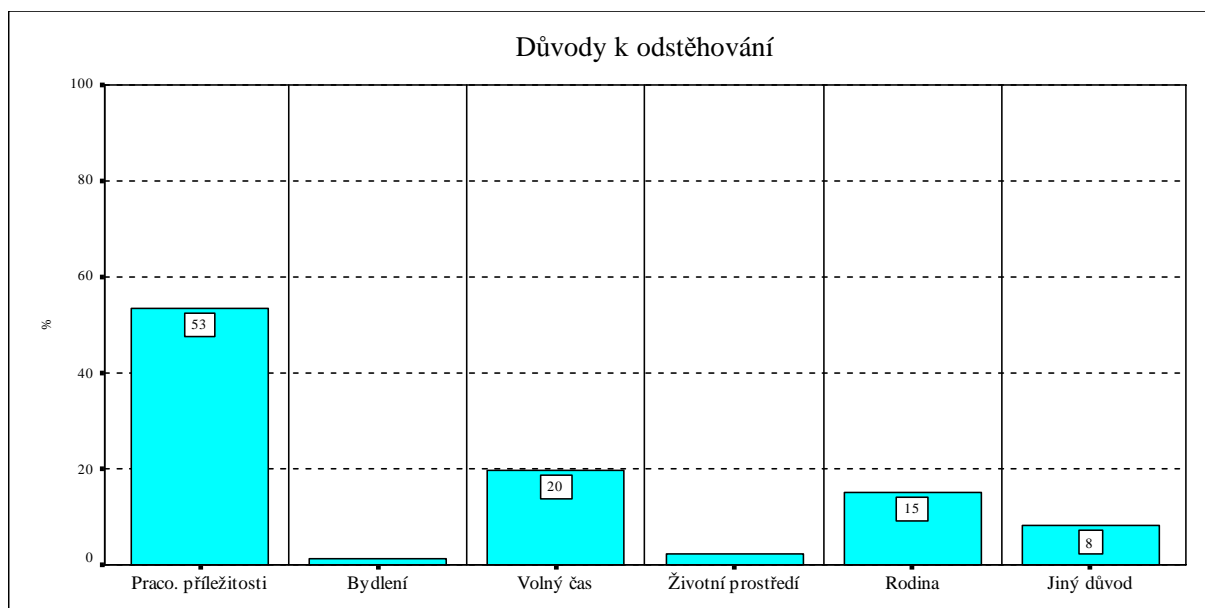
Tomu odpovídá i souvislost přání zůstat ve městě s ekonomickým postavením. Nejvíce chtějí zůstat ve městě důchodci (téměř všichni). Naopak nejvíce chtějí odejít studenti (více než polovina), přičemž pětina v Blatné nechce zůstat určitě.

S rostoucí úrovní dosaženého vzdělání klesá podíl lidí, kteří by chtěli ve městě rozhodně zůstat a stoupá podíl těch, kteří by sice zůstat chtěli, ale nejsou o tom rozhodnutí. Zatímco z lidí se základním vzděláním chtějí ve městě zůstat rozhodně tři čtvrtiny, z lidí s vysokoškolským vzděláním je to jen polovina.

Graf: Přání zůstat podle věku

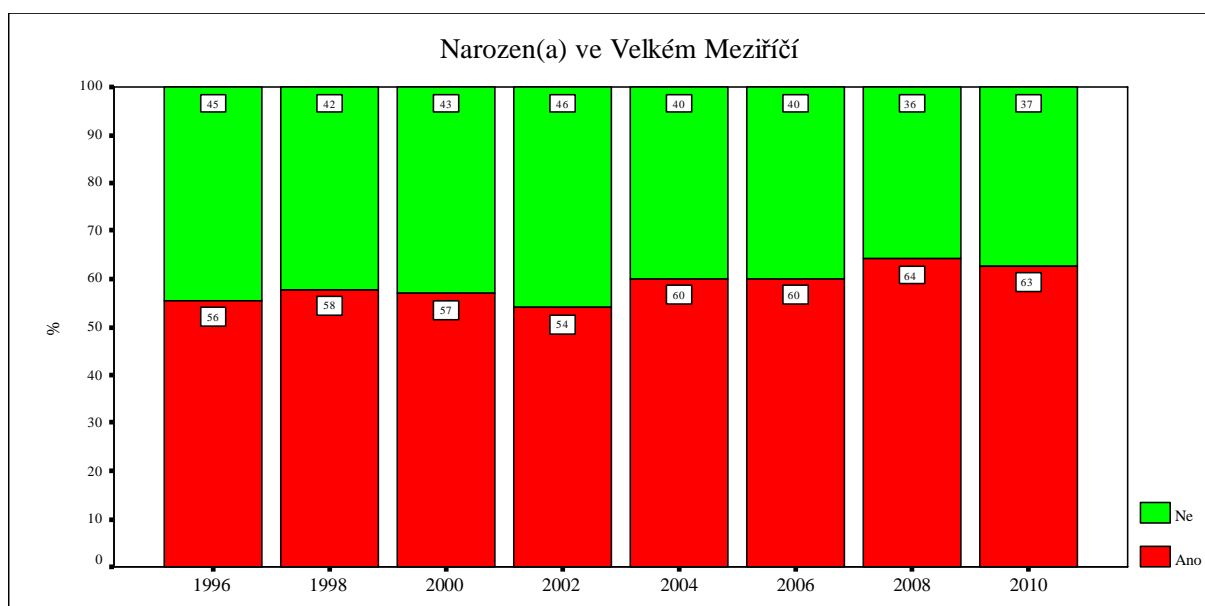
Graf: Důvody odstěhování

Jednoznačně největším důvodem pro odstěhování z Blatné jsou nedostatečné pracovní příležitosti. Druhým, ale výrazně méně závažným důvodem jsou nedostatečné možnosti trávení volného času.

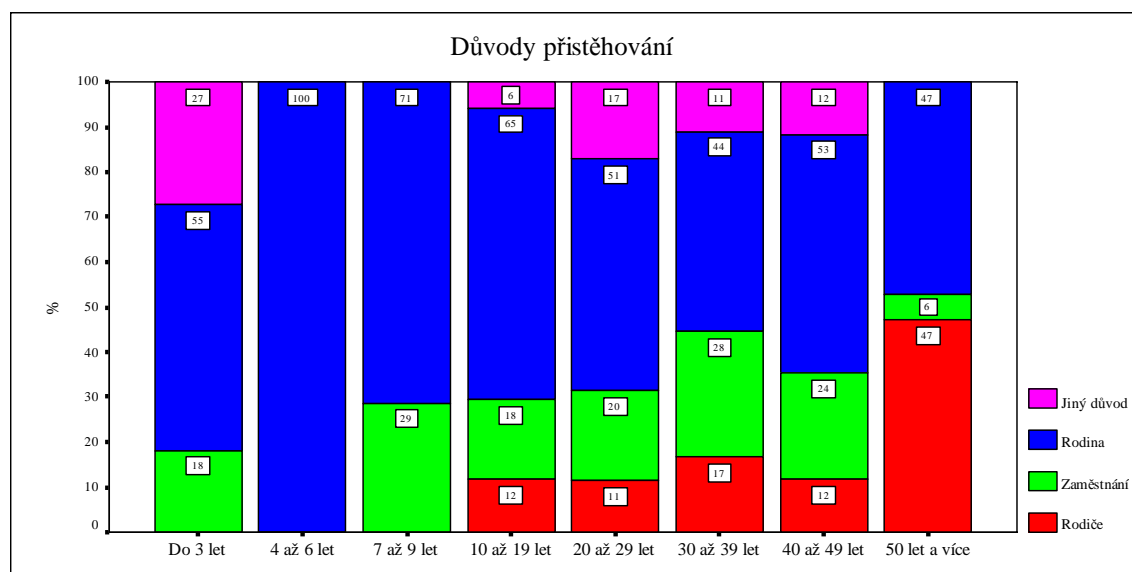
Velké Meziříčí

Graf: Narození ve Velkém Meziříčí

Podíl respondentů výzkumů narozených ve Velkém Meziříčí dlouhodobě stoupá. V roce 2010 už uvedly dvě třetiny oslovených obyvatel, že se narodily ve Velkém Meziříčí.

Graf: Důvody přistěhování podle délky pobytu

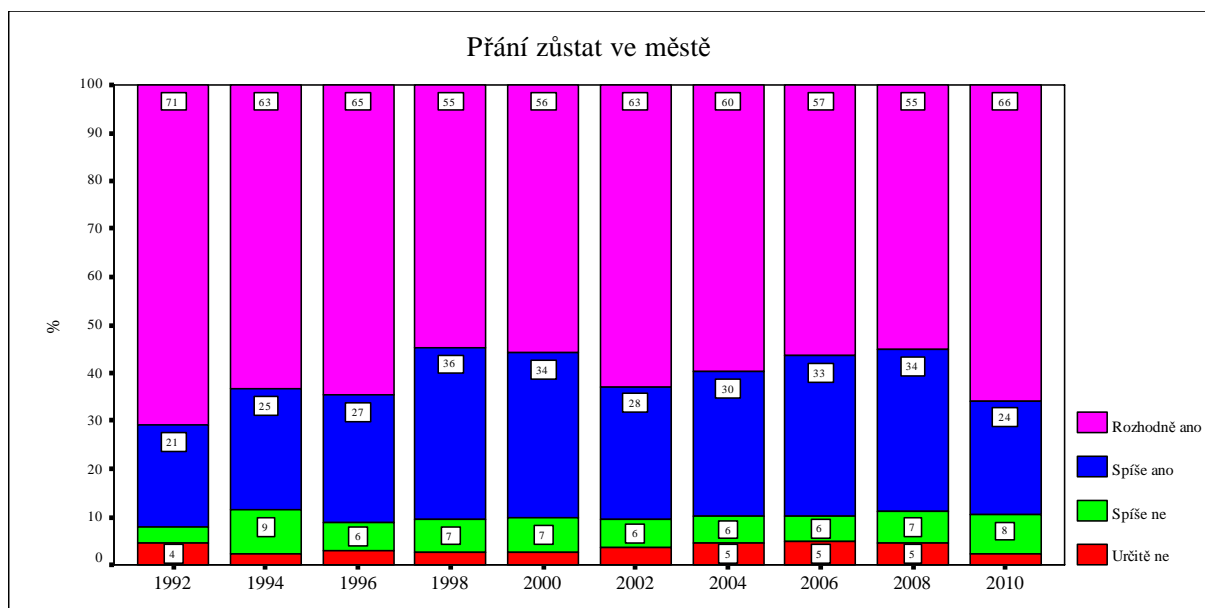

Hlavním důvodem přistěhování do Velkého Meziříčí jsou dlouhodobě rodinné vztahy rodinná situace. Zaměstnání je stále až druhořadým důvodem.

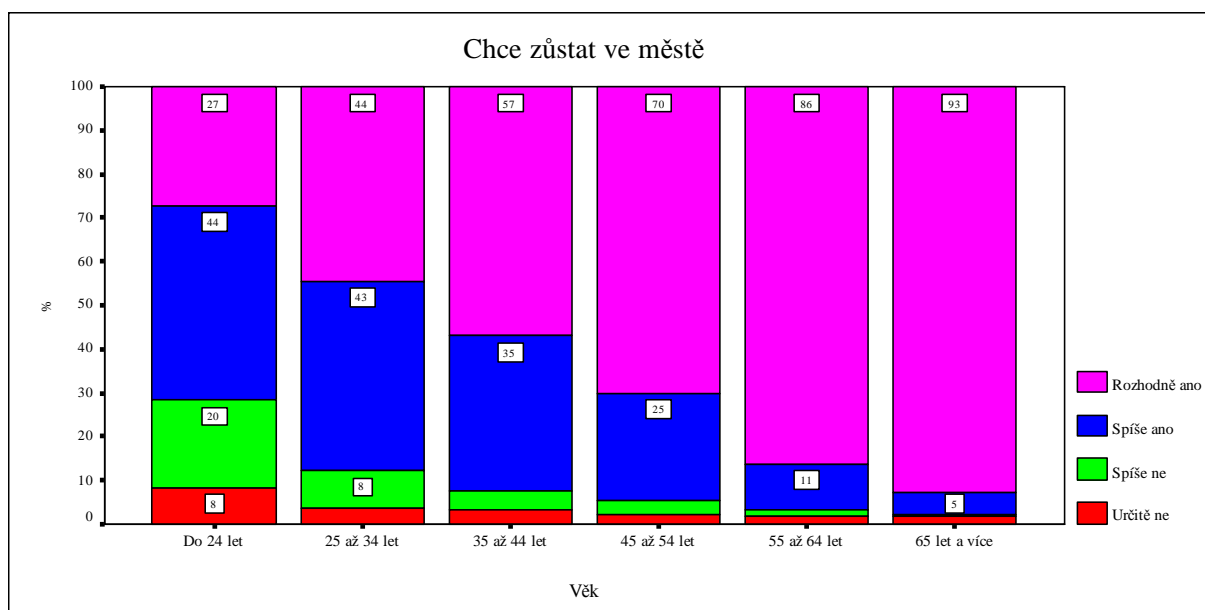
Naprostá většina obyvatel chce ve Velkém Meziříčí zůstat. Odstěhovat se chce nebo by o tom mohla uvažovat jen desetina obyvatel.

Velká většina (téměř devět desetin) obyvatel chce ve Velkém Meziříčí zůstat. Podíl těch, kteří chtějí ve Velkém Meziříčí zůstat rozhodně, však od začátku devadesátých let (kdy tvořil tři čtvrtiny) s menšími výkyvy spíše klesá. V roce 2008 to bylo jen něco přes polovinu obyvatel.

Graf: Přání zůstat ve Velkém Meziříčí

Graf: Přání zůstat podle věku

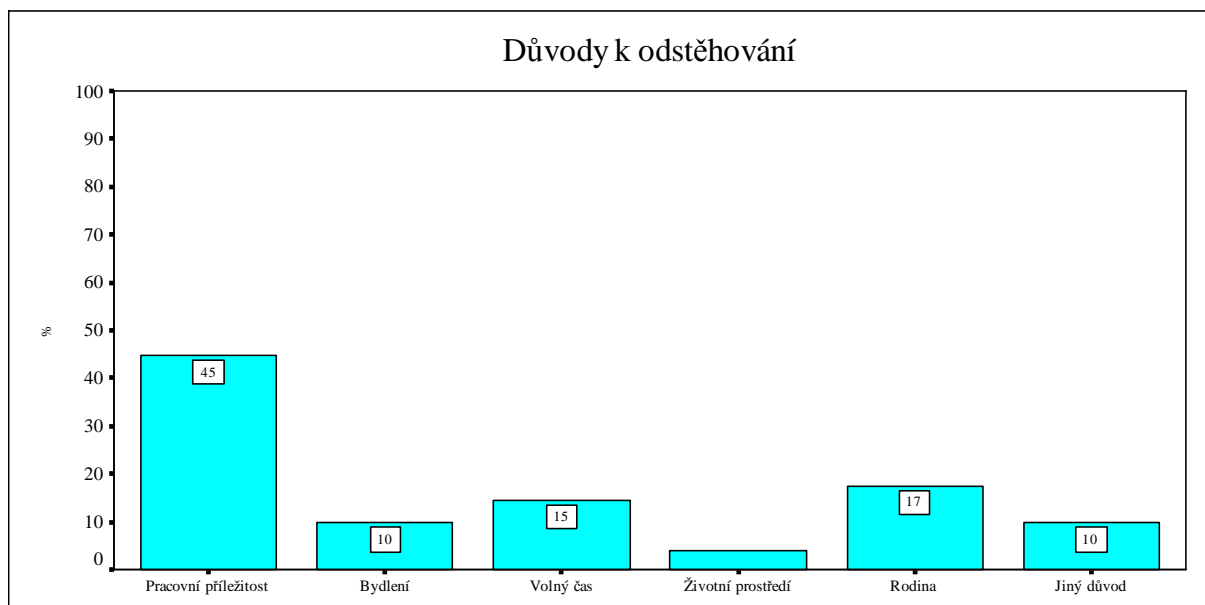

Podstatně méně než ostatní chtějí ve Velkém Meziříčí zůstat nejmladší lidé. Více než čtvrtina z nich uvažuje nebo by mohla uvažovat o odchodu.

Čím jsou obyvatelé starší, tím více chtějí ve městě zůstat. Téměř všichni obyvatelé starší 55 let jsou rozhodnuti zůstat. Oproti tomu nejmladší lidé (do 24 let) jsou rozhodnuti ve Velkém Meziříčí zůstat výrazně méně, čtvrtina jich chce

z města odejít.

Graf: Důvody odstěhování

Jednoznačně největším důvodem pro odstěhování z Velkého Meziříčí jsou nedostatečné pracovní příležitosti. Dalšími, ale výrazně méně závažnými, důvody jsou rodina a nedostatečné možnosti trávení volného času.

Výsledky komparace

Populace všech tří měst se vyznačuje poměrně vysokou stabilitou a absencí výrazných migračních tendencí. Tato stabilita je založena mimo jiné i na zatím stále ještě vysoké míře identifikace obyvatel s městem a jejich začlenění do sítě sociálních vztahů a na relativně bezproblémovém soužití různých skupin obyvatel. Zatímco míra začlenění do sítě sociálních vztahů (sociální kapitál) stoupá a konflikty mezi skupinami obyvatel se nezvyšují (s výjimkou sídliště Domoradice v Českém Krumlově), míra identifikace obyvatel s městy postupně klesá. Méně identifikovaní se svým městem jsou a největší migrační tendence mají nejmladší lidé a lidé s vyšším vzděláním.

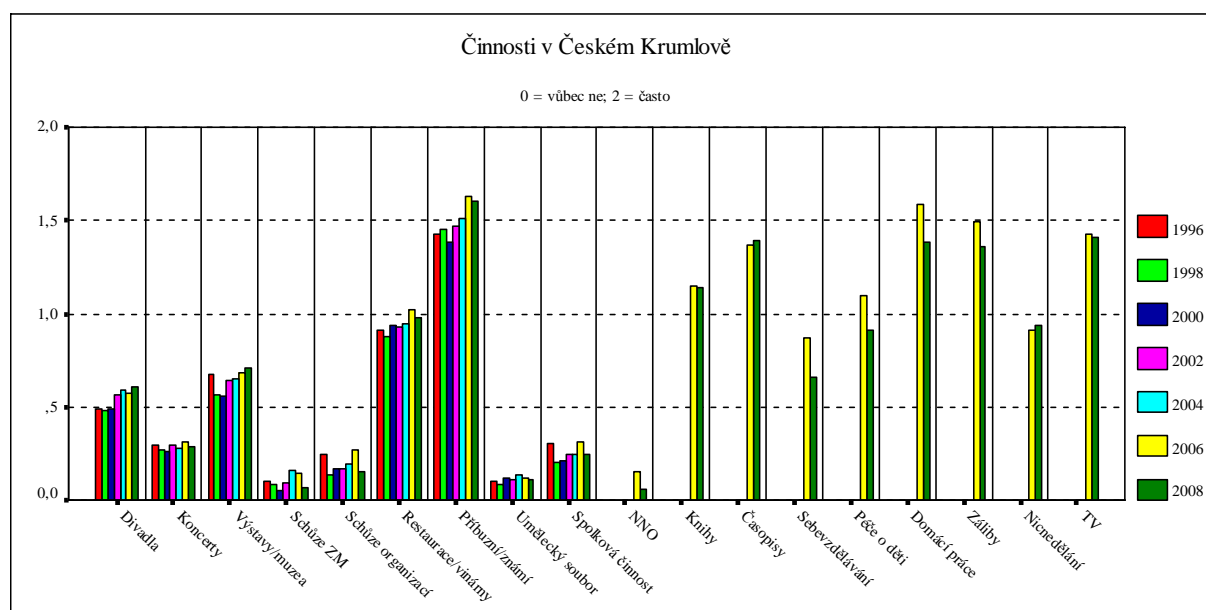
I při relativní stabilitě populace všech tří měst jim tak hrozí zhoršování jejich

věkové struktury a vzdělanostního potenciálu. Migrační tendence mladších a vzdělanějších lidí jsou způsobeny mimo jiné částečně problémy v oblastech nabídky pracovních příležitostí (důvodem není pravděpodobně ani tak nedostatek pracovních příležitostí, jako to, že město jim nenabízí dostatečně atraktivní pracovní místa se zajímavou prací, kariérním postupem a odpovídajícím platem), bydlení a možnostech trávení volného času (oboje v Českém Krumlově a v Blatné) a obchodů a služeb (v Českém Krumlově).

4.7 Kulturní a sociální jednání

Český Krumlov

Graf: Trávení volného času

Způsob trávení volného času lidí v Českém Krumlově se nejméně od poloviny devadesátých let příliš nemění. Nejvíce tráví lidé volný čas udržováním sociálních kontaktů (tj. hlavně návštěvami příbuzných a známých), domácími pracemi, sledováním televize, osobními zálibami a čtením časopisů a knih.

Mezi častěji provozované činnosti ve volném čase patří také návštěvy restaurací, vináren a klubů, péče o děti a pasivní odpočinek (tj. "nicedělání").

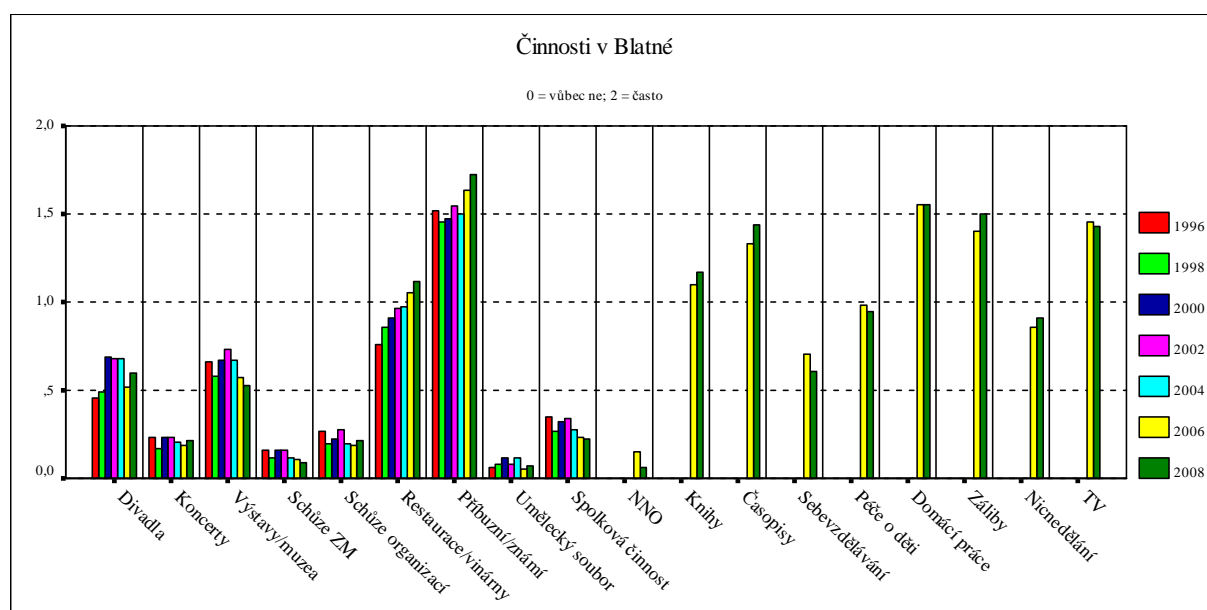
V posledních letech mírně narůstají návštěvy restaurací, vináren a klubů a návštěvy příbuzných a známých, ale také návštěvy divadel a výstav a muzeí.

Charakteristickým rysem trávení volného času je tedy především orientace na soukromou sféru (prostředí domova a okruhu blízkých lidí) a pasivita.

Pouze malá část obyvatel Českého Krumlova se ve svém volném čase věnuje aktivitám, které jsou zaměřeny na vlastní osobnostní rozvoj (sebevzdělávání, návštěvy divadelních představení, koncertů vážné hudby, výstav a muzeí) nebo jsou orientovány na zapojování se do života města (činnost ve spolcích a zájmových sdruženích nebo v amatérských uměleckých souborech, účast na schůzích a práce v neziskových organizacích).

Blatná

Graf: Trávení volného času

Způsob trávení volného času lidí v Blatné se nejméně od poloviny devadesátých let nemění. Nejvíce tráví lidé volný čas udržováním sociálních kontaktů, tedy návštěvami příbuzných a známých, dále domácími pracemi, sledováním televize, zálibami a čtením časopisů.

Mezi častěji vykonávané aktivity ve volném čase patří také návštěvy restaurací, vináren a klubů, četba knih, péče o děti a pasivní odpočinek nebo "nicnedělání".

Návštěvy restaurací, vináren a klubů a návštěvy příbuzných a známých narůstají.

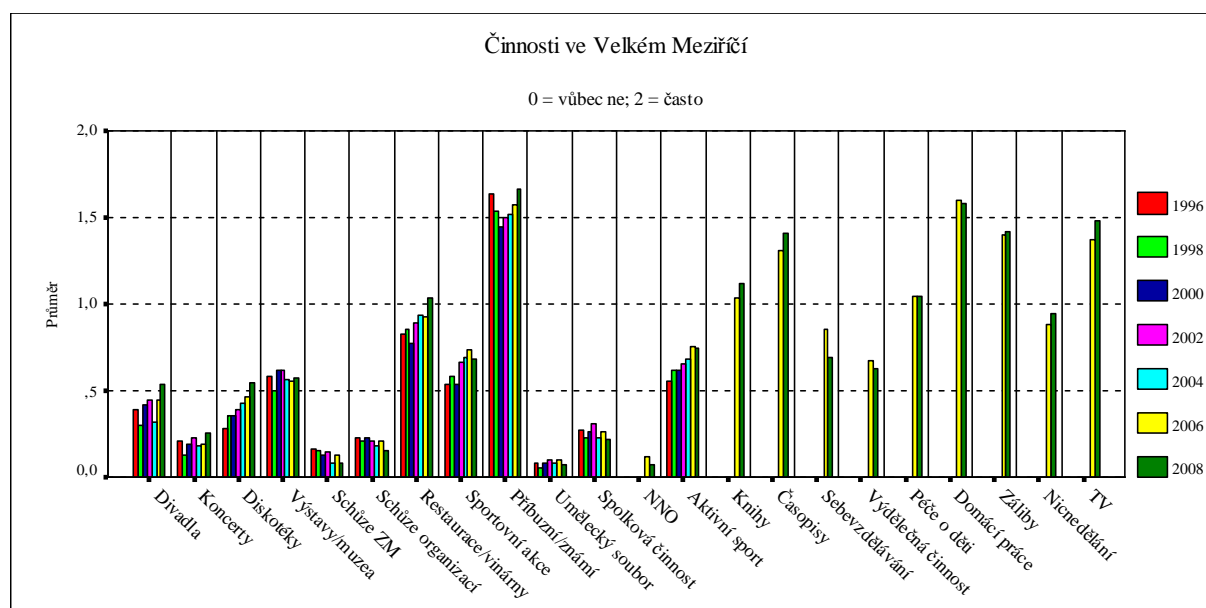
Mírně klesají činnosti ve spolcích a návštěvy výstav a muzeí.

Charakteristickým rysem trávení volného času je tedy především orientace na soukromou sféru (prostředí domova a okruhu blízkých lidí) a pasivita.

Pouze malá část obyvatel Blatné se ve svém volném čase věnuje aktivitám, které jsou zaměřeny na vlastní osobnostní rozvoj (sebevzdělávání, návštěvy divadelních představení, koncertů vážné hudby, výstav, muzeí) nebo jsou orientovány na zapojování se do života města (činnost ve spolcích a zájmových sdruženích nebo v amatérských uměleckých souborech, účast na schůzích a práce v neziskových organizacích).

Velké Meziříčí

Graf: Trávení volného času

Způsob trávení volného času lidí ve Velkém Meziříčí se nejméně od poloviny devadesátých let prakticky nemění.

Nejvíce tráví lidé volný čas návštěvami příbuzných a známých a dále domácími pracemi, sledováním televize, zálibami a čtením časopisů.

Mezi častěji vykonávané aktivity ve volném čase patří také návštěvy restaurací, vináren a klubů, četba knih, péče o děti a pasivní odpočinek (nicnedělání).

Návštěvy příbuzných a známých, návštěvy restaurací, vináren a diskoték, stejně jako aktivní a pasivní sport dlouhodobě mírně narůstají.

Charakteristickým rysem trávení volného času je tedy především orientace na soukromou sféru (prostředí domova a okruh blízkých lidí) a pasivita.

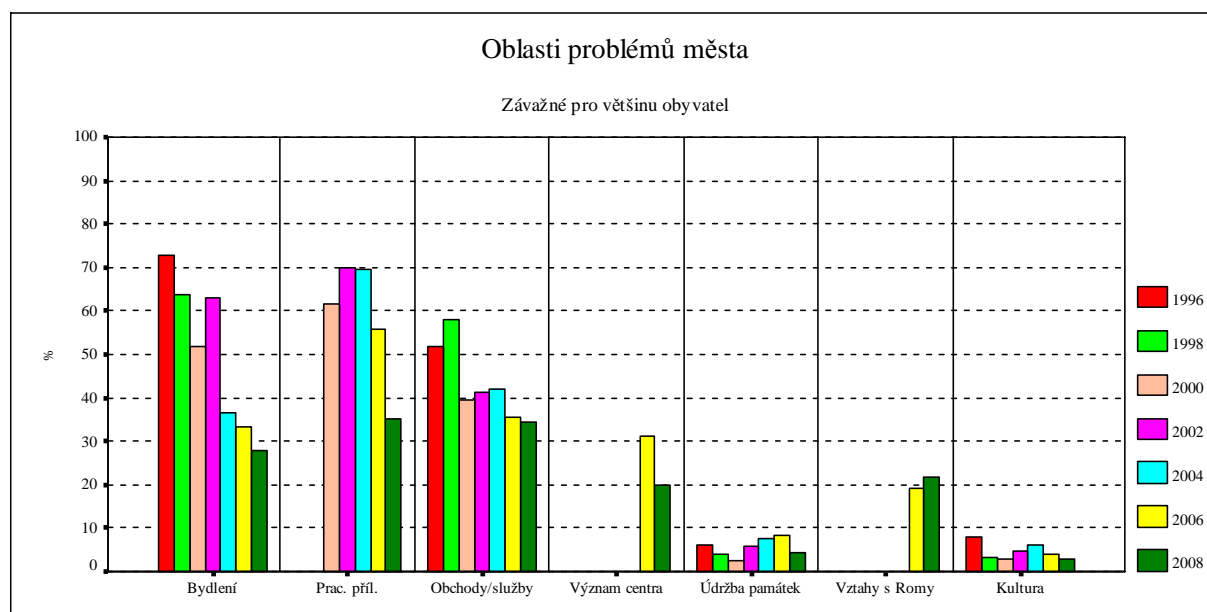
Pouze malá část obyvatel Velkého Meziříčí se ve svém volném čase věnuje činnostem, které jsou zaměřeny na vlastní osobnostní rozvoj (sebevzdělávání, návštěvy divadelních představení, koncertů vážné hudby, výstav, muzeí) nebo jsou orientovány na zapojování se do života města (činnost ve spolcích a zájmových sdruženích nebo v amatérských uměleckých souborech, účast na schůzích a práce v neziskových organizacích).

4.8 Sociokulturní prostředí

4.8.1 Kvalita prostředí

Český Krumlov

Graf: Problémy ve městě

V žádné oblasti nepocítují lidé v Českém Krumlově mimořádně závažné problémy. Největší předností města jsou pro obyvatele dobře fungující veřejné služby v oblastech školství, sociální péče, kultury, sportu a rekreace a dále technická infrastruktura a údržba památek. Za dobu konání výzkumů se zlepšovala situace v oblastech bydlení a pracovních příležitostí.

Přes celkovou spokojenost obyvatel není život v Českém Krumlově bezproblémový. Největším problémem jsou dlouhodobě obchody a služby a přes postupné zlepšování také bydlení a pracovní příležitosti. Problémy jsou i ve vztazích mezi Romy a ostatními obyvateli a ve významu centra pro život obyvatel okolních částí města.

Určité problémy se projevují v některých městských částech více než na zbývajícím území města. Je to zejména na dvou největších sídlištích. Na sídlišti Plešivec je vyšší koncentrace problémů v oblastech zdravotnictví, bydlení a

nabídky pracovních příležitostí. Obyvatelé této části města a obyvatelé sídliště Mír mají také větší tendence odstěhovat se z Českého Krumlova.

Na sídlišti Mír se v posledních letech objevují nejvíce problémy v soužití mezi Romy a ostatními.

Specifické problémy se projevují také v historickém jádru (v městských částech Latrán a Vnitřní město) hlavně v oblasti obchodů a služeb.

Problémy města uváděné obyvateli Českého Krumlova se rozdělují do pěti oblastí (výsledky faktorové analýzy jsou uvedeny v příloze):

- 1) „Veřejné služby“ (sport a rekreace, kultura, školství, veřejná doprava, obchody a služby, zdravotnictví a sociální péče). Tato oblast je dlouhodobě, s výjimkou obchodů a služeb, považována za vcelku bezproblémovou.
- 2) „Město“ (práce úředníků MěÚ a zájem vedení Města o přání a problémy obyvatel, v menší míře i zdravotnictví a sociální péče). Tato oblast je považována za středně problémovou.
- 3) „Bydlení, práce“ (bydlení, pracovní příležitosti a částečně i obchody a služby). Nabídka pracovních příležitostí je dlouhodobě považována za nejproblémovější. Přes pokles míry závažnosti jsou za problémové stále považovány i bydlení a obchody a služby.
- 4) „Podnikatelské prostředí“ (vytváření podmínek pro rozvoj podnikání a získávání investic, vztah podnikatelů k městu a usměrňování cestovního ruchu). Problémy v této oblasti nejsou příliš závažné.
- 5) „Životní prostředí, památky“ (ochrana životního prostředí, ochrana a údržba památkových objektů a částečně i technická infrastruktura). V této oblasti nejsou považovány závažné problémy.

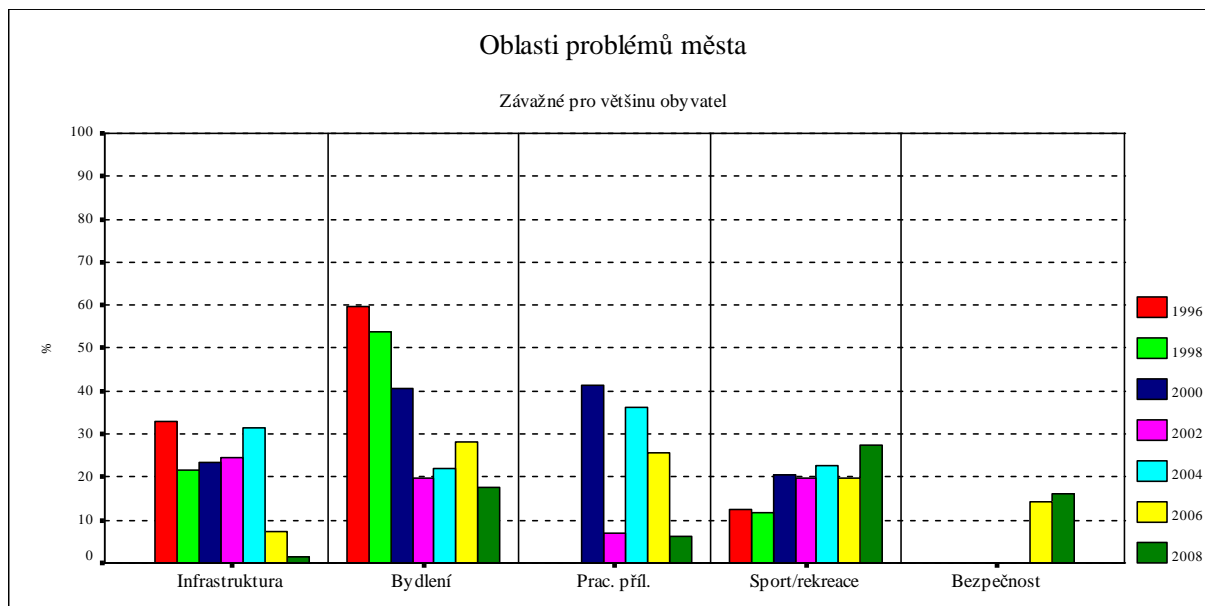
Uváděná míra závažnosti problémů ve městě souvisí s věkem. V oblasti bydlení a práce uvádějí závažné problémy především lidé v produktivním věku od 25 do 54 let, naopak nejmladší lidé (do 24 let) a nejstarší (nad 65 let) tuto oblast

považují za méně problematickou. Obyvatelé ve věku 45 až 54 let uvádějí kromě problémů v oblasti bydlení a práce více než jiné věkové kategorie také problémy v oblasti podmínek pro podnikání ve městě. Mladší lidé (do 34 let) uvádějí více než ostatní věkové skupiny problémy v oblasti vedení Města a Městského úřadu. Celkově nejméně problémů ve všech oblastech uvádí nejstarší věková kategorie nad 65 let.

Na míru uváděné problémovosti jednotlivých oblastí života města má vliv také míra zájmu a informovanost o dění ve městě. Lidé, kteří nejsou informováni o dění ve městě a vadí jim to, uvádějí více než ostatní problémy ve všech oblastech života města, s výjimkou podnikatelského prostředí. Naopak ti, co dostatečně informováni jsou, uvádějí ve všech oblastech méně problémů.

Blatná

Graf: Problémy ve městě

V žádné oblasti nepocítují lidé v Blatné mimořádně závažné problémy. Největší předností města jsou pro obyvatele dobře fungující veřejné služby v oblastech školství, sociální péče, zdravotnictví a technická infrastruktura.

Za dobu konání výzkumů se výrazně zlepšila situace v oblastech technické infrastruktury a bydlení.

Přes celkovou spokojenost obyvatel není život v Blatné bezproblémový. Největším problémem jsou dlouhodobě možnosti sportování a rekreace. Pociťují to hlavně mladší a vzdělanější lidé, a to jednak z hlediska svých potřeb a jednak z hlediska potřeb svých dětí.

Nově je druhou problémovou oblastí bezpečnost občanů a návštěvníků města. Ohrožení bezpečnosti je spojováno s existencí problémových skupin, mezi nimiž jasně převládají drogově závislí.

Problémy města uváděné obyvateli Blatné se rozdělují do pěti oblastí (výsledky faktorové analýzy jsou uvedeny v příloze):

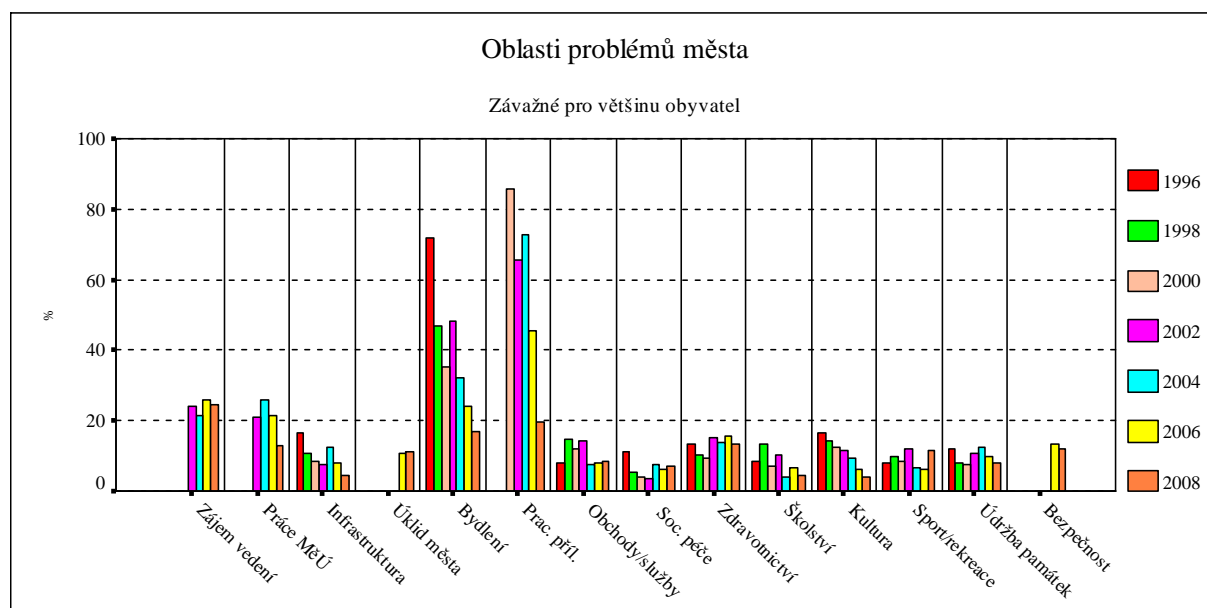
- 1) „Sociální a zdravotní oblast“ (sociální péče, školství, zdravotnictví, životní prostředí, obchody a služby a údržba památek). Tato oblast je celkově považována za málo problémovou, nejproblémovější v ní jsou jednak zdravotnictví a jednak obchody a služby.
- 2) „Sport, kultura“ (sport a rekreace, kultura). Zatímco kultura je méně problémová, problémovost sportu a rekreace výrazně narůstá.
- 3) „Práce, bydlení“ (pracovní místa, bydlení). Tato oblast je považována za nejproblémovější.
- 4) „Město, podnikání“ (zájem vedení Města o problémy a přání obyvatel, práce úředníků Městského úřadu, vztah podnikatelů k Městu, usměrňování cestovního ruchu, vytváření podmínek pro rozvoj podnikání a získávání investic, infrastruktura). Nejproblémovější v této oblasti jsou zájem vedení Města, práce úředníků Městského úřadu a podmínky pro podnikání.
- 5) „Veřejná doprava, služby“ (veřejná doprava ve městě, podmínky pro podnikání, obchody a služby a údržba památek). Nejproblémovější je v této oblasti veřejná doprava ve městě.

Pocítovaná problémovost daných oblastí souvisí s věkem. Nejméně spokojenou věkovou skupinou jsou nejmladší obyvatelé (do 24 let). Uvádějí více než ostatní problémy ve všech oblastech s výjimkou veřejné dopravy a služeb, zejména v oblasti práce a bydlení, v oblasti sportu a kultury, ve zdravotní a sociální oblasti. S přibývajícím věkem klesá kritičnost v hodnocení většiny oblastí, nejméně problémů ve všech oblastech života města uvádějí lidé nad 55 let, především starší 64 let. Obyvatelé ve věku do 44 let uvádějí více než ostatní problémy v oblasti sportu a kultury, mladší lidé (do 34 let) v oblasti vedení Města a vytváření podmínek pro podnikání. Problémy v oblasti veřejné dopravy a služeb uvádějí nejvíce lidé ve věku 35 až 44 let.

Míru uváděné problémovosti jednotlivých oblastí života města ovlivňuje také zájem a informovanost o dění ve městě. Lidé, kteří nejsou dostatečně informováni o dění ve městě a vadí jim to, uvádějí více než ostatní problémy ve všech oblastech. Naopak lidé, kteří dostatečně informováni jsou, uvádějí ve všech oblastech méně problémů.

Velké Meziříčí

Graf: Problémy ve městě

V žádné oblasti nepociťují lidé ve Velkém Meziříčí závažné problémy. Největší předností města pro obyvatele jsou dobře fungující veřejné služby (zdravotnictví, sociální péče, školství, kultura, sport či rekreace), celkové prostředí (životní prostředí, údržba památek, úklid města) a vybavenost města (obchody a služby, technická infrastruktura).

Za dobu konání výzkumů do roku 2008 se výrazně zlepšila situace v oblastech bydlení a pracovních příležitostí. Zlepšila se také situace v oblasti práce úředníků Městského úřadu, technické infrastruktury, kultury a školství.

Problémy obyvatel Velkého Meziříčí se rozdělují do šesti oblastí (výsledky faktorové analýzy jsou u vedeny v příloze:

- 1) „Zdravotní a sociální oblast“ (zdravotnictví, sociální péče a školství, částečně i životní prostředí). Tato oblast je dlouhodobě téměř bezproblémová.
- 2) „Životní prostředí, památky“ (životní prostředí a údržba památek, částečně i vztah podnikatelů a města). V této oblasti nejsou dlouhodobě závažné problémy.
- 3) „Práce, bydlení“ (pracovní místa a podmínky pro podnikání a bydlení, částečně i vztah podnikatelů a města). Jde o nejproblémovější oblast, jejíž problémovost se ale dlouhodobě prudce snižuje. V současnosti již nejsou problémy v této oblasti mimořádně závažné.
- 4) „Sport, kultura“ (sport a rekreace, kultura a částečně i usměrňování cestovního ruchu). V této oblasti nejsou pocíťovány výrazné problémy.
- 5) „Město“ (práce Městského úřadu a zájem vedení Města o problémy a přání obyvatel, částečně i infrastruktura a usměrňování cestovního ruchu). Tato oblast je považována za více problémovou, zejména pokud jde o zájem vedení Města o potřeby obyvatel.
- 6) „Doprava, služby“ (veřejná doprava a obchody a služby). V této oblasti nejsou v posledních letech pocíťovány závažné problémy.

Uváděná závažnost problémů souvisí s věkem. Nejméně spokojenou věkovou skupinou obyvatel Velkého Meziříčí jsou nejmladší lidé (do 24 let). Uvádějí více než ostatní problémy prakticky ve všech oblastech, nejvíce v oblasti práce a bydlení. S přibývajícím věkem klesá kritičnost v hodnocení všech oblastí, nejméně problémů ve všech oblastech života města uvádějí starší lidé (nad 55 let).

Na míru uváděné problémovosti jednotlivých oblastí má vliv také zájem a informovanost o dění ve městě. Lidé, kteří nejsou dostatečně informováni o dění ve městě a vadí jim to, uvádějí více než ostatní problémy ve všech oblastech. Pokud mají pocit, že jsou o dění ve městě informováni dostatečně, uvádějí naopak ve všech oblastech méně problémů.

Vnímání problémů v životě města souvisí s pocíťováním osobních problémů. Pokud lidé pocíťují problémy v jakékoliv oblasti osobního života, považují více za problémovou zdravotní a sociální oblast a oblast práce a bydlení. Ti, co mají ve svém osobním životě problémy týkající se trávení volného času, považují více za problémovou oblast fungování Města.

Výsledky komparace

Podmínky života ve všech třech městech se, podle názoru obyvatel, od počátku devadesátých let příliš nemění, a z hlediska jejich potřeb jsou vyhovující.

V žádné oblasti života svého města nepocíťují lidé mimořádně závažné problémy a s fungováním většiny institucí působících ve městě jsou spokojeni. Největší předností měst jsou pro obyvatele (1) dobře fungující veřejné služby v oblastech školství, sociální péče, zdravotnictví (kromě Českého Krumlova), umění a sportu či rekreace (poslední dvě oblasti kromě Blatné); (2) celkové prostředí města, tj. životní prostředí, údržba památek, úklid města a bezpečnost (kromě Blatné); (3) technická infrastruktura. Na rozdíl od Blatné a Velkého Meziříčí, v Českém Krumlově také hodnotí lidé velmi dobře volnočasové instituce (divadla a koncerty, galerie, knihovny, kino a sportovní zařízení) a vzdělávací instituce (základní a střední školy, zařízení pro mládež, uměleckou

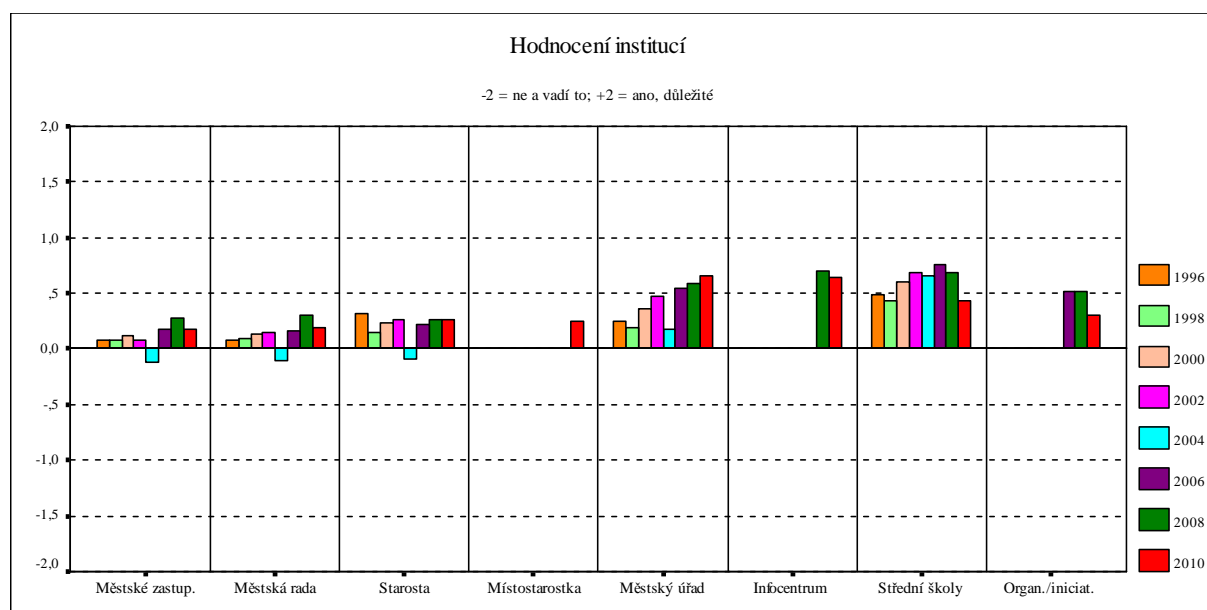
školu).

V Českém Krumlově a v Blatné je rozporuplně hodnocena oblast zdravotnictví. Většina obyvatel je s ní spokojena a hodnotí pozitivně zdravotnická zařízení, na druhé straně poměrně velká část považuje tuto oblast za velmi problémovou a hodnotí zdravotnická zařízení negativně. V obou městech hodnotí negativně zdravotnická zařízení nejvíce ženy s malými dětmi.

4.8.2 Fungování institucí

Český Krumlov

Graf: Hodnocení institucí

Všechny uvedené instituce v Českém Krumlově hodnotí lidé spíše pozitivně. Nejvíce jsou spokojeni s fungováním městského úřadu a Infocentra. Hodnocení městského úřadu se dlouhodobě zlepšuje.

V posledních letech se mírně zhoršilo hodnocení středních škol z hlediska nabídky vzdělání a hodnocení neziskových organizací.

V roce 2010 byl do otázky zahrnut jen omezený počet institucí oproti výzkumům

do roku 2008. Z toho úplného seznamu institucí většinu hodnotili obyvatelé Českého Krumlova kladně. Nejvíce jsou spokojeni s fungováním divadla a koncertních sálů, galerií, knihovny, kina a sportovních zařízení.

Přihlédneme-li však i k důležitosti, kterou fungování institucí připisují, pak jsou nejlépe hodnocena zařízení poskytující zdravotní péči, s nimiž jsou spokojeny asi dvě pětiny. Přibližně třetina hodnotí pozitivně fungování státní i Městské policie, kulturních institucí jako jsou divadla a koncertní sály, galerie, knihovna a kino, fungování školských a vzdělávacích institucí a sportovní zařízení.

Dlouhodobě stoupá spokojenost s fungováním základních a středních škol, zařízení pro mládež, umělecké školy, knihovny a Městského úřadu. Naopak spokojenost s fungováním zdravotnických zařízení klesá.

Ze všech institucí jsou obyvatelé Českého Krumlova nejvíce nespokojeni se zdravotnickými zařízeními. Negativně je hodnotí pětina obyvatel a jejich podíl se neustále zvyšuje. Vzhledem k tomu, že fungování zdravotnických zařízení hodnotí na druhé straně velká část obyvatel pozitivně, je zřejmé, že jde o instituce, jejichž fungování je vnímáno nejvíce rozporuplně.

Vedení Města, tj. Zastupitelstvo města, Městskou radu, starostu a Městský úřad, a také Městskou policii hodnotí negativně méně než desetina obyvatel.

Nespokojenost s fungováním vedení Města byla od roku 1996 stabilní, v roce 2004 (kdy byly postoje obyvatel k městu celkově nejkritičtější) mírně vzrostla, poté se ale snížila.

Instituce se podle hodnocení dělí do čtyř skupin (výsledky faktorové analýzy jsou uvedeny v příloze):

- 1) „Umění, vzdělávání“ (galerie, divadlo a koncertní sály, informační středisko, knihovna, zájmová sdružení, kostely). Fungování této skupiny institucí je hodnoceno pozitivně, přičemž její hodnocení se dlouhodobě zlepšuje.
- 2) „Vedení Města“ (Rada a Zastupitelstvo města, starosta, Městský úřad). Tato skupina je celkově hodnocena spíše pozitivně, ale hůře než většina

ostatních. V jejím rámci je nejlépe hodnocen Městský úřad, jehož hodnocení se dlouhodobě zlepšuje.

- 3) „Školství“ (základní a střední školy, zařízení pro mládež a umělecká škola). Tyto instituce patří dlouhodobě k lépe hodnoceným, přičemž jejich hodnocení se mírně zlepšuje.
- 4) „Zábava“ (diskotéky a noční podniky, sportovní zařízení a kino). Z této skupiny jsou pozitivně hodnoceny zejména kino a sportovní zařízení.

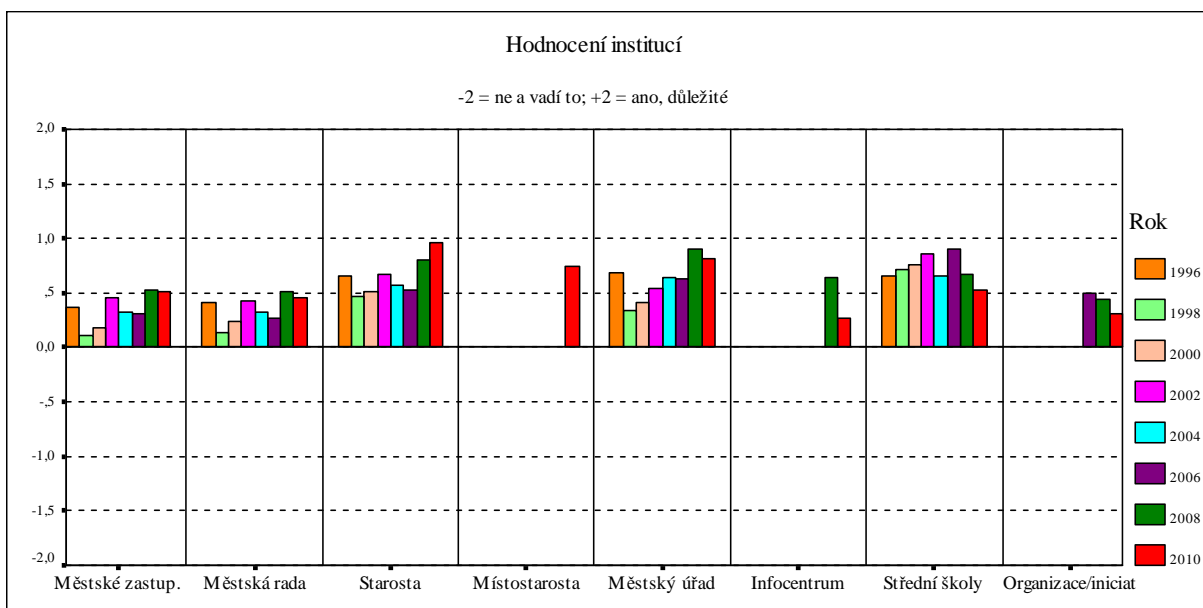
Hodnocení fungování institucí souvisí s věkem. Čím jsou lidé starší, tím více jsou pro ně důležité a lépe podle nich fungují instituce tvořící vedení Města. To hodnotí nejvíce negativně lidé ve věku 35 až 44 let. Čím jsou mladší, tím více jsou pro ně důležité a lépe podle nich fungují instituce v oblasti zábavy a školství. Nejvíce spokojeni se zařízeními, která poskytují zábavu, jsou mladší lidé (do 34 let). Se školskými a vzdělávacími institucemi jsou více spokojeni lidé do 44 let.

Spokojenost s fungováním školských a vzdělávacích institucí ve městě souvisí s tím, zda mají lidé děti mladší patnácti let. Těmto institucím připisují větší význam a lépe je hodnotí ti, kteří mají alespoň jedno dítě mladší patnácti let.

Hodnocení institucí ve městě ovlivňuje míra zájmu a informovanosti o dění ve městě. Čím lépe jsou obyvatelé o dění ve městě informováni, tím lépe podle nich všechny instituce fungují. Největší nespokojenost se všemi institucemi, s výjimkou uměleckých a vzdělávacích, vyjadřují lidé, kteří nejsou informováni o dění ve městě a vadí jim to.

Hodnocení institucí souvisí se sociálním kapitálem. Lidé, kteří mají více známých, na něž se mohou v obtížných situacích obrátit s žádostí o pomoc, a současně se na ně druzí lidé více obracejí s žádostí o pomoc, jsou spokojenější s fungováním institucí zajišťujících umění a vzdělávání, školství a zábavu a hůře než ostatní hodnotí vedení Města. Lidé, kteří mají méně známostí, jsou nadprůměrně nespokojeni s fungováním všech skupin institucí.

Graf: Hodnocení institucí

Všechny uvedené instituce v Blatné hodnotí lidé pozitivně. Nejvíce jsou spokojeni s prací starosty a místostarosty a s fungováním Městského úřadu.

Hodnocení všech složek vedení města se dlouhodobě zlepšuje. V posledních letech se mírně zhoršuje hodnocení středních škol z hlediska nabídky vzdělání a hodnocení neziskových organizací.

V roce 2010 byl do otázky zahrnut jen omezený počet institucí oproti výzkumům do roku 2008. Z toho úplného seznamu institucí většinu hodnotili obyvatelé většinu kladně. Nejvíce jsou spokojeni s fungováním knihovny a studovny, místního tisku a také s fungováním Městského úřadu a se starostou.

Přihlédneme-li však i k důležitosti, kterou fungování institucí připisují, pak jsou nejlépe hodnocena zařízení poskytující zdravotní péči, spokojena je s nimi téměř polovina. Necelé dvě pětiny jsou spokojeny s fungováním knihovny a studovny. Třetina je spokojena s fungováním Městského úřadu a se starostou.

Od konce devadesátých let stoupá spokojenost s fungováním Městského úřadu a přes pokles v roce 2008, dlouhodobě také spokojenost s fungováním kina či

videoklubu.

Nejvíce jsou obyvatelé nespokojeni s fungováním sportovních zařízení, dvě pětiny uvádějí, že tato zařízení fungují špatně a velmi jim to vadí.

Nespokojenost se sportovními zařízeními přitom dlouhodobě roste. Dále jsou obyvatelé nejvíce nespokojeni s fungováním jednak policie (Městské i státní) a jednak zdravotnických zařízení. Uvedené instituce fungují špatně a velmi to vadí podle necelé pětiny. Desetina je také nespokojena s fungováním divadel a koncertů a zařízení pro mládež.

Instituce se podle hodnocení dělí do šesti skupin (výsledky faktorové analýzy jsou uvedeny v příloze):

- 1) „Umění, zájmy“ (galerie, divadlo/koncerty, zájmová sdružení). Tato skupina institucí funguje poměrně dobře, přičemž její hodnocení se dlouhodobě zlepšuje.
- 2) „Vedení Města“ (Rada a Zastupitelstvo města, starosta, Městský úřad). Vedení Města je hodnoceno celkově spíše pozitivně, ale hůře než většina ostatních skupin. V jeho rámci jsou lidé nejvíce spokojeni s fungováním Městského úřadu, jehož hodnocení se dlouhodobě zlepšuje, a také se starostou.
- 3) „Školství“ (základní školy, střední školy, umělecká škola, zařízení pro mládež). Tyto instituce patří dlouhodobě k lépe hodnoceným, přičemž jejich hodnocení stále mírně stoupá.
- 4) „Sport, zábava“ (sportovní zařízení, diskotéky a noční podniky). S fungováním sportovních zařízení roste dlouhodobě nespokojenost a od roku 2000 jsou sportovní zařízení hodnocena nejhůře ze všech institucí.
- 5) „Vzdělávání“ (vzdělávací středisko, informační středisko). V rámci této skupiny se dlouhodobě zvyšuje spokojenost s fungováním infocentra.
- 6) „Kostely, knihovny“ (kostely, knihovna, kino). Knihovny či studovny a kino jsou po zdravotnických zařízeních nejlépe hodnocenými institucemi,

přičemž spokojenost s kinem dlouhodobě stoupá.

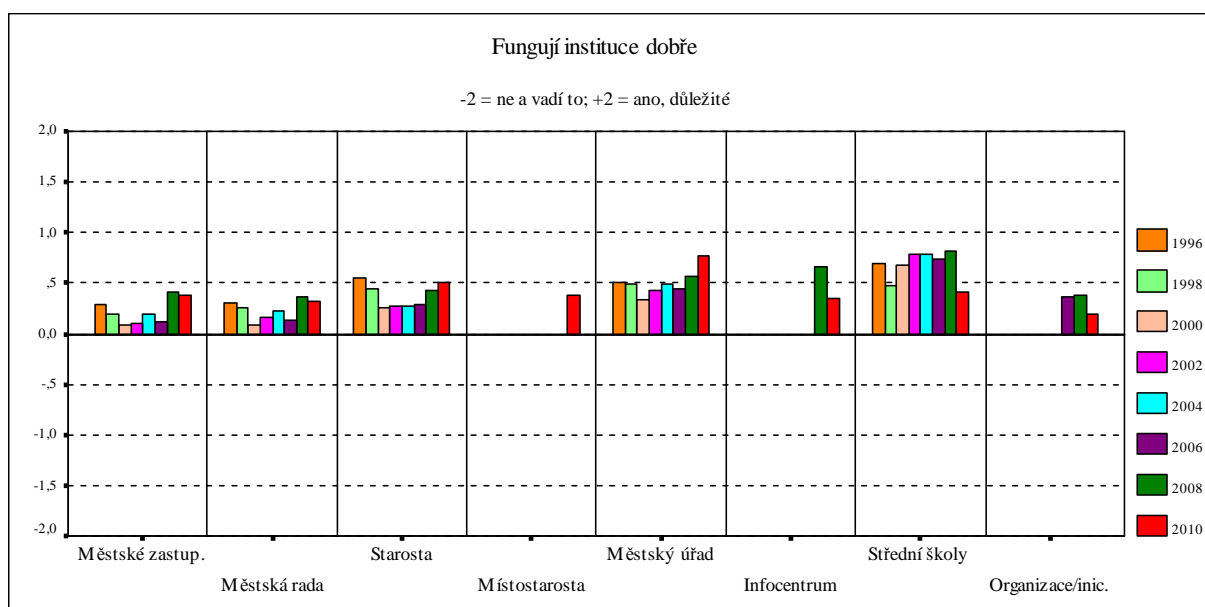
Hodnocení daných skupin institucí souvisí s věkem. Čím jsou lidé starší, tím více jsou pro ně důležité a lépe podle nich fungují umělecké a zájmové instituce a také vedení Města. Čím jsou mladší, tím víc jsou pro ně důležité a lépe podle nich fungují instituce v oblasti školství a v oblasti sportu a zábavy. Největší výhrady k fungování institucí v oblasti sportu a zábavy mají obyvatelé ve věku 45 až 54 let.

Spokojenost s fungováním institucí je ovlivněna mírou zájmu informovanosti o dění ve městě. Čím lépe jsou lidé informováni o dění ve městě, tím podle nich všechny skupiny institucí fungují lépe. Výrazně lépe než ostatní hodnotí fungování všech skupin ti, kteří jsou o dění ve městě informováni dostatečně. Ti, kteří naopak nejsou dostatečně informováni o dění ve městě a vadí jim to, hodnotí nejhůře vedení Města.

Nespokojenost s fungováním institucí souvisí s tím, v jakých oblastech pocítují lidé osobní problémy. Ti, kteří pocítují osobní problémy v oblastech práce, vzdělání a kultury a vztahů s lidmi, hodnotí hůře než ostatní většinu institucí, zejména však vedení Města.

Hodnocení institucí souvisí se sociálním kapitálem. Lidé, kteří mají více známých, na něž se mohou v obtížných situacích obrátit s žádostí o pomoc, jsou nadprůměrně spokojenější s vedením Města. Lidé, na něž se druzí více obracejí s žádostí o pomoc, hodnotí lépe než ostatní fungování všech skupin institucí s výjimkou institucí vzdělávacích.

Graf: Hodnocení institucí

Všechny uvedené instituce ve Velkém Meziříčí hodnotí lidé pozitivně. Nejvíce z nich jsou spokojeni s fungováním Městského úřadu a s prací starosty. (výzkum probíhal v červnu 2010). Hodnocení všech složek vedení města se v posledních letech mírně zlepšilo.

V roce 2010 se mírně zhoršilo hodnocení středních škol z hlediska nabídky vzdělání, hodnocení neziskových organizací a hodnocení městského infocentra.

V roce 2010 byl do otázky zahrnut jen omezený počet institucí oproti výzkumům do roku 2008. Z toho úplného seznamu institucí většinu hodnotili obyvatelé většinu kladně. Nejvíce jsou spokojeni s fungováním zařízení poskytujících zdravotní péči, knihoven a studoven, sportovních zařízení a základních škol.

To platí, i když přihlídneme k důležitosti, kterou fungování institucí připisují. I pak jsou nejlépe hodnocena zařízení poskytující zdravotní péči, spokojena je s nimi polovina obyvatel. Třetina je spokojena s fungováním knihovny a studovny, sportovních zařízení a základních škol.

Pětina až čtvrtina obyvatel je spokojena s fungováním Městského úřadu,

Městské i státní policie, místního tisku, zařízení poskytujících sociální péči, středních škol, zařízení pro mládež, divadel, galerií a kina.

V hodnocení fungování jednotlivých institucí, ať už pozitivním nebo negativním, se od začátku devadesátých let neprojevují žádné jednoznačné vývojové trendy.

S žádnou z uvedených institucí nejsou obyvatelé města dlouhodobě výrazně nespokojeni. Nejvíce, kolem desetiny, je nespokojeno s fungováním Městské i státní policie. Od roku 2002 klesá nespokojenost s fungováním vedení Města.

Podle hodnocení se instituce dělí do pěti skupin (Výsledky faktorové analýzy jsou uvedeny v příloze):

- 1) „Umění a zájmy“ (galerie, divadlo a koncertní sály, zájmová sdružení, kostely a částečně knihovna). S touto skupinou jsou obyvatelé poměrně spokojeni, nejvíce s knihovnou.
- 2) „Vedení Města“ (Rada, Zastupitelstvo, starosta, Městský úřad). S vedením Města jsou obyvatelé spokojeni nejméně, ale jejich nespokojenost s ním v posledních letech klesá.
- 3) „Školy“ (základní školy, střední školy, umělecká škola a zařízení pro mládež, a částečně ještě zdravotnická zařízení). Školy patří k lépe hodnoceným institucím.
- 4) „Zábava“ (diskotéky a noční podniky, sportovní zařízení, kino). S těmito institucemi jsou obyvatelé spokojeni, nejvíce se sportovními zařízeními a s kinem.
- 5) „Vzdělávání“ (informační středisko, vzdělávací středisko). Zatímco spokojenost se vzdělávacím střediskem je poměrně nízká, od roku 2000 výrazně stoupla spokojenost s informačním střediskem.

Hodnocení všech skupin institucí závisí na věku. Čím jsou lidé starší, tím jsou pro ně důležitější a lépe podle nich fungují umělecké a zájmové instituce a také vedení Města. Čím jsou mladší, tím víc jsou pro ně důležitější a lépe podle nich fungují instituce v oblasti zábavy, v menší míře také školské a vzdělávací

instituce. Nejmladší lidé (do 24 let) jsou výrazně více než ostatní spokojeni se zařízeními, která poskytují zábavu, ale současně nejvíce nespokojeni s fungováním institucí z oblasti umění.

Nespokojenost s fungováním institucí souvisí s tím, v jakých oblastech pocítují lidé osobní problémy. Ti, kteří pocítují osobní problémy v oblasti práce a zaměstnání a v oblasti mezilidských vztahů, jsou méně spokojeni s vedením Města.

Výsledky komparace

Ve všech třech městech je relativně hůře než většina institucí hodnoceno vedení Města (Zastupitelstvo a Rada města, starosta a Městský úřad). Pouze malá část obyvatel je s ním ale nespokojena výrazně. Hodnocení vedení měst, zejména městských úřadů, se přitom spíše zlepšuje. Spokojenost s vedením měst (stejně jako s většinou ostatních institucí) úzce souvisí se zájmem lidí o dění v jejich městě a s mírou jejich informovanosti o něm. Negativní hodnocení vedení měst je spojené s nezájmem a s nedostatkem informací o tom, co se ve městech děje. Je tedy spíše projevem apriorní nedůvěry v legitimní politické instituce nebo narušeného celkového vztahu k vlastnímu městu než reakcí na osobní negativní zkušenosti s danými institucemi.

Specifickou roli hrají v životě vybraných měst umělecké a volnočasové instituce. Obyvatelé jim připisují velký význam a velmi citlivě reagují na to, když v některých směrech neuspokojují jejich požadavky. Nejzřetelněji se to ukázalo v Blatné, kde se možnosti sportování a rekreace podle obyvatel stávají čím dál více jedním z nejzávažnějších problémů. Z uměleckých institucí mají ve všech městech největší význam a nejlepší hodnocení knihovny a po nich divadla, koncertní sály, galerie a kina. Důležitost a hodnocení fungování jednotlivých uměleckých a volnočasových institucí závisí především na vzdělání a věku obyvatel. Instituce poskytující zábavu (jako např. diskotéky) jsou pochopitelně důležité hlavně pro nejmladší obyvatele bez ohledu na jejich vzdělání, a ti jsou se stávající nabídkou celkem spokojeni. Umělecké instituce jsou důležité hlavně

pro vzdělanější lidi, víceméně bez ohledu na jejich věk.

Přes celkovou spokojenost obyvatel není život ani v jednom z daných měst bezproblémový. V každém se však projevují jiné problémy. V Českém Krumlově dokonce existují určité problémy v základních podmínkách života, tj. v nabídce pracovních příležitostí a v bydlení (i když v posledních letech stále méně) a v oblasti obchodů a služeb. Problémy v oblastech bydlení a práce pociťují více ženy a lidé ve věku 25 až 34 let (kdy obvykle zakládají rodiny) a 45 až 54 let (kdy se obvykle jejich děti osamostatňují). Problémy s pracovním uplatněním ve městě nemají jen lidé s nižším vzděláním, ale také lidé s vysokoškolským vzděláním. V jejich případě však nejde ani tak o samotnou nabídku pracovních příležitostí jako o její nízkou atraktivitu.

V Blatné jsou jednoznačně největším a dlouhodobě narůstajícím problémem možnosti sportování a rekreace. Pociťují to hlavně mladší a vzdělanější lidé; to jednak z hlediska svých potřeb a jednak z hlediska potřeb svých dětí. Druhou problémovou oblastí je bezpečnost občanů a návštěvníků města, což se projevuje i ve výhradách části obyvatel k práci městské i státní policie. Ohrožení bezpečnosti je spojováno s existencí problémových skupin, mezi nimiž dominují drogově závislé osoby.

Ve Velkém Meziříčí se podařilo problémy v oblastech bydlení a pracovních příležitostí, které zde byly v devadesátých letech stejně závažné jako v Českém Krumlově, výrazně snížit. Největší nespokojenost je zde s městskou i státní policií. Celková bezpečnostní situace města je přitom ale hodnocena poměrně dobře. Nespokojenost se tedy týká jiných aspektů práce obou policií.

Přes existenci dílčích problémů, které odrážejí místní specifika zkoumaných měst, je v nich kvalita života relativně dobrá a to na celém jejich území. V žádných částech nedochází k nadměrné koncentraci problémů. Plně to však platí jen o Blatné a o Velkém Meziříčí. V Českém Krumlově se v některých městských částech určité problémy koncentrují zřetelně více než na zbývajícím území. Je to zejména na dvou největších sídlištích. Na sídlišti Plešivec je vyšší koncentrace problémů v oblastech zdravotnictví, bydlení a nabídky pracovních příležitostí. Obyvatelé této městské části a obyvatelé sídliště Mír mají také větší

tendence odstěhovat se z města. Na sídliště Mír v posledních letech navíc eskalují problémy v soužití mezi Romy a ostatními. Problémy se ale koncentrují také v historickém jádru, v městských částech Latrán a Vnitřní město. Hlavně v oblasti obchodů a služeb, která se zde dlouhodobě podřizuje potřebám cestovního ruchu.

Kvalita života ve zkoumaných městech odráží specifika místních podmínek. Ta se však projevují jen v dílčích problémech. Celkově vykazuje až překvapivě shodné znaky. Ve všech třech městech se podmínky života po roce 1992 celkově dlouhodobě mírně zlepšují, i když ne stejně rychle a ve stejných směrech. Podstatné ale je, že se zlepšují v základních oblastech života, jako jsou práce, bydlení a volný čas (až na specifické výjimky), že ve všech třech městech fungují uspokojivě místní orgány veřejné správy a je v nich příznivé sociální klima.

Díky tomu a také díky poměrně klidnému a atraktivnímu prostředí měst a jejich okolí, jsou města zařazena do výzkumu, přitažlivými sídly pro většinu jejich populace. Neplatí to však pro všechny obyvatele. Výrazně méně přitažlivý je život v nich pro lidi s vysokými profesními aspiracemi a s vysokými nároky na rozsah a kvalitu služeb, včetně nabídky uměleckých a volnočasových aktivit, které jsou pro zbývající populaci dostačující.

5 Závěry

Závěry k původním základním hypotézám výzkumu:

H 1: Adaptace na transformační a integrační procesy probíhá v každém ze zkoumaných měst odlišně. Větší roli v tom však hrají patrně vnější faktory (např. cizí investoři) a odlišné startovací podmínky než historické sociální a kulturní odlišnosti. Specifika využívání a rozvoje sociokulturního potenciálu jednotlivých měst se projevují méně, než hypotéza předpokládala. Naopak, více se zřejmě projevuje unifikační působení dlouhodobého přetrvávání vzorů chování zafixovaných univerzálně v české populaci před rokem 1989.

H 1.1: Míra sociální integrace Českého Krumlova je stejně vysoká jako zbývajících měst. Město prošlo rychle výraznou změnou především v první polovině devadesátých let, ale k výraznějšímu zvýšení flexibility a kompetentnosti obyvatel dodnes nedošlo. To je v současné době jednou z hlavních bariér dalšího rozvoje města.

H 1.2: Vysoká míra sociální integrace Blatné zůstala zachována, existuje však riziko, že ji naruší vnější faktor, příchod zahraničních dělníků do podniku vlastněného zahraničním investorem. Populace prokázala dostatečnou flexibilitu a bez velkých problémů se postupně zadaptovala na probíhající změny.

H 1.3: V první polovině devadesátých let se určité problémy v sociální soudržnosti a v sociokulturním potenciálu Velkého Meziříčí, patrné ve srovnání s dalšími dvěma městy, projevily. V dalších letech se však snižovaly a populace města se na transformační a integrační procesy adaptuje úspěšně.

H 2: Vliv specifík sociokulturního potenciálu jednotlivých měst zeslábl mnohem rychleji, než hypotéza předpokládala, a navíc samotná tato specifika se stírají v důsledku působení vnějších kulturních, společenských a ekonomických faktorů.

Závěry na základě reinterpretace výsledků:

Český Krumlov

Díky poměrně klidnému a atraktivnímu prostředí města a jeho okolí je Český Krumlov přitažlivý pro většinu obyvatel. Neplatí to však pro všechny. Méně přitažlivý je život ve městě pro nejmladší obyvatele s vyššími profesními aspiracemi a se specifickými nároky na možnosti trávení volného času, které jsou pro zbývající populaci dostačující.

V Českém Krumlově je sice poměrně nízká dynamika vývoje vzdělanostní a profesní struktury. Ale jeho obyvatelé si poměrně rychle osvojují některé dovednosti vyžadované změnami politickými a ekonomickými podmínkami i dovednosti nutné k ovládnutí moderních komunikačních prostředků. Na druhé straně se vyznačují stagnací vzdělanostních a profesních aspirací a nižší inovativností.

Populace Českého Krumlova je poměrně stabilní, bez velkých migračních tendencí. Tato stabilita je založena mimo jiné i na poměrně vysoké míře identifikace obyvatel s městem a jejich začlenění do sítě sociálních vztahů a na relativně bezproblémovém soužití různých skupin obyvatel. Zatímco míra začlenění do sítě sociálních vztahů stoupá, míra identifikace obyvatel s městem postupně klesá a zvyšuje se konfliktnost vztahů mezi Romy a ostatními, hlavně v některých částech města. Celková soudržnost obyvatelstva, která je jedním z předpokladů jeho stability, se tedy spíše snižuje.

Méně identifikovaní se svým městem jsou a největší migrační tendence mají nejmladší lidé. Populace Českého Krumlova je tedy sice relativně stabilní, ale současně hrozí zhoršování její věkové struktury a v důsledku toho i její struktury vzdělanostní.

Většina uvedených pozitiv i problémů není specifikem Českého Krumlova. Projevuje se, byť různě intenzivně, i v dalších dvou městech zahrnutých do výzkumů. Pravděpodobně se týká většiny našich malých měst.

Specifika Českého Krumlova se, kromě větší nespokojenosti s obchody a

službami způsobené jejich orientací na turisty, projevují ve třech oblastech. Jsou to jednak problémy ve vztazích mezi Romy a ostatními obyvateli (ve zbývajících dvou městech ovšem Romové ve větším počtu nežijí). Jednak význam role historie a památek v utváření vztahu obyvatel k městu. A jednak hodnocení pracovních příležitostí a rekvalifikace. V Českém Krumlově s rostoucím vzděláním stoupá spokojenost s nabídkou pracovních příležitostí, nejvíce vyhovuje lidem s vysokoškolským vzděláním. Ochotnější rekvalifikovat se na práci v obchodě, službách nebo cestovním ruchu jsou lidé s nižším vzděláním. A přestože jsou ochotnější rekvalifikovat se, považují možnosti nalézt v Českém Krumlově vhodné zaměstnání za horší.

Blatná

Díky poměrně klidnému a atraktivnímu prostředí města a jeho okolí je Blatná přitažlivá pro většinu obyvatel. Neplatí to však pro všechny. Méně přitažlivý je život v Blatné pro lidi s vysokými profesními aspiracemi a s vysokými nároky na rozsah a kvalitu služeb, včetně nabídky kulturních a volnočasových aktivit, které jsou pro zbývající populaci dostačující.

V Blatné je nízká dynamika nejen vývoje vzdělanostní a profesní struktury. Její obyvatelé si sice poměrně rychle osvojují některé dovednosti vyžadované změněnými politickými a ekonomickými podmínkami a více méně i dovednosti nutné k ovládnutí moderních komunikačních prostředků. Na druhé straně se vyznačují stagnací vzdělanostních a profesních aspirací a nízkou inovativností.

Populace Blatné se vyznačuje poměrně vysokou stabilitou bez velkých migračních tendencí. Tato stabilita je založena mimo jiné i na zatím stále ještě vysoké míře identifikace obyvatel s městem a jejich začlenění do sítě sociálních vztahů a na relativně bezproblémovém soužití různých skupin obyvatel. Zatímco míra začlenění do sítě sociálních vztahů stoupá a konflikty mezi skupinami obyvatel se nezvyšují, míra identifikace obyvatel s městem postupně klesá.

Méně identifikovaní se svým městem jsou a největší migrační tendence mají

nejmladší lidé a lidé s vyšším vzděláním. Populace Blatné je tedy sice relativně stabilní, ale současně hrozí zhoršování její věkové struktury a jejího vzdělanostního potenciálu.

Všechna uvedená pozitiva i všechny uvedené problémy nejsou specifickým znakem Blatné. Identifikovali jsme je i v dalších dvou městech zahrnutých do výzkumu. A pravděpodobně se týkají většiny, ne-li všech našich malých měst.

Velké Meziříčí

Díky poměrně klidnému a atraktivnímu prostředí města a jeho okolí je Velké Meziříčí přitažlivé pro většinu obyvatel. Neplatí to však pro všechny. Méně přitažlivý je život ve městě pro nejmladší obyvatele a pro vzdělanější obyvatele s vyššími profesními aspiracemi a s vyššími nároky na služby a možnosti v oblasti volného času, které jsou pro zbývající populaci dostačující.

Ve Velkém Meziříčí je sice poměrně nízká dynamika vývoje vzdělanostní a profesní struktury. Ale jeho obyvatelé si poměrně rychle osvojují některé dovednosti vyžadované změněnými politickými a ekonomickými podmínkami i dovednosti nutné k ovládnutí moderních komunikačních prostředků. Na druhé straně se vyznačují stagnací vzdělanostních a profesních aspirací a nižší inovativností.

Populace Velkého Meziříčí je vysoce stabilní, bez velkých migračních tendencí. Tato stabilita je založena mimo jiné i na poměrně vysoké míře identifikace obyvatel s městem a jejich začlenění do sítě sociálních vztahů a na relativně bezproblémovém soužití různých skupin obyvatel.

Méně identifikovaní se svým městem jsou a největší migrační tendence mají nejmladší lidé. Populace Velkého Meziříčí je tedy sice relativně stabilní, ale současně hrozí zhoršování její věkové struktury a v důsledku toho i její struktury vzdělanostní.

Všechna uvedená pozitiva i všechny uvedené problémy nejsou specifikem Velkého Meziříčí. Projevují se, byť různě intenzivně, i v dalších dvou městech zahrnutých do výzkumů. Pravděpodobně se týkají většiny našich malých měst.

6 Literatura

- Baldersheim, H. & Illner, M. & Offerdal, A. & Rose, L. & Swianiewicz, P. (eds) (1996). *Local Democracy and the Processes of Transformation in East-Central Europe*. Oxford: Westview Press.
- Baumann, Z. (2000). *Globalizace. Důsledky pro člověka*. Praha: Mladá fronta.
- Berger, P.L. (ed.) (1998). *The Limits of Social Cohesion: Conflict and Mediation in Pluralist Societies: A Report of the Bertelsmann Foundation to the Club of Rome*. Boulder: The Perseus Books Group/Westview Press.
- Bollen, K. A. & Hoyle, R.H. (1990) Perceived Cohesion: A Conceptual and Empirical Examination. In *Social Forces* Vol. 69, č. 2.
- Bourdieu, P. & Passeron, J.C. (1977). *Reproduction in Education, Society and Culture*. London: Sage Publications.
- Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. In Richardson J.G. (ed.) *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. New York: Greenwood Press.
- Coleman, J. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital. In *American Journal of Sociology*. Vol 94.
- Collins, R. (2004). *Interaction Ritual Chains*. Princeton: Princeton University Press.
- Čermák, D. (ed.) (2009). Aplikace principů partnerství a participace v prostředí malých měst České republiky. In *Sociologické studie 6*. Praha: Sociologický ústav AV.
- DiMaggio, P. (1991). Social Structure, Institutions, and Cultural Goods: The Case of the United States. In Bourdieu, P. & Coleman, J.S. *Social Theory for a*

Changing Society. Westview Press

Eyal, G. & Szelenyi, I. & Townsley, E. (1998). *Making Capitalism without Capitalists: The New Ruling Elites in Eastern Europe*. London: Verso.

Featherstone, M. (1993). Global and local cultures, in: J. Bird, B. Curtis T. Putnam, G. Robertson, L. Tickner (eds.) *Mapping the Futures: Local Cultures, Global Change*. London: Routledge.

Hägerstrand, T. (1967): *Innovation Diffusion as A Spatial Process*. Chicago-London: The University of Chicago Press

Hubáček, O. a kol (1995). *Funkce lokální kultury v inovaci životního stylu*. Praha: Katedra teorie kultury FFUK.

Hubáček, O. & Matějů, M. & Soukup, V. (2005). Lokální kultura jako předmět kulturologické analýzy. In *Kultúra a roznorodost' kultúrneho*. Acta Culturologica zv.13. Bratislava: Filozofická fakulta Univerzity Komenského.

Hubáček, O. & Opletalová, L. & Matějů, M. (2009). *Sociokulturní adaptace malých měst. Kulturní a sociální změny v lokální společnosti 1992 až 2008*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta.

Hubáček, O. (2009). Kvalita života v malých městech. *SOCIOweb Sociologický webzine*, Vol. 9, č. 2.

Hubáček, O. (2009). Lidské zdroje malých měst. *SOCIOweb Sociologický webzine*, Vol. 9, č. 2.

Hubáček, O. (2010). Inovativnost v sociokulturním potenciálu malých měst. In *Horizonty kulturologie*. Bratislava: Národné osvetové centrum.

Hubáček, O. (2010). Role obnovy památek v reintegraci měst. In *Český Krumlov: Od rezidenčního města k památce světového kulturního dědictví*. České Budějovice: Národní památkový ústav ÚOP České Budějovice.

Kearns, A. & Forrest, R. (2000). *Social Cohesion and Multilevel Urban*

Governance. In *Urban Studies*, Vol. 37.

Labovitz, S. & Hagedorn, R. (1975). *Introduction to Social Research*. New York: McGraw-Hill.

Machonin, P. & Tuček, M. (1999). *Česká společnost v transformaci. K proměně sociální struktury*. Praha: SLON.

Machonin, P. & Mlčoch, L. & Sojka, M. (2000). *Ekonomické a společenské změny v české společnosti po roce 1989. Alternativní pohled*. Praha: Karolinum.

Machonin, P. (2005). *Česká společnost a sociologické poznání. Problémy společenské transformace a modernizace od poloviny šedesátých let 20. století do současnosti*. Praha: ISV nakladatelství.

Mareš, P. (2006). Sociální exkluze, sociální inkluze a sociální koheze: diskurs a realita. In *Sociální vyloučení a sociální politika*. Brno: Masarykova univerzita a Výzkumný ústav práce a sociálních věcí.

Matějů, M. (2001). Výzkumy lokální kultury a problematika globalizace a transformace lokálních společností. In *Acta Culturologica* zv.6. Bratislava: Filozofická fakulta Univerzity Komenského.

Matějů, M. (2006) Kulturní kapitál a sociokulturní potenciál. In *Evropské diskusní forum o kultuře*. Praha: Senát poslanecké sněmovny ČR.

Matějů, P. (1993). Determinanty ekonomického úspěchu v první fázi postkomunistické transformace. Česká republika. 1989-1992. In *Sociologický časopis, Vol. 29, č. 3*.

Matějů, P. & Straková J. & kol. (2011). *Nerovné šance na vzdělání. Vzdělanostní nerovnosti v České republice*. Praha: Academia.

McRobbie, A. (2006). *Aktuální témata kulturních studií*. Praha: Portál.

Opletalová, L. (2009). *Sociální soudržnost malých měst*. SOCIOweb Sociologický webzine, Vol. 9, č.2.

- Patočka, J. (2011). *Hmotná kultura v ekonomické teorii a praxi managementu*. Praha: VŠE.
- Patočka, J. & Heřmanová, E. (2008). *Lokální a regionální kultura v České republice. Kulturní prostor, kulturní politika a kulturní dědictví*. Praha: ASPI.
- Petrusek, M., & Balon, J. (2011) *Společnost naší doby*. Praha: Academia.
- Petrusek, M. (2008) *Základy sociologie*. Praha: Akademie veřejné správy.
- Petrusek, M. & Miltová, A. & Vodáková, A. (2000). *Sociologické školy, směry, paradigmata*. Praha: SLON.
- Prudký, L. a kol. (2009). *Inventura hodnot. Výsledky sociologických výzkumů hodnot ve společnosti České republiky*. Praha: Academia.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone. The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon&Schuster.
- Sardar, Z. & Van Loon, B. (2005). *Cultural Studies*. Thriplow: Icon Books.
- Sedláčková, M. & Šafr, J. (2005). Měření sociálního kapitálu. Koncepty, výzkumné projekty a zdroje dat. In *SDAInfo*. VII, č 1.
- Soukup, M. (2009). *Základy kulturní antropologie*. Praha: Akademie veřejné správy.
- Soukup, V. (2008). *Základy kulturologie*. Praha: Akademie veřejné správy.
- Soukup, V. (2011) *Antropologie. Teorie člověka a kultury*. Praha: Portál.
- Stachová, J. & Bernard, J. & Čermák, D. (2009) Sociální kapitál v České republice a v mezinárodním srovnání. In *Sociologické studie 5*. Praha: Sociologický ústav AV.
- Šafr, J. & Sedláčková, M. (2006). *Sociální kapitál. Koncepty, teorie a metody měření*. Sociologické studie/Sociological Studies 2006:7. Praha: Sociologický ústav AV ČR.

- Šafr, J. & Bayer, I. & Sedláčková, M. (2008). *Sociální koheze. Teorie, koncepty a analytická východiska*. Czech Sociological Review, 44, 2.
- Šubrt, J. & Árnason, J. P. (eds.) (2010). *Kultury, civilizace, světový systém*. Praha: Karolinum.
- Šafr, J. & Patočková, V. (2010). Trávení volného času v České republice ve srovnání s evropskými zeměmi. In *Naše společnost* 8 (2).
- Tuček, M. & kol (2003). *Dynamika české společnosti a osudy lidí na přelomu tisíciletí*. Praha: SLON.
- Uherek, Z. (2008). *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. Praha: etnologický ústav AV ČR
- Vajdová, Z. & Kostecký, T. (1997). Politická kultura lokálních společenství: případ tří měst. In *Sociologický časopis, 1997, Vol. 33, č.3*.
- Večerník, J. & Matějů, P. (1998). *Zpráva o vývoji české společnosti. 1989-1998*. Praha: Academia.
- Večerník, J. (2009). *Czech society in the 2000s. A report on socio-economic policies and structures*. Praha: Academia.
- Vodáková, O. & Soukup, V. (eds.) (2000) *Sociální a kulturní antropologie*. Praha: SLON
- Vajdová, Z. (ed.) (2008) Aktéři rozvoje regionu – Orlicko. In *Sociologické studie* 2. Praha: Sociologický ústav AV.

7 Přílohy

7.1 Velikost a struktura souborů

Český Krumlov

Věk	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	celkem
Do 24 let	45	61	66	64	59	38	42	44	45	48	512
25 až 34 let	70	79	75	84	97	96	107	85	76	68	837
35 až 44 let	105	86	83	66	67	62	82	93	83	77	804
45 až 54 let	93	83	80	91	80	80	78	60	71	70	786
55 až 64 let	50	53	52	59	45	73	59	60	79	93	623
65 let a více	42	45	45	34	52	50	32	56	46	44	446
CELKEM	405	407	401	398	400	399	400	398	400	400	4 008

Pozn. Pokud je součet respondentů ve všech kategoriích proměnné nižší než je velikost souboru, je to způsobeno chybějícími údaji o některých respondentech

Pohlaví	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	celkem
Muži	184	180	175	198	199	185	201	217	193	199	1 931
Ženy	224	227	226	202	200	215	199	183	207	201	2 084
CELKEM	408	407	401	400	399	400	400	400	400	400	4 015

Městská část	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	celkem
Latrán	39	38	40	30	30	32	26	31	23	25	314
Vnitřní město	30	22	14	19	15	13	10	14	15	6	158
Plešivec	116	114	108	108	114	109	100	106	100	100	1 075
Nádražní předměstí	95	96	98	87	86	91	94	86	86	86	905
Domoradice	40	51	62	70	70	69	74	63	99	90	688
Horní Brána	73	67	62	69	74	67	73	80	59	77	701
Nové Spolí	15	14	15	17	11	19	23	20	18	16	168
CELKEM	408	402	399	400	400	400	400	400	400	400	4 009

Blatná

Věk	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	celkem
Do 24 let	37	51	68	61	61	38	39	47	49	45	496
25 až 34 let	78	53	64	76	66	69	91	103	66	60	726
35 až 44 let	106	64	73	66	77	75	68	59	57	62	707
45 až 54 let	73	61	82	83	95	87	79	77	73	68	778
55 až 64 let	64	43	63	61	48	68	72	79	80	88	666
65 let a více	45	29	50	52	53	63	49	32	75	77	525
CELKEM	403	301	400	399	400	400	398	397	400	400	3 898

Pohlaví	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	celkem
Muži	164	131	184	193	196	196	185	197	220	185	1 851
Ženy	239	170	217	207	204	204	214	201	180	215	2 051
CELKEM	403	301	401	400	400	400	399	398	400	400	3 902

Část města	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	celkem
U Nádraží	61	50	67	53	-	52	62	46	56	51	498
Staré město	36	30	50	32	-	82	88	115	95	88	616
Na Sídlišti	148	79	114	153	-	147	125	124	132	133	1 155
Na Topiči	69	70	82	64	-	22	20	18	13	12	370
Na Písecké	22	2	1	21	-	29	29	23	20	32	179
Na Vinici	67	70	87	78	-	68	76	73	84	84	687
CELKEM	403	301	401	401	400	400	400	399	400	400	3 505

Pozn. V roce 2000 nebyla městská část bydliště respondenta zaznamenána

Velké Meziříčí

Věk	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	celkem
Do 24 let	55	50	54	55	49	51	53	57	56	46	525
25 až 34 let	93	67	86	94	76	90	89	86	75	70	826
35 až 44 let	98	62	81	89	68	86	90	92	85	72	823
45 až 54 let	63	59	82	73	80	78	73	67	64	85	724
55 až 64 let	52	36	46	51	72	49	53	60	63	73	555
65 let a více	37	26	47	37	54	44	40	38	57	55	435
CELKEM	398	300	396	399	399	398	398	400	400	400	3 888

Pohlaví	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	celkem
Muži	163	136	182	200	188	180	202	195	187	206	1 839
Ženy	235	164	218	200	211	220	198	205	213	194	2 058
CELKEM	398	300	400	400	399	400	400	400	400	400	3 897

Městská část	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	celkem
Střed	113	77	114	113	118	95	107	121	100	112	1 070
Jihovýchod	107	78	93	95	94	101	94	73	80	75	890
Západ	100	76	99	85	93	101	107	114	105	83	963
Severozápad	82	70	94	107	94	97	92	92	115	130	973
CELKEM	402	301	400	400	399	394	400	400	400	400	3 896

Pozn. Pro potřeby organizace výzkumu bylo město rozděleno do čtyř částí: Střed (území ohraničené ulicemi Radnická, V Jirchářích, Pod strání, K novému nádraží, gen. Jaroše a Bezděkov), Jihovýchod (Sokolovská, Karlov, Nad Gymnáziem, Nad Kunšovcem a Františkov), Západ (Hornoměstská, Třebíčská, Družstevní, Bezručova, Čechovy sady), Severozápad (Vrchovecká, Příkopy, Hornoměstská, Uhřínovská, Pod lesem, Zahradnická).

7.2 Tabulkové přílohy

Tabulka 1: Výsledky faktorové analýzy problémovosti jednotlivých oblastí života v Českém Krumlově

	Veřejné služby	Město	Bydlení, práce	Podnikatelské prostředí	ŽP, památky
Sport/rekreace	,687				
Kultura	,632				
Školství	,540				
Veřejná doprava	,495				
Sociální péče	,369	,359			
Práce MěÚ		,818			
Zájem vedení		,693			
Zdravotnictví	,392	,405			
Bydlení			,684		
Pracovní místa			,658		
Obchody/služby	,455		,457		
Podmínky podnikání				,639	
Podnikatelé x město				,586	
Usměřování CR				,418	
Životní prostředí					,714
Údržba památek					,694
Infrastruktura					,427

Pozn. Faktorová analýza redukuje větší počet konkrétních proměnných na menší počet proměnných obecnějších (tzv. faktorů), podle vzájemných souvislostí mezi odpověďmi na jednotlivé otázky. Čísla v tabulce vyjadřují tzv. faktorové zátěže, tedy váhu původních proměnných v příslušném faktoru. Faktory jsou tvořeny proměnnými, na něž mají respondenti tendenci odpovídat stejně (v případě, že všechny faktorové zátěže mají stejné znaménko, bez ohledu na to, zda kladné či záporné) nebo opačně (v případě, že některé faktorové zátěže jsou kladné a jiné záporné). Například faktor „Veřejné služby“ je složen především z proměnných sport a rekreace, kultura, školství, veřejná doprava, obchody a služby, zdravotnictví a sociální péče. Všechny faktorové zátěže mají stejné znaménko, což znamená, že respondenti mají tendenci hodnotit všechny buď jako spíše problémové nebo jako spíše neproblémové. V tabulce jsou uvedeny faktory s vlastní hodnotou > 1 a faktorové zátěže $\geq 0,3$ nebo $\leq -0,3$. Faktory byly extrahovány metodou hlavních komponent a rotovány metodou šikmé rotace Oblimin.

Tabulka 2: Výsledky faktorové analýzy hodnocení institucí v Českém Krumlově

	Umění, vzdělávání	Vedení Města	Školství	Zábava
Galerie	,802			
Divadlo/koncerty	,732			
Inf. středisko	,574			
Knihovna	,558			
Záj.m. sdružení	,536			
Kostely	,505			
Vzděl. středisko				
Rada		-,943		
Zastupitelstvo		-,933		
Starosta		-,876		
MěÚ		-,792		
Zákl. školy			-,838	
Stř. školy			-,810	
Zařiz. pro mládež			-,645	
Umělecká škola			-,567	
Zdrav.zařízení				
Disko/podniky				,803
Sport. zařízení				,682
Kino				,674

Tabulka 3: Výsledky faktorové analýzy problémovosti jednotlivých oblastí života v Blatné

	Sociální a zdravotní oblast	Sport, kultura	Práce, bydlení	Město, podnikání	Veřejná doprava, služby
Sociální péče	,685				
Školství	,630				
Zdravotnictví	,583				
Životní prostředí	,570				
Sport/rekreace		-,857			
Kultura		-,838			
Pracovní místa			-,612		
Bydlení			-,493		
Zájem vedení				,696	
Práce MěÚ				,667	
Podnikatelé x Město				,575	
Usměrňování CR				,573	
Infrastruktura				,405	
Veřejná doprava					,831
Podmínky podnikání				,476	,528
Obchody/služby	,420				,451
Údržba památek	,406				,448

Tabulka 4: Výsledky faktorové analýzy hodnocení institucí v Blatné

	Umění, zájmy	Vedení Města	Školství	Sport, zábava	Vzdělávání	Kostely, knihovny
Galerie	,867					
Divadlo/koncerty	,819					
Zájmová sdružení	,592					
Rada města		-,933				
Zastupitelstvo		-,909				
Starosta		-,859				
MěÚ		-,835				
Zdrav. zařízení						
Základní školy			-,864			
Střední školy			-,813			
Umělecká škola			-,665			
Zařiz. pro mládež			-,598			
Sport.zařízení				,759		
Disko/podniky				,744		
Vzděl. středisko					-,810	
Inf. středisko					-,783	
Kostely						,617
Knihovna						,597
Kino						,549

Tabulka 5: Výsledky faktorové analýzy problémovosti jednotlivých oblastí života ve Velkém Meziříčí

	Zdravotní a sociální oblast	Životní prostředí, památky	Práce, bydlení	Sport, kultura	Město	Doprava, služby
Zdravotnictví	,665					
Sociální péče	,576					
Školství	,563					
Životní prostředí	,326	,714				
Údržba památek		,693				
Podnikatelé x Město		,392	,308			
Pracovní místa			,803			
Podmínky podnikání			,636			
Bydlení			,483			
Sport/rekreace				,792		
Kultura				,618		
Usměrnování CR				,475	-,311	
Práce MěÚ					-,807	
Zájem vedení					-,707	
Infrastruktura					-,339	
Vefejná doprava						,751
Obchody/služby						,673

Tabulka 6: Výsledky faktorové analýzy hodnocení institucí ve Velkém Meziříčí

	Umění a zájmy	Vedení Města	Školy	Zábava	Vzdělávání
Galerie	,848				
Divadlo/koncerty	,804				
Zájmová sdružení	,587				
Kostely	,469				
Knihovna	,340				
Rada města		-,925			
Zastupitelstvo města		-,906			
Starosta		-,870			
MěÚ		-,836			
Zákl. školy			-,868		
Střední školy			-,831		
Umělecká škola			-,627		
Zařízení pro mládež			-,610		
Zdrav.zařízení			-,378		
Disko/podniky				,859	
Sport. zařízení				,715	
Kino				,706	
Inf. středisko					,836
Vzdělávací středisko					,835

Tabulka 7: Výsledky faktorové analýzy informovanosti o jednotlivých oblastech života Českého Krumlova

	Možnosti uplatnění	Vedení Města
Příležitosti ke sportování	,846	
Nabídka kulturních akcí	,768	
Nabídka vzdělávání	,693	
Pracovní příležitosti	,626	
Stav životního prostředí	,502	
Rozhodování ZM		-,954
Činnost MěÚ		-,924

Tabulka 8: Výsledky faktorové analýzy zdrojů informací o dění v Českém Krumlově

	Instituce	Blízcí lidé	Společenské příležitosti	Média
Schůze	,810			
Strany/organizace	,800			
ZM/MěÚ	,693			
Rodina		,910		
Známi		,829		
Restaurace			-,861	
Kult./spol.akce			-,801	
Jiní inform. lidé	,347		-,392	
Místní média				,962

Tabulka 9: Výsledky faktorové analýzy informovanosti o jednotlivých oblastech života Blatné

	Možnosti uplatnění	Vedení Města
Příležitosti ke sportování	,801	
Nabídka kulturních akcí	,720	
Nabídka vzdělávání	,535	
Pracovní příležitosti	,649	
Stav životního prostředí	,410	-,364
Rozhodování ZM		-,937
Činnost MěÚ		-,927

Tabulka 10: Výsledky faktorové analýzy informačních zdrojů o dění v Blatné

	Instituce	Blízcí lidé	Společenské příležitosti
ZM/MěÚ	,775		
Schůze	,764		
Strany/organizace	,700		
Jiní informovaní lidé	,419		-,317
Známi		,812	
Rodina		,770	
Místní média		,487	,389
Restaurace			-,830
Kult./spol.akce			-,670

Tabulka 11: Výsledky faktorové analýzy informovanosti v jednotlivých oblastech života Velkého Meziříčí

	Možnosti uplatnění	Vedení Města
Příležitosti ke sportování	,806	
Nabídka kulturních akcí	,864	
Nabídka vzdělávání	,680	
Pracovní příležitosti	,474	
Stav životního prostředí		-,495
Rozhodování ZM		-,923
Činnost MěÚ		-,899

Tabulka 12: Výsledky faktorové analýzy informačních zdrojů o dění ve Velkém Meziříčí

	Instituce	Blízcí lidé	Společenské příležitosti
ZM/MěÚ	,773		
Schůze	,762		
Strany/organizace	,724		
Jiní inform. lidé	,533		
Známi		,860	
Rodina		,831	
Restaurace			-,842
Kult./spol.akce	,309		-,700
Místní média	,315		,348

Tabulka 13: Výsledky faktorové analýzy vnímání mocenské struktury v Českém Krumlově

	Vedení Města	Veřejnost	Nelegitimní subjekty	Ekonom. subjekty
Rada města	,910			
Zastupitelstvo města	,864			
Starosta	,838			
Pracovníci MěÚ	,727			
Spolky/organizace		,776		
Církev		,662		
Místní tisk		,554		
Občané		,526	-,474	
Politické strany		,392		
Mafie			,787	
Staré struktury			,734	
Podnikatelé				-,901
Velké podniky				-,825

Tabulka 14: Výsledky faktorové analýzy vnímání mocenské struktury v Blatné

	Vedení Města	Veřejnost	Nelegitimní subjekty	Ekonomické subjekty
Rada města	,895			
Zastupitelstvo	,863			
Starosta	,796			
Pracovníci MěÚ	,709			
Církev		,730		
Spolky/organizace		,705		
Politické strany		,562		
Občané		,472	-,421	
Místní tisk		,382		
Mafie			,774	
Staré struktury			,764	
Podnikatelé				-,844
Velké podniky				-,822

Tabulka 15: Výsledky faktorové analýzy vnímání mocenské struktury ve Velkém Meziříčí

	Vedení Města	Zájmové skupiny	Veřejnost	Ekonomické subjekty
Rada města	,910			
Zastupitelstvo	,881			
Starosta	,839			
Pracovníci MěÚ	,744			
Mafie		,763		
Staré struktury		,683		
Politické strany		,528	,339	
Církev		,344		
Občané		-,312	,739	
Místní tisk			,642	
Spolky/organizace		,305	,623	
Podnikatelé				-,896
Velké podniky				-,815

Tabulka 16: Výsledky faktorové analýzy hodnotové orientace obyvatel Českého Krumlova

	Profesní kariéra	Profesní stabilita	Životní úroveň	Bezkonfliktnost	Záliby	Angažovanost	Rodina
Řídící postavení	,734						
Zajímavá práce	,665				-,390		
Vzdělání	,660						
Soukr. podnikání	,541						
Pracovní loajalita		,818					
Jeden obor		,813					
Nestěhovat se		,399					,319
Hodně peněz			-,710				
Žít lépe	,393		-,659				
Egoismus			-,606				
Známosti			-,513				
Bezkonfliktnost				,841			
Záliby					-,812		
Společ. život					-,431	-,355	
Veřejné záležitosti						-,804	
Společ. uznání						-,727	
Pomoc lidem				,417		-,446	,385
Rodina							,756
Nepůjčovat si							,471
Žít klidně							,393
Skromnost		,335					,362

Tabulka 17: Výsledky faktorové analýzy kompetencí obyvatel Českého Krumlova

	Informační, ekonomická a jazyková gramotnost	Občanská gramotnost
Internet	,923	
Práce s PC	,897	
Vzdělání, kvalifikace	,607	
Nové zaměstnání	,606	
Cizí jazyk	,564	
Řešení problému		,764
Rozpory se sousedy		,716
Žádost na MěÚ		,420

**Tabulka 18: Výsledky faktorové analýzy hodnotové orientace obyvatel
Blatné**

	Profesní a spol. kariéra	Altruismus	Úspěch	Profesní stabilita	Zábava	Skromnos t
Vzdělání	,698					
Soukromé podnik.	,656					
Řídící postavení	,653					
Veřejné záležitosti	,647					
Zajímavá práce	,564					
Společ. uznání	,423		,415			
Nestěhovat se						
Pomoc lidem		,691				
Bezkonfliktnost		,673				
Egoismus		-,548				
Žít klidně		,503				
Rodina		,471				
Žít lépe			,692			
Známosti			,619			
Hodně peněz			,587			
Pracovní loajalita				,879		
Jeden obor				,851		
Záliby					,806	
Společenský život					,669	
Nepůjčovat si						,767
Skromnost						,686

Tabulka 19: Výsledky faktorové analýzy kompetencí obyvatel Blatné

	Informační, ekonomická a jazyková gramotnost	Občanská gramotnost
Práce s PC	,900	
Internet	,896	
Cizí jazyk	,680	
Vzdělání, kvalifikace	,662	
Nové zaměstnání	,523	
Řešení problému		,835
Rozpory se sousedy		,804
Žádost na MěÚ		,608

Tabulka 20: Výsledky faktorové analýzy hodnotové orientace obyvatel Velkého Meziříčí

	Společenský vzestup	Rodina	Profesní stabilita	Altruismus	Egoismus	Skromnost
Žít lépe	,814					
Známosti	,684					
Společ. uznání	,642					
Řídící postavení	,633					
999999999999Hodně peněz	,514					
Vzdělání	,458		-,300			
Soukr. podnikání	,416					
Společ. cívot	,349					
Veř. záležitosti	,318	-,301		-,300		
Rodina		,708				
Žít klidně		,697				
Bezkonfliktnost		,564		-,402		
Nestěhovat se		,544			-,406	
Jeden obor			-,839			
Prac. loajalita			-,713			,372
Zajímavá práce			-,581			
Pomoc lidem				-,785		
Záliby					,729	
Egoismus				,416	,656	
Nepůjčovat si						,758
Skromnost						,719

Tabulka 21: Výsledky faktorové analýzy kompetencí obyvatel Velkého Meziříčí

	Informační, ekonomická a jazyková gramotnost	Občanská gramotnost
Internet	,888	
Práce s PC	,868	
Cizí jazyk	,661	
Vzdělání, kvalifikace	,594	
Nové zaměstnání	,560	
Řešení problému		,808
Rozpory se sousedy		,783
Žádost na MěÚ		,692